

Rrjeti i Grave të Kosovës

Mbështet, mbron dhe promovon të drejtat dhe interesat e grave dhe vajzave

WITH FUNDING FROM

AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Buxhetimi për bujqësi dhe zhvillim rural më të mirë

© 2017 Rrjeti i Grave të Kosovës

ISBN-978-9951-737-15-9

Ky publikim u mundësua nga mbështetja bujare e Agjencisë Austriake për Zhvillim (ADA). Pikëpamjet këtu përfaqësojnë ato të autoreve dhe jo domosdoshmërisht ato të Qeverisë Austriake apo ADA.

Shtypur duke përdorur metoda ekologjike.

Buxhetimi për bujqësi dhe zhvillim rural më të mirë

Nga Nerina Guri dhe Nicole Farnsworth për Rrjetin e Grave të Kosovës

Prishtinë, Kosovë
2017

Tabela e përmbajtjes

Mirënjohje.....	2
Akronimet	3
Përmbledhje ekzekutive.....	5
Hyrje	7
Përgjegjësitë e MBPZHR.....	8
Shpenzimet e përgjithshme të MBPZHR	10
Zyra e Ministrit.....	14
Zyra për Mekanizma Institucionale për Mbrojtjen Kundër Diskriminimit në Qeveri dhe Komuna	16
Departamenti i Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme.....	17
Divizioni i Prokurimit	18
Departamenti i Integritetit Evropian dhe Koordinimit të Politikave	20
Departamenti Ligjor.....	21
Departamenti i Pylltarisë.....	25
Departamenti i Shërbimeve Këshillëdhënëse dhe Teknike.....	32
Departamenti për Analiza Ekonomike dhe Statistikat Bujqësore	36
Departamenti për Vreshta dhe Verë	42
Departamenti i Politikave të Zhvillimit Rural - Autoriteti Menaxhues.....	45
Departamenti për Politika Bujqësore dhe Tregti	52
Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë	57
Divizioni i Inspektimit	60
Agjencia Pyjore e Kosovës.....	62
Instituti Bujqësor i Kosovës	66
Shtojca 1. Buxheti i përgjithshëm dhe shpenzimet nga Departamenti ose Organi, 2015-2017	72
Shtojca 2. Informata shtesë të buxhetit	77

Mirënjohje

Rrjeti i Grave të Kosovës (RrGK) falënderon Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR), posaçërisht Ministrin Memli Krasniqi, Sekretarin e Përgjithshëm Kapllan Halimi, Drejtoreshën e Departamentit të Financave Fëllanza Balaj, Zyrtaren e Financave Bahrije Simnica, Drejtoreshën e Departamentit të Politikave të Zhvillimit Rural Shqipe Dema dhe Drejtoreshën për të Drejta të Njeriut Emine Kelmendi për punën e tyre të vështirë drejt institucionalizimit të buxhetimit të përgjegjshëm gjinor në kuadër të Ministrisë. Zyrtarë të tjerë dhe drejtorë nga departamentet, agjencitë dhe institutet e ministrive siguruan të dhëna thelbësore. Mbështetja teknike e RrGK-së në MBPZHR për zbatimin e buxhetimit të përgjegjshëm gjinor u mundësua në saj të mbështetjes së Agjencisë Austriake për Zhvillim (ADA), e cila angazhohet për institucionalizimin e mëtejshëm të buxhetimit të përgjegjshëm gjinor. Autorët e falenderojnë gjithashtu Drejtoreshën Ekzekutive të RrGK-së, Igballe Rogova, Menaxheren Financiare Besa Shehu, Manaxheren e Programit Zana Rudi, Miranda Avdullahu, Alba Loxha dhe anëtarët e tjerë të stafit për mbështetjen e tyre të vazhdueshme gjatë këtij hulumtimi. Po ashtu, jemi mirënjohës për angazhimin e Linda Abazi Morina dhe Donjeta Morina që kanë gjetur kohë për të rishikuar draftin e publikimit dhe për komentet e dhëna.

Akronimet

AAZH	Agjencia Austriake për Zhvillim
AKMDHP	Agjencia Kombëtare për Mbrojtjen e të Dhënave Personale
APK	Agjencia Pyjore e Kosovës
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
AUV	Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë
BBR	Bazat Botërore të Referencës
BE	Bashkimi Evropian
BPGJ	Buxheti i Përgjegjshëm Gjinnor
CEDAW	Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave
DGCS-MAECI	Bashkëpunimi për Zhvillim në Ministrinë Italiane të Punëve të Jashtme dhe Bashkëpunim Ndërkombëtar
DPZHR&AM	Departamenti i Politikave të Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Menaxhues
DVV	Departamenti për Vreshtari dhe Verëtarë
FAO	Organizata e Ushqimit dhe Bujqësisë
GIZ	<i>Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i> (Shoqëria Gjermane për Bashkëpunim Ndërkombëtar)
GNKNN	Gazeta Ndërkombëtare e Kërkimeve Ndërdisciplinore Ndërkombëtare
GVL	Grupet e Veprimit Lokal
IBK	Instituti Bujqësor i Kosovës
IKAP	Instituti i Kosovës për Administratë Publike
IPA	Instrumenti për Para-Anëtarësim
IPARD	Instrumenti i Ndihmës së Para-Anëtarësimit në Zhvillimin Rural
IPKO	Projekti i Internetit në Kosovë
IT	Teknologjia Informatike
ITEG	TI, Inxhinieri & Zgjidhja e Gazit
K.P.K	Kompani me Përgjegjësi të Kufizuar
KASH	Korniza Afatmesme e Shpenzimeve
KE	Komisioni Evropian
LEADER	Liaison entre actions de développement de l'économie rurale (Masat Mbështetëse të Grupeve Lokale të Veprimit)
MBPZHR	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural
MeF	Ministria e Financave
MID	Menaxhimi i Integruar i Dëmtuesve
MPJD	Ministria e Punëve të Jashtme të Danimarkës
MSA	Marrëveshja e Stabilizim Asocimit
MTI	Ministria e Tregtisë dhe Industrisë
MTL	Marrëveshja e Tregtisë së Lirë
MZHE	Ministria e Zhvillimit Ekonomik
OJQ	Organizata Joqeveritare
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
PBZHR	Projekti i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
PGBU	Programi Global për Bujqësi dhe Ushqim
PPB	Politika e Përbashkët Bujqësore
PPJD	Produktet Pyjore Jo-drusore
PRE	Programi për Reformën Ekonomike
PVGJ	Plani i Veprimit Gjinnor
RRBMR	Rritja Bujqësore dhe Mundësitë Rurale
RRDHKF	Rrjeti i të Dhënave të Kontabilitetit të Fermës
RrGK	Rrjeti i Grave të Kosovës
SHFI	Shoqata Fitopatologjike Italiane
SHSHAGJ	Shërbimi i Shkëmbimit Akademik Gjerman

Sida	Agjencia Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar
SIGJ	Sistemet e Informatave Gjeografike
SIPT	Sistemi i Identifikimit të Parcelës së Tokës
SPD	Dokumenti i Planifikimit Sektorial
TAIEX	Asistenca Teknike dhe Shkëmbimi i Informatave
UBT	Universiteti i Biznesit dhe Teknologjisë
UP	Universiteti i Prishtinës
USAID	Agjencia e Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar
ZBGJ	Zyrtar për Barazi Gjinore

Përmbledhje ekzekutive

Nevojat dhe prioritetet e grave, burrave, vajzave dhe djemve mund të ndryshojnë, duke marrë parasysh rolet e tyre të ndryshme gjinore dhe stereotipet gjinore brenda shoqërisë. Prandaj, politikat e bujqësisë dhe zhvillimit rural mund të ndikojnë në mënyrë të ndryshme te gratë dhe burrat. Buxhetimi i përgjegjshëm gjinor (BPGJ) është një praktikë e përfshirjes së gjinisë në të gjitha fazat e planifikimit, ekzekutimit, monitorimit dhe vlerësimit të buxheteve. BPGJ është obligim ligjor për të gjitha organizatat buxhetore në Republikën e Kosovës që ta bëjnë procesin e planifikimit dhe ekzekutimit të buxhetit më transparent dhe gjithëpërfshirës, duke plotësuar nevojat e qytetarëve të ndryshëm. Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR) dhe Rrjeti i Grave të Kosovës (RrGK) bashkëpunuan ngushtë në kryerjen e kësaj analize gjinore, duke identifikuar objektiva specifike dhe aktivitete për barazi gjinore të mtejshme nëpërmjet punës së Ministrisë. Rekomandimet që dalin kërkojnë të japin të dhëna për planifikimin e buxhetit të vitit 2018 të MBPZHR-së, si dhe Kornizat Afatmesme të Shpenzimeve të ardhshme (KASH). Gjetjet dhe rekomandimet kryesore përfshijnë:

- Në shumicën e departamenteve dhe organeve të MBPZHR ka mungesë të të dhënave të ndara sipas gjinisë dhe sistemeve për mbajtjen dhe shfrytëzimin e këtyre të dhënave për të informuar planifikimet buxhetore. Ministria duhet të sigurohet që punonjësit koleksionojnë, mirëmbajnë dhe i shfrytëzojnë të dhënat e ndara sipas gjinisë në lidhje me personat e synuar, të konsultuar dhe përfitues nga programet e MBPZHR-së, për të informuar më mirë planifikimin e shpenzimeve të ardhshme.
- Asnjë analizë gjinore nuk dihet të jetë zhvilluar gjatë proceseve të hartimit apo analizimit të implementimit të ligjeve ekzistuese, politikave dhe strategjive në lidhje me bujqësinë, zhvillimin rural dhe pylltarinë. Analizat gjinore duhet të kryhen përpara propozimit të projektligjeve, politikave, strategjive, programeve dhe planeve të veprimit, duke analizuar se si mund të ndikojnë ndryshe në burra dhe gra. Ministria duhet të sigurojë pjesëmarrjen e Zyrtares për Barazi Gjinore në grupet punuese.
- Në konsultimet publike për projektligjet, rregulloret dhe udhëzimet administrative, gratë përbëjnë vetëm 19% të pjesëmarrësve në 2016 dhe 17% në vitin 2017. Në të gjitha grupet punuese, gratë kanë qenë të nënpërfaqësuar. Të gjitha departamentet duhet të sigurojnë pjesëmarrje të barabartë të grave dhe burrave në grupe punuese dhe konsultime publike, për politikat, projektligjet, strategjitë dhe investimet kapitale.
- Në vitin 2017, gratë përbënin vetëm 19% të të gjithë përfituesve të subvencioneve dhe transfereve dhe pranuan vetëm 3% të shpenzimeve (më pak se 1.3 milionë euro nga 49 milionë euro). Është raportuar që masat afirmative ekzistuese të pikëve shtesë për aplikueset gra janë keqpërdorur nga të afërmit e tyre burra. MBPZHR duhet të krijojë masa afirmative në rritjen e subvencioneve dhe granteve që përfitohen nga gratë. Në ndërkohë, inspektimet e përmirësuar dhe dënimet e përforcuara mund të zvogëlojnë keqpërdorimin e këtyre masave afirmative.
- Gratë parashtrojnë më pak ankesa ndaj aplikimeve të refuzuara në Panelin për Shqyrtimin e Ankesave të Agjencisë së Bujqësisë së Kosovës, ndoshta sepse ato aplikojnë dhe përfitojnë më pak nga grantet dhe subvencionet sesa burrat. Megjithatë, gratë, po ashtu, mund të jenë më pak të informuara për të drejtën e tyre për t'u ankuar dhe se si ta bëjnë këtë. Analiza gjinore në të ardhmen mund të shqyrtojë arsyet se pse gratë nuk paraqesin ankesa.
- Gratë janë të nënpërfaqësuar në sektorin e pylltarisë për shkak të normave socio-kulturore në Kosovë. Gratë pranuan 16% të të gjitha licencave për zhvillimin e pylltarisë të lëshuara ndërmjet 2014 dhe 2016. MBPZHR duhet të instalojë masa afirmative për rritjen e pjesëmarrjes formale të grave në sektorin e pylltarisë, të zvogëlojë pjesëmarrjen e grave në ekonominë joformale dhe të kërkojë të ndryshojë normat tradicionale gjinore duke promovuar nocionin që puna në pylltari është e pranueshme për gratë.
- Nga 1,039 fermerë dhe kompani të licensuara për agro-inpute deri në Prill të 2017-tës, gratë ishin pronare të vetëm 5% të tyre. Gratë përfituan më pak nga shërbimet e Agjencisë Pyjore të Kosovës sesa burrat, duke përbërë kështu vetëm 2% të përfituesve në 2015-2017.

- Më pak studentë sesa studente kanë përfituar nga mundësia e bërjes së praktikës në laboratorët e Institutit Bujqësor të Kosovës, duke përbërë vetëm 17% të të gjithë praktikantëve në 2017. Megjithatë, më shumë burra (55%) se sa gra (45%) kanë qenë të përfshirë në punën shkencore të Institutit përgjatë 2015-2016. Instituti mund të përdorë masa afirmative për të avancuar barazinë gjinore.
- Më pak përjashtime, më shumë burra sesa gra kanë marrë pjesë në trajnime, punëtori dhe vizita studimore ndërmjet 2015 dhe prillit 2017. Një arsye është se gratë janë më të nënpërfaqësuar mes punonjësve dhe inspektorëve duke përbërë vetëm 10% të të gjithë inspektorëve midis 2015 dhe 2017. MBPZhR duhet të sigurojë pjesëmarrje të barabartë të grave dhe burrave në trajnime, punëtori dhe vizita studimore.
- Në shkurt 2017, 27% e punonjësve të MBPZHR ishin gra dhe 73% ishin burra. Burrat morën 75% të shpenzimeve në vitin 2016. Më shumë burra (89%) se sa gra (11%) kanë punuar vazhdimisht në nivelet më të paguara të vendim-marrjes. MBPZhR duhet të përdorë masa afirmative për të punësuar dhe promovuar gra më të kualifikuara, duke kontribuar në balancim të shpenzimeve të kategorisë ekonomike të pagave dhe mëditjeve.
- Gratë zyrtare të MBPZhR-së përbënin 26% të anëtarëve të stafit që shkonin në udhëtime zyrtare në vitin 2016. Si pasojë, vetëm 20% e shpenzimeve zyrtare të udhëtimit ishin shpenzuar për zyrtarët gra në vitin 2016. MBPZhR duhet të sigurojë një baraspeshë gjinore të stafit që shkon në udhëtime zyrtare.

Ky raport përfshin objektiva dhe aktivitete specifike për çdo Departament, Agjenci dhe Institut në Ministri, drejt avancimit të barazisë gjinore përmes shpenzimeve të ardhshme.

Hyrje

Prioritetet, nevojat dhe interesat e grave dhe burrave shpesh ndryshojnë. Gjeografia (p.sh. zonat rurale, urbane dhe nën-urbane), mosha, përkatësia etnike, statusi i punësimit dhe/ose aftësia në mesin e faktorëve të tjerë mund të ndikojnë në qasjen e grave dhe burrave në shërbime dhe programe shtetërore. Qeveria ka përgjegjësi të hartojë dhe të zbatojë politika që përfitojnë qytetarë të ndryshëm. Dokumentet e buxhetit janë politika publike që duhet t'i shërbejnë nevojave dhe interesave të përfituesve të ndryshëm.

BPGJ është një mënyrë për të bërë planifikimin dhe shpenzimin e buxhetit më efektiv, efikas, transparent dhe të barabartë. BPGJ përfshin përfshirjen gjinore në proceset e planifikimit, zbatimit, monitorimit dhe vlerësimit të dokumenteve buxhetore. Si e tillë, ajo kërkon një analizë të plotë gjinore të shpenzimeve të parashikuara dhe se si ato mund të ndikojnë në burra dhe gra në mënyra të ndryshme. Analizimi i tendencave në shpenzimet paraprake mund të informojë parashikimet e buxhetit të ardhshëm. BPGJ ka qenë një detyrim ligjor për organizatat buxhetore në Kosovë që nga viti 2015, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore, i cili përcakton BPGJ si:

Zbatimi i Integritetit Gjinor në procesin në procesin buxhetor. Kjo do të thotë vlerësim i buxheteve nga pikëpamja e gjinisë, në rastin kur çështja gjinore është marrë parasysh në të gjitha nivelet e procesit buxhetor, të hyrave dhe shpenzimeve të ristrukturimit me qëllim të promovimit të barazisë së grave dhe burrave.¹

Neni 5.1.5 i të njëjtit ligj në mënyrë eksplicite i detyron të gjitha institucionet e Republikës së Kosovës të përfshijnë “përfshirjen e buxhetimit gjinor në të gjitha fushat, si një instrument i nevojshëm për të garantuar që parimi i barazisë gjinore të respektohet në mbledhjen, shpërndarjen dhe caktimin e burimeve”.² Më tej, që nga viti 2014, Ministria e Financave (MF) ka kërkuar që të gjitha organizatat buxhetore të integrojnë BPGJ në Kornizat e Afatmesme të Shpenzimeve (KASH), si dhe dokumentet e tyre vjetore të buxhetit. Qarkorja buxhetore 2016/02, e lëshuar nga MF, informoi organizatat buxhetore mbi strukturën e shpenzimeve për vitin e ardhshëm dhe siguroi një përkufizim dhe shabllone për t'u plotësuar nga të gjitha ministritë³ dhe komunat, në përputhje me detyrimet e tyre ligjore për zbatimin e BPGJ.⁴ Qarkorja buxhetore 2018/01 siguroi një bazë edhe më të fortë ligjore për institucionalizimin e BPGJ.⁵

Në vitin 2017, Rrjeti i Grave të Kosovës (RrGK) bashkëpunoi me Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR), duke mbështetur Ministrinë për kryerjen e analizave gjinore për të informuar planifikimin e ardhshëm të buxhetit.⁶ Disa studime të mëparshme gjinore janë kryer në lidhje me bujqësinë dhe pylltarinë. Në vitin 2007, Shoqata e Biznesit të Grave SHE-ERA publikoi *Analizën e Buxhetit Gjinor dhe Ndikimi i Politikave Fiskale në Nivelin e Varfërisë të Grave në Bujqësi*,⁷ një analizë gjinore për MBPZHR me rekomandimet e politikave. Organizata e Kombeve të Bashkuara për Ushqim dhe Bujqësi (FAO) ka hartuar udhëzime për Ministrinë e Bujqësisë dhe FAO,⁸ në pajtim me Konventën

¹ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr. 05 / L-020 për Barazi Gjinore, 2015, në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>, neni. 3.1.17.

² Po aty, neni. 5.1.5.

³ Republika e Kosovës, Ministria e Financave, Qarkorja e Buxhetit 2016/02, 2015, në: <http://www.womensnetwork.org/documents/20150909113719743.pdf>.

⁴ Po aty.

⁵ Republika e Kosovës, Ministria e Financave, Qarkorja e Buxhetit 2018/01, 2017, në: <http://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/282098CA-066F-4D21-A34A-DA5A626C330B.pdf>.

⁶ Në tërësi, RrGK ka mbështetur gjashtë ministri në institucionalizimin e BPGJ.

⁷ Shoqata e Biznesit të Grave, SHE-ERA, *Analiza e Buxhetit Gjinor dhe Ndikimi i Politikave Fiskale në Nivelin e Varfërisë së Grave në Bujqësi, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Gjakovë: 2007*, në: <http://she-era.org/wp-content/uploads/2014/05/fiskaleanaliza.pdf>

⁸ FAO, CEDAW, *Një mjet për politikën dhe programet e hartimit të programeve bujqësore dhe bujqësore të ndjeshme gjinore, Udhëzimet për Ministrinë e Bujqësisë dhe FAO, 2013*, në <http://www.fao.org/docrep/017/i3153e/i3153e.pdf>.

për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW), në drejtim të zhvillimit të politikave dhe programeve të ndjeshme gjinore në bujqësi dhe zhvillim rural. Më tej, Programi i FAO për *Barazi Gjinore në Bujqësi dhe Zhvillim Rural*⁹ ofron një plan për integrimin e gjinisë përmes objektivave strategjike, në sektorë të ndryshëm të bujqësisë, si një mjet drejt sigurisë ushqimore dhe rritjes ekonomike. Zyra e FAO-s në Kosovë ka hulumtuar çështjet gjinore në pylltari.¹⁰ Raportet e lartpërmendura ilustrojnë se si gratë dhe burrat ndikohen ndryshe nga politikat bujqësore dhe pyjore. Duke përdorur analizën gjinore, dhe duke marrë parasysh rolet e ndryshme që luajnë gratë, për të informuar çdo politikë që rregullon bujqësinë, pylltarinë dhe zhvillimin rural, shteti duhet të ulë pabarazitë potenciale gjinore.

Ky raport përmbledh gjetjet dhe rekomandimet e nxjerra nga analiza gjinore e RrGK dhe MBPZHR në vitin 2017. Raporti kërkon të a) informojë buxhetin e MBPZHR për vitin 2018 dhe b) të bëjë rekomandime për të informuar planifikimin afatmesëm të buxhetit. Prandaj, ky raport përfshin një analizë gjinore të departamenteve, agjencive dhe instituteve të ndryshme brenda MBPZHR-së, buxhetet dhe përfituesit e tyre. Të gjitha të dhënat në këtë raport janë siguruar nga MBPZHR, përveç nëse është shprehur ndryshe.

Tabelat në këtë raport tregojnë kategoritë ekonomike vetëm të atyre departamenteve, agjencive dhe instituteve që kanë shpenzimet e tyre ose të planifikuara dhe/ose të shpenzuara. Në rast se një kategori ekonomike nuk ekziston në një tabelë, kjo ndodh sepse ai departament, agjensi apo institut i veçantë nuk kishte buxhet për kategorinë e zhdukur. Shumat e paraqitura në të gjitha tabelat lidhur me pagat dhe mëditjet janë paraqitur në neto, jo bruto, bazuar në të dhënat e disponueshme në kohën e kësaj analize. Shumat brenda raportit janë rrumbullakësuar në euron më të afërt.

Në drejtim të buxhetimit të bazuar në performancë dhe programim, ofrohen rekomandime të bazuara në dëshmi për departamentet, agjencitë dhe institutet, duke përfshirë objektivat dhe aktivitetet specifike që MBPZHR-ja mund të përfshijë si shtojcë e buxhetit të saj 2018, si dhe përdorimin për të informuar Kapitullin e tij të Kornizës Afatmesme të Shpenzimeve për 2019-2021. Prandaj, analiza identifikon objektiva, tregues dhe aktivitete specifike që: a) të avancojnë barazinë gjinore dhe b) të sigurojnë shpenzime më të fokusuara në grupe të ndryshme demografike brenda çdo departamenti dhe agjencie. Natyrisht, këta tregues nuk synojnë të arrijnë barazinë gjinore brenda natës, por më tepër sugjerojnë hapa të mëtutjeshëm për të arritur barazinë gjinore me kalimin e kohës. Një supozim themelor i indikatorëve të rekomanduar është se ndryshimi shoqëror është në rritje. Për këtë arsye, një sërë hapash të mundshëm janë vënë përpara, drejt barazisë gjinore.

Ndërkohë, në përputhje me praktikat më të mira të BPGJ dhe detyrimet e saj ligjore sipas Ligjit për Barazi Gjinore, MBPZHR do të duhet të vazhdojë shqyrtimin dhe përditësimin e objektivave çdo vit, bazuar në monitorimin dhe vlerësimin e ndryshimeve të shpenzimeve. MBPZHR-ja mund të përditësojë objektivat, treguesit e performancës dhe objektivat e saj çdo vit, bazuar në analizën gjinore. Monitorimi i vazhdueshëm dhe vlerësimi i progresit mund të kontribuojnë në shpenzime më efektive dhe më efikase, si dhe në avancimin e barazisë gjinore, në harmoni me Ligjin për Barazi Gjinore.

Përgjegjësitë e MBPZHR

MBPZHR është përgjegjëse për zhvillimin e sektorëve të bujqësisë dhe pylltarisë, si dhe zonat rurale në Kosovë. Përgjegjësitë dhe kompetencat e saj kryesore përfshijnë:

- Hartimi i politikave dhe sigurimi i zbatimit të ligjeve që lidhen me bujqësinë, pylltarinë dhe zhvillimin rural;
- Lehtësimin e zhvillimit të skemës së kreditimit dhe menaxhimit të donacioneve për sektorin privat për zhvillimin e bujqësisë, pylltarisë dhe zonave rurale;
- Administrimi, kufizimi dhe inspektimi i aktiviteteve të peshkimit dhe gjuetisë;

⁹ FAO, *Bridging the Gap, Programi i FAO për Barazi Gjinore në Bujqësi dhe Zhvillim Rural*, 2009, në <http://www.fao.org/3/a-i1243e.pdf>.

¹⁰ FAO, *Gjinia, jetesa rurale dhe pylltaria: Vlerësimi i çështjeve gjinore në pyjet në Kosovë*, Prishtinë: 2017, në: <http://www.fao.org/3/a-i7421e.pdf>

- Hartimi i politikave dhe sigurimi i zbatimit të ligjeve që lidhen me ujërat e tokave bujqësore;
- Hartimi i politikave dhe sigurimi i zbatimit të ligjeve që lidhen me mbrojtjen e tokës bujqësore nga ndërtimet urbane që janë të paplanifikuara dhe përdorimi i qëndrueshëm i tokës bujqësore;
- Bashkëpunimi me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Ministrinë e Shëndetësisë dhe organizata të tjera për të inspektuar zbatueshmërinë e standardeve shëndetësore në lidhje me bujqësinë, pylltarinë dhe zhvillimin rural;
- Bashkëpunimi me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe Ministrinë e Shëndetësisë për të siguruar mbrojtjen e konsumatorit përmes inspektimit të cilësisë së ushqimit dhe lëndëve të para bujqësore;
- Të qenit aktiv në lidhje me mbrojtjen e mjedisit që ndikon në bujqësi, peshkim, gjueti dhe menaxhim të burimeve ujore;
- Hartimi i politikave dhe sigurimi i zbatimit të ligjeve në lidhje me mbrojtjen dhe prodhimin e bimëve, bujqësinë dhe promovimin e produkteve bujqësore;
- Inkurajimi i prodhuesve dhe tregtarëve që të organizojnë, mbështesin dhe reklamojnë arritjet e prodhuesve dhe shoqatave bujqësore, pyjore dhe blegtorale;
- Zbatimi i skemave për të mbështetur financiarisht zhvillimin e bujqësisë dhe zonave rurale përmes pagesave të drejtpërdrejta;
- Hartimi, zbatimi, monitorimi dhe vlerësimi i Programit për Bujqësi dhe Zhvillim Rural, duke u konsultuar me OJQ-të [organizatat joqeveritare], partnerët socialë dhe partnerët ekonomikë;
- Hartimi i politikave në lidhje me masat makroekonomike si taksat, shkëmbimet tregtare, çmimet dhe masat stimuluese, në lidhje me bujqësinë;
- Krijimi dhe përditësimi i një sistemi të dhënash për të dhënat e bujqësisë dhe të zhvillimit rural;
- Ndihma fermerëve me shërbime profesionale në fushën e përpunimit, prodhimit dhe marketingut;
- Bashkëpunimi në aktivitetet me palët e interesuara në lidhje me hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e politikave tatimore, teknologjisë, kredisë, sistemit të përpunimit, përdorimit të lëndëve të para, sigurisë së produkteve, mjedisit, etj, dhe
- Kryen detyra të tjera të caktuara në Ministri nga legjislacioni në fuqi.¹¹

MBPZHR ka hartuar një strategji drejt arritjes së objektivave të saj në lidhje me tokën, të cilat janë:

- “Ristrukturimi i potencialit fizik në sektorin e bujqësisë, shpesh i shprehur si nevoja për të rritur madhësinë e fermës,
- Përmirësimi i menaxhimit të pyjeve, pasi ato janë shumë të fragmentuara,
- Zhvillimi i komunitetit lokal duke përfshirë rigjenerimin e fshatrave, të cilat në shtrirje të ndryshme mund të përfshijnë riorganizimin e tokës”.¹²

Përveç kësaj, MBPZHR-ja ka hartuar një dokument të politikës dhe strategjisë për të përmbushur përgjegjësitë e saj lidhur me zhvillimin e pyjeve. Korniza e këtij dokumenti, për zbatimin e strategjive, përbëhet nga tri shtylla. Aktivitetet dhe projektet që do të përfshihen, sipas këtyre shtyllave, shpjegohen më tej në Planin e Veprimit për Zbatimin e Politikave dhe Strategjive Pyjore 2010-2020.¹³ Katër projektet kryesore të shtyllës së parë janë “(a) përmirësimi i menaxhimit të pyjeve, (b) ngritja e kapaciteteve, (c) mbrojtja e mjedisit pyjor dhe zhvillimi i vlerave jo drusore dhe (d) zhvillimi i sektorit privat”.¹⁴

¹¹ Qeveria e Kosovës, Rregullorja Nr. 02/2012 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrisë, 2011, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miraturar nga_Qeveria-finale.pdf, Shtojca 14.

¹² MBPZHR, *Strategjia e Konsolidimit të Tokës 2010-2020*, Prishtinë: 2010, f. 5, në: <http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Strategy on Land Consolidation 2010-2020.pdf>.

¹³ MBPZHR, *Plani i Veprimit për Zbatimin e Politikave dhe Strategjive Pyjore 2010-2020*, Prishtinë: 2009, në: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/srb151542.pdf>.

¹⁴ Po aty, *Përmbajtja e shtyllave*, f. 9.

Këto dokumente nuk përmbajnë një perspektivë gjinore në objektivat apo aktivitetet e tyre. Në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore,¹⁵ të gjitha strategjitë, politikat, planet dhe dokumentet e hartuara nga një institucion publik duhet të përfshijnë një perspektivë gjinore. Në të ardhmen, zyrtarët e MBPZHR-së përgjegjës për hartimin e këtyre dokumenteve duhet të sigurojnë që analizat gjinore të kryhen në mënyrë që të informohen këto dokumente të politikave. Kjo duhet të bëhet në bashkëpunim të ngushtë me Zyrtarin e Ministrisë për Barazi Gjinore (ZBGJ). Meqenëse një qasje pjesëmarrëse është kryesore në sigurimin e një perspektive gjinore, MBPZHR gjithashtu duhet të sigurojë konsultime me përfshirjen e përfaqësuesve të organizatave të grave përgjatë procesit të zhvillimit të politikave të reja.¹⁶

Shpenzimet e përgjithshme të MBPZHR

Që nga janari 2017, planifikimi i buxhetit ka qenë më i detajuar me pesë kode për çdo kategori ekonomike. Kjo masë e re kërkon të rrisë transparencën se si shpenzohen financat publike¹⁷. Megjithatë, disa organizata buxhetore i kanë rezistuar këtij ndryshimi, duke deklaruar se është e pamundur të planifikohen një vit përpara me detaje të tilla, veçanërisht lidhur me udhëtimet zyrtare nga kategoria ekonomike e mallrave dhe shërbimeve.¹⁸ Në një mbledhje të Komisionit për Buxhet dhe Financa në Kuvendin e Kosovës për shqyrtimin e Projektligjit nr. 05/L-125 për Buxhetin e Republikës së Kosovës në vitin 2017,¹⁹ anëtarët e Komisionit gjithashtu e vënë në dukje këtë problem.

Tabela 1 përmbledh buxhetin e përgjithshëm dhe shpenzimet e MBPZHR sipas kategorive ekonomike në vitin 2015 deri në mars 2017, si dhe parashikimet buxhetore për 2018-2020.

Tabela 1. Buxheti dhe Shpenzimet e MBPZHR sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2020 ²⁰												
Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	323	325	101%	354	354	100%	392	376	96%	491	500	507
Buxheti Total	60,152,651€	57,520,944€	96%	57,236,274€	50,857,566€	89%	57,596,233€	6,425,556€	11%	72,644,279€	73,356,979€	75,070,819€
Pagat dhe Mëditjet	2,291,928€	1,956,696€	85%	2,069,235€	2,180,904€	105%	2,319,194€	579,032€	25%	3,378,440€	3,505,914€	3,576,002€
Mallrat dhe Shërbimet	2,808,033€	3,692,170€	131%	2,981,681€	3,570,786€	120%	2,981,681€	250,888€	8%	3,566,273€	3,595,469€	3,658,651€
Shpenzimet Komunale	108,768€	98,207€	90%	118,768€	99,572€	84%	118,768€	25,391€	21%	134,998€	136,028€	136,598€
Subvencione dhe Transfere	53,573,922€	50,724,157€	95%	47,383,922€	43,894,912€	93%	47,203,922€	5,515,546€	12%	57,926,900€	59,926,900€	61,926,900€
Investime Kapitale	1,370,000€	1,049,714€	77%	4,682,668€	1,111,392€	24%	4,972,668€	54,698€	1%	7,637,668€	6,192,668€	5,772,668€

Pagat dhe Mëditjet

Siç ilustron në Tabelën 2, 27% e punonjësve të MBPZHR-së ishin gra dhe 73% ishin burra, që nga shkurti i vitit 2017. Për më tepër, gratë marrin më pak nga kategoria ekonomike e pagave dhe

¹⁵ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr. 05/L-20 për Barazinë Gjinore, neni. 5, në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>.

¹⁶ Sugjeruar nga Linda Abazi Morina, 2017.

¹⁷ Intervistë e RrGK me udhëheqësen e Divizionit të Financave dhe Buxhetit, 2017.

¹⁸ Bisedat e RrGK me zyrtarët në dy ministri, 2017.

¹⁹ Kuvendi i Kosovës, Procesverbali i mbledhjes së Komisionit për Buxhet dhe Financa, 22 dhjetor 2016, në: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2016_12_22_19_6828_al.pdf.

²⁰ Të dhënat nga Divizioni i Buxhetit dhe Financave, me përjashtim të shtyllave "Buxheti 2015" dhe "Buxheti 2016", të cilat janë nga Ligji për Buxhetin 2015 dhe Ligji për Buxhetin 2016. Vlerat në kolonën "Buxheti 2017" Vlerat në Ligjin për Buxhetin e vitit 2017 sepse ato përfaqësojnë vlera pas Rishikimit të Buxhetit të Ministrisë.

mëditjeve. Ndërsa burrat morën 75% të shpenzimeve nga kjo kategori ekonomike në 2016, gratë morën 25%. Kjo diferencë mund të jetë pjesërisht për shkak të nënpërfaqësimit të grave në pozitë vendimmarrëse, siç ilustron në Tabelën 2. Dukshëm më shumë burra (89%) sesa gra (11%) kanë punuar vazhdimisht në nivelet më të favorshme të vendimmarrjes. Edhe ashtu, gratë mbeten të nënpërfaqësuar në të gjitha nivelet e pagesës.

Tabela 2. Punonjësit e MBPZHr, sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2017 ²¹						
Niveli i Pagës	# i Përgjithshëm i Stafit	# dhe # e Grave	# dhe % e Burrave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma e Shpenzuar për Burra	Shuma totale e Shpenzuar
201-400	94	27 (29%)	67 (71%)	116,281€ (27%)	322,370€ (73%)	438,651€
401-600	182	57 (31%)	125 (69%)	349,316€ ²² (31%)	774,973€ (69%)	1,124,289€
600+	39	5 (13%)	34 (87%)	46,482€ (12%)	339,347€ (88%)	385,829€
Gjithsej 2015	315	89 (28%)	226 (72%)	512,080€ (26%)	1,436,690€ (74%)	1,948,770€
201-400	117	27 (23%)	90 (77%)	120,743€ (22%)	430,683€ (78%)	551,426€
401-600	179	62 (35%)	117 (65%)	384,038€ ²³ (34%)	734,681€ (66%)	1,118,719€
600+	53	5 (9%)	48 (91%)	44,726€ (9%)	459,074€ (91%)	503,800€
Gjithsej 2016	349	94 (27%)	255 (73%)	549,506€ (25%)	1,624,438€ (75%)	2,173,944€
201-400	117	25 (21%)	92 (79%)	96,389€ (21%)	359,813€ (79%)	456,203€
401-600	205	71 (35%)	134 (65%)	428,935€ (34%)	821,840€ (66%)	1,250,775€
600+	54	6 (11%)	48 (89%)	47,595€ (10%)	446,078€ (90%)	493,673€
Gjithsej 2017 (jan. – shk.)	376	102 (27%)	274 (73%)	572,919€ (26%)	1,627,732€ (74%)	2,200,651€
201-400	117	25 (21%)	92 (79%)	96,389€ (21%)	359,813€ (79%)	456,203€
401-600	311	129 (41%)	182 (59%)	1,026,723€ (42%)	1,401,840€ (58%)	2,428,563€
600+	54	6 (11%)	48 (89%)	47,595€ (10%)	446,078€ (90%)	493,673€
Planifikuar për 2018	482	160 (33%)	322 (67%)	1,170,707€ (35%)	2,207,732€ (65%)	3,378,439€

Mallrat dhe Shërbimet

Siç ilustron në Tabelën 3, zyrtarët e MBPZHr-së përbëjnë 26% të anëtarëve të stafit që kanë udhëtuar zyrtarisht në vitin 2016. Rrjedhimisht, nga të gjitha shpenzimet e alokuara për udhëtime zyrtare, vetëm 20% e shpenzimeve zyrtare të udhëtimit janë shpenzuar për zyrtarët gra në vitin 2016.

Tabela 3. MBPZHr Punonjësit pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 – 2017			
Viti	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	97 (100%)	86 (100%)	28 (100%)
# dhe % e Grave	29 (30%)	22 (26%)	3 (11%)
# dhe % e Burrave	68 (70%)	64 (74%)	25 (89%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	71,759€ (100%)	72,051€ (100%)	11,321€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	16,641€ (23%)	16,656€ (23%)	1,156€ (10%)
Shuma e Mëditjeve shpenzuar për Burra	55,119€ (77%)	55,395€ (77%)	10,165€ (90%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	32,435€ (100%)	27,584€ (100%)	6,822€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	6,387€ (20%)	3,354€ (12%)	478€ (7%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	26,048€ (80%)	24,230€ (88%)	6,344€ (93%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	20,627€ (100%)	14,629€ (100%)	3,008€ (100%)

²¹ Të dhënat nga Divizioni i Buxhetit dhe Financave, nga korrespondenca e RrGK me Shefen e Divizionit të Financave, 28 mars 2017.

²² Shuma prej 7,924 € nuk është përfshirë në këtë tabelë sepse këto pozita janë financuar nga Ambasada Britaneze, jashtë buxhetit të Kosovës (nga korrespondenca e RrGK me Shefen e Divizionit të Financave, 28 mars 2017).

²³ Ngjashëm, shuma prej 6,960 € është financuar nga Ambasada Britaneze dhe nuk është e përfshirë në këtë tabelë (nga korrespondenca e RrGK me Shefen e Divizionit të Financave, 28 mars 2017).

Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	6,846€ (33%)	4,544€ (31%)	483€ (16%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	13,781€ (67%)	10,085€ (69%)	2,457€ (82%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		39,206€ (100%)	4,483€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		5,939€ (15%)	0€ (0%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		33,267€ (85%)	4,483€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	124,821€ (100%)	153,470€ (100%)	25,566€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	29,874€ (24%)	30,484€ (20%)	2,117€ (8%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	94,948€ (76%)	122,997€ (80%)	23,449€ (92%)

Kjo tabelë përfshin të gjitha udhëtimet zyrtare dhe shpenzimet e bëra nga secili zyrtar, gjatë vitit respektiv. Të dhënat janë marrë nga Divizioni i Financave, me 24 mars 2017, dhe janë ndarë dhe kalkuluar sipas gjinisë nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve. Kjo vlen për të gjitha tabelat e këtij tipi përgjatë gjithë raportit. Analizë e mëtejshme gjinore mund të shqyrtojë pozitat e personave që bëjnë udhëtime zyrtare, llojet e ngjarjeve të ndjekura dhe vendet e ngjarjeve, drejt krijimit të një kuptimi më kualitativ se kush është zgjedhur për të marrë pjesë në udhëtimin zyrtar dhe pse. Megjithatë, ekuilibër më i madh gjinor midis personave që kryejnë udhëtime zyrtare mund të ndikojë në barazi më të madhe në shpenzime, duke siguruar që gratë dhe burrat të dëgjohen në raste të tilla, duke nxitur të mësuarit për punonjësit gra dhe burra dhe duke lehtësuar një imazh pozitiv të Kosovës si një shtet që ka profesionistë gra dhe burra të aftë për të folur në emër të sektorit. Kjo është arsyeja pse rekomandimet për departamente të veçanta më poshtë shkojnë në drejtim të rekomandimit të barazisë gjinore midis pjesëmarrësve në udhëtimet zyrtare, edhe në rastet kur një departament apo organ i caktuar nuk ka balancë gjinore midis punonjësve të saj për momentin.

Subvencionet dhe Transferet

Grantet dhe subvencionet e shpërndara nga MBPZHR financohen nga Buxheti i Kosovës, përfshirë financimin nga Ministria e Punëve të Jashtme e Danimarkës (DANIDA) dhe nga huaja e Bankës Botërore, përmes Programit të Zhvillimit Bujqësor dhe Rural (PZHRB).²⁴ Komisioni Evropian bashkë-financon grante dhe subvencione të ofruara përmes MBPZHR-së.²⁵

Në vitin 2017 MBPZHR planifikoi që gratë të perbenin 19% të të gjithë përfituesve të subvencioneve dhe transfereve (shih Tabelën 4). Më tej, shpenzimet e subvencionimit të pranuar nga gratë përbënin vetëm 3% të shpenzimeve të përgjithshme (p.sh., më pak se 1.3 milionë euro nga 49 milionë euro) në vitin 2017. Pasi që procesi i ndarjes së granteve dhe subvencioneve ka qenë në vazhdimësi gjatë kohës së shkrimit të këtij raporti, Ministria ende nuk e ka vlerësuar shumën e shpenzuar për gra dhe burra nga kjo kategori ekonomike, për vitin 2017. Sidoqoftë, trendet e kaluara sugjerojnë që gratë kanë përfituar ndjeshëm më pak financim se burrat.

Tabela 4. MBPZHR Përfituesit e Subvencioneve dhe Grandeve, sipas Gjinisë, në 2015-2018						
Viti	Gjithsej Buxheti ²⁶	# i Përfituesve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	Buxheti për Gra	Buxheti për Burra
2015	40,000,000€	37,580	649 (2%)	36,931 (98%)	3,082,313€ (8%)	36,917,687€ (92%)
2016	48,453,270€	43,451	1,102 (3%)	42,349 (97%)	1,035,274€ (2%)	47,417,996€ (98%)
Të planifikuara për 2017	49,000,000€	52,480	10,150 (19%)	42,330 (81%)	1,259,718€ (3%)	47,740,282€ (97%)
Të planifikuara për 2018	63,200,000€	61,763	15,200 (25%)	46,563 (75%)	5,013,655€ (8%)	58,186,345€ (92%)

Diskutimi i RrGK me shoqata të grave fermere dhe organizata në regjione të ndryshme sugjeron që ato dhe anëtarët e tyre kanë dëgjuar për subvencionet e ofruara nga MBPZHR qoftë direkt nga Ministria, qoftë

²⁴ Intervistë e RrGK me Shefen e Departamentit të Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, 6 korrik 2017.

²⁵ Intervistë e RrGK me Shefen e Departamentit të Integritetit Europian dhe Koordinimit të Politikave, 21 shkurt 2017.

²⁶ Në total, buxheti për subvencione përfshin grante, pagesa direkte - subvencione dhe mbështetje financiare për OJQ-të.

përmes medias (p.sh. reklamat, portalet online, etj.).²⁷ Megjithatë, ata kanë thënë që gratë fermere përballen me disa sfida, duke përfshirë: mungesën e shkollimit, mungesën e pronës meqenëse toka nuk regjistrohet në emrin e tyre, mungesën e qasjes në fonde, mospërputhjen e disa ligjeve dhe rregulloreve që më pas sjellin situata konfuze, dhe burrat që vendosin emrat e grave të tyre kur aplikojnë për subvencione apo fonde të tjera. Prandaj, edhe nëse përfitojnë prej tyre, burrat janë ata që janë përfituesit e vërtetë të tyre. Duke organizuar më shumë diskutime me shoqatat e grave fermere, MBPZHR mund të aftësohet për t'i kuptuar më mirë këto sfida dhe se si këto mund të adresohen përmes subvencioneve të ardhshme.

Investimet Kapitale

Tabela 2 ilustron investimet kapitale të mëparshme dhe të planifikuara të MBPZHR për 2016-2020.²⁸ Disa investime kapitale janë për agjencitë specifike dhe nevojat e instituteve. Të tjerat, si Rehabilitimi i Sistemeve të Ujitjes në Kosovë, ishte planifikuar në bashkëpunim me të gjitha komunat në Kosovë. MBPZHR ftoi komunat të aplikojnë me propozime të projekteve. Varësisht nga buxheti i disponueshëm i MBPZHR-së, MBPZHR-ja përzgjedhi komunat që më së miri i përshatnin kriteret për sipërfaqe, nevojën dhe efektivitetin e kostos, ndër kriteret e tjera.²⁹ Nuk dihet nëse komunat organizuan konsultime publike në lidhje me këtë investim publik.³⁰ Prandaj, të dhënat e ndara sipas gjinisë në lidhje me shkallën në të cilën pjesëmarrësit gra dhe burra të ndryshëm morën pjesë në identifikimin e prioriteteve për investime kapitale ose planifikimin e projekteve të investimeve, nuk ishin në dispozicion. Në përgjithësi, fakti që ministritë kanë mungesë të procedurave për konsultime publike për shpenzimet, përfshirë këtu edhe investimet kapitale, ka bërë që disa ministri të jenë konsultuar me qytetarët në planifikimin e shpenzimeve të tilla.

Partnerët për Zhvillim në Bujqësi

Përveç shpenzimeve nga buxheti i Kosovës, sektori i bujqësisë gjithashtu merr mbështetje financiare nga disa partnerë zhvillimi, domethënë donatorë të huaj. Tabela 5 përmbledh projektet bujqësore të financuara nga partnerët për zhvillim, jashtë buxhetit të Kosovës, në vitet 2014-2020. Ministria e Integritimit Evropian regjistron kontributet e partnerëve të zhvillimit në një bazë të dhënash qendrore.³¹

Tabela 5. Projektet e financuara nga Partnerët e Zhvillimit në 2014-2020		
Partnerët	Periodha	Vlera e Projektit
Lidhja e Vlerave Natyrore dhe Njerëzve & Agjencia Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar (CNVP & SIDA6)	2014-2018	3,400€ (5%)
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)	2014-2017	5,200€ (8%)
Agjencia e Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID)	2015-2019	10,000€ (16%)
Organizata e Ushqimit dhe Bujqësisë (FAO) / Qeveria e Finlandës	2015-2016	1,000€ (2%)
Komisioni Evropian (EC)	2018-2020	31,150€ (50%)
Banka Botrore	2011-2017	12,000€ (19%)
Gjithsej		62,750€ (100%)

Objektivat e rekomanduara

Bazuar në analizën gjinore të paraqitur në këtë pjesë (si në të tjerat), RrGK rekomandon objektivat (dhe aktivitetet për arritjen e tyre, më poshtë). MBPZHR mund t'i përdorë këto në formulimin e treguesve të performancës për shtojcat e BPGJ në kapitullin e KASH dhe kërkesën vjetore të buxhetit. MBPZHR mund të përditësojë objektivat çdo vit bazuar në analiza të vazhdueshme, të ngjashme gjinore. Aktivitetet më poshtë korrespondojnë me këto objektiva, drejt arritjes së secilit objektiv.

²⁷ Intervistat e RrGK me organizata anëtare që punojnë në këtë sektor, 2017.

²⁸ Shih Shtojcën 2, Tabela 2 për një listë të projekteve të investimeve kapitale të MBPZHR në 2016-2020

²⁹ Korrespondencë e RrGK me Shefin e Departamentit të Politikave Bujqësore dhe Tregtisë, më 27 prill 2017.

³⁰ Po aty.

³¹ Të dhënat nga MBPZHR, KASH, 2018-2020.

1. Të rritet përqindja e punonjësve grave në MBPZHR, duke përfshirë pozitën vendimmarrëse, nga 27% në shkurt 2017 në 33% në vitin 2018.³²
2. Rritja e përqindjes së shpenzuar të pagave dhe mëditjeve për gratë nga 26% në shkurt 2017 në 35% në vitin 2018.³³
3. Rritja e përqindjes së grave që udhëtojnë zyrtarisht, nga 26% në 2016, në 30% në vitin 2018 duke rritur kështu shpenzimet për gratë për udhëtime zyrtare, nga 20% në 25%.
4. Rritja e përqindjes së grave që përfitojnë nga subvencionet e MBPZHR-së nga 2% në vitin 2017, në 5% duke rritur kështu shpenzimet për gratë nga subvencionet, nga 7% në 10%.
5. Përmirësimi i cilësisë dhe sasisë së informatave të disponueshme nga qytetarët e ndryshëm të grave dhe burrave lidhur me shpenzimet kapitale, përmes konsultimeve publike.
6. Të përmirësohet grumbullimi dhe përdorimi i të dhënave të ndara sipas gjinisë, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore për të gjitha departamentet, agjencitë dhe institutin.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Kur të hapen vendet e punës, të përdoren masa afirmative për rekrutimin, punësimin dhe promovimin e sa më shumë grave të kualifikuara, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore, që kërkon 50% përfaqësim të grave dhe burrave në të gjitha nivelet.³⁴ Kjo do të kontribuojë në përmirësimin e baraspeshës gjinore në shpenzimet për pagat dhe mëditjet për gratë dhe burrat.
2. Sigurimi i baraspeshës gjinore në lidhje me udhëtimet zyrtare, duke kontribuar në shpenzime të barabarta për udhëtimet zyrtare (dieta, akomodim, bileta dhe shpenzime të tjera).
3. Të konsultohen më shumë shoqatat e grave fermere për të identifikuar sfidat dhe zgjedhjet potenciale për këto sfida, që mund të adresohen përmes politikave, subvencioneve dhe inspektimeve. Të përdoren masa afirmative për të përmirësuar baraspeshën gjinore midis përfituesve të subvencionimit, duke u dhënë fonde për më shumë fermerëve gra, të kualifikuara. Kjo do të kontribuojë në shpenzime më të barabarta për gratë dhe burrat. Përveç kësaj, zbatimi i inspektimeve dhe sigurimi i dënimeve të ashpra kur masat afirmative ekzistuese keqpërdoren.
4. Krijimi i bazave të të dhënave të thjeshta në Excel me të dhëna të ndara sipas gjinisë drejt përcjelljes së pjesëmarrjes së grave dhe burrave në udhëtimet zyrtare, grupet punuese, konsultimet publike, trajnimet dhe aktivitetet e tjera.

Zyra e Ministrit

Ministri është përgjegjës për përfaqësimin e MBPZHR-së; mbikëqyrjen e zbatimit të politikave të Ministrisë; planifikimin e buxhetit dhe sigurimin e shpërndarjes së përgjegjshme dhe transparente të fondeve; dhe t'i raportojë qeverisë për këto shpenzime. Ministri gjithashtu është përgjegjës për sigurimin e shërbimeve anti-diskriminuese; marrjen e masave kundër korrupsionit dhe mashtrimit dhe ngritjen e vetëdijes për mashtrimet. Ministri siguron që politikën ministrore të komunikohen dhe diskutohen me grupet e synuara dhe interesat.³⁵

Pagat dhe Mëditjet

Siç ilustron Tabelën 6, zyrtaret gra janë të nënpërfaqësuar në Zyrën e Ministrit, që përbëjnë vetëm 29% të zyrtarëve, që nga maji 2017. Rrjedhimisht, gratë kanë marrë vetëm 18% të shpenzimeve nga kategoria ekonomike e pagave dhe mëditjeve.

³² Kjo është planifikuar nga Ministria, siç është konfirmuar në PBA 2018-2020 (2017).

³³ Kjo gjithashtu është planifikuar nga MBPZHR (Po aty).

³⁴ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr. 05/L-020 për Barazi Gjinore, 2015, në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>, neni. 6.

³⁵ Qeveria e Kosovës, Rregullorja Nr. 02/2011 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive, Neni. 9, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miraturar_ga_Qeveria-finale.pdf.

Tabela 6. Punonjësit në Zyrën e Ministrit, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	201-400	5	2 (40%)	3,465€ (42%)	3 (60%)	4,783€ (58%)	8,248€
	401-600	7	7 (100%)	46,796€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	46,796€
	600+	5	4 (80%)	75,322€ (91%)	1 (20%)	7,415€ (9%)	82,737€
	Gjithsej	17	13 (76%)	125,582€ (91%)	4 (24%)	12,198€ (9%)	137,780€
2016	201-400	6	2 (33%)	3,465€ (42%)	4 (67%)	4,783€ (58%)	8,248€
	401-600	8	8 (100%)	46,796€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	46,796€
	600+	6	5 (83%)	75,322€ (91%)	1 (17%)	7,415€ (9%)	82,737€
	Gjithsej	20	15 (75%)	125,582€ (91%)	5 (25%)	12,198€ (9%)	137,780€
2017 (Jan.-Maj.)	201-400	6	2 (33%)	1,444€ (42%)	4 (67%)	1,993€ (58%)	3,437€
	401-600	9	8 (89%)	19,498€ (75%)	1 (11%)	6,620€ (25%)	26,119€
	600+	6	5 (83%)	31,384€ (91%)	1 (17%)	3,090€ (9%)	34,474€
	Gjithsej	21	15 (71%)	52,326€ (82%)	6 (29%)	11,703€ (18%)	64,029€
Të projektu ara 2018	Gjithsej	20	14 (70%)	105,711€ (70%)	6 (30%)	45,305€ (30%)	151,015€

Mallrat dhe Shërbimet

Siç ilustron në Tabelën 7, gratë përbëjnë vetëm 8% të totalit të punëtorëve që kanë marrë pjesë në udhëtimet zyrtare që nga marsi i vitit 2017. Rrjedhimisht, Zyra e Ministrit shpenzonte më pak për gratë sesa për burrat për mëditje, akomodim, bileta dhe shpenzime të tjera, përkatësisht 13% që nga marsi 2017. Megjithatë shuma e shpenzuar për mëditje është rritur nga 2015 në 2016, përqindja e grave që marrin mëditje ka mbetur e ngjashme. Kjo mbetet e vërtetë edhe pse përqindja e punonjësve gra është rritur në Zyrën e Ministrit.

Tabela 7. Punonjësit e Zyrës së Ministrit, pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017

Viti	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	12 (100%)	16 (100%)	12 (100%)
# dhe % e Grave	1 (8%)	2 (13%)	1 (8%)
# dhe % e Burrave	11 (92%)	14 (88%)	11 (92%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	15,810€ (100%)	17,772€ (100%)	4,525€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	2,272€ (14%)	2,550€ (14%)	907€ (20%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	13,538€ (86%)	15,221€ (86%)	3,618€ (80%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	17,681€ (100%)	14,153€ (100%)	3,226€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	2,552€ (14%)	1,366€ (10%)	280€ (9%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	15,129€ (86%)	12,787€ (90%)	2,946€ (91%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	6,154€ (100%)	5,227€ (100%)	1,284€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	1,862€ (30%)	1,503€ (29%)	430€ (33%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	4,292€ (70%)	3,724€ (71%)	854€ (67%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		26,069€ (100%)	3,522€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		2,969€ (11%)	0€ (0%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		23,100€ (89%)	3,522€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	39,645€ (100%)	37,152€ (100%)	12,557€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	6,686€ (17%)	8,388€ (13%)	1,617€ (13%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	32,959€ (83%)	54,832€ (87%)	10,940€ (87%)

Objektivat e rekomanduara

1. Të rritet përqindja e punonjësve që janë gra nga 29% në maj 2017 në 30% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet për gratë nga 18% në 30%.
2. Rritja e përqindjes së punonjësve të grave që kryejnë udhëtime zyrtare, nga 13% në 2016, në 16% në 2018 duke rritur kështu shpenzimet për mëditje dhe shpenzimet e tjera të udhëtimit të zyrës, të shpenzuara për punonjëset gra nga 13% në 16%.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të sigurohet përdorimi i masave afirmative për të punësuar dhe promovuar më shumë gra të kualifikuara në këtë zyrë, sipas Ligjit për Barazi Gjinore.
2. Sigurimi i një baraspeshe gjinore në mesin e personave që ndërmarrin udhëtime zyrtare.

Zyra për Mekanizma Institucionale për Mbrojtjen Kundër Diskriminimit në Qeveri dhe Komuna

Zyra për Mekanizma Institucionale për mbrojtjen kundër diskriminimit në Qeveri dhe Komuna³⁶ është përgjegjëse për mbështetjen e Sekretarit të Përgjithshëm dhe personelit të Ministrisë për çështjet e të drejtave të njeriut dhe për vlerësimin e nivelit të zbatimit të standardeve të të drejtave të njeriut në MBPZHR. Ajo bashkëpunon me Zyrën e Avokatit të Popullit në Kosovë dhe mbikëqyr zbatimin e rekomandimeve të saj në MBPZHR. Aplikuesit për grante dhe subvencione mund të parashtrojnë ankesa tek Zyra e Avokatit të Popullit, që do të kërkonte që kjo Zyrë të ofrojë të dhëna lidhur me aplikuesin i cili supozohet të ketë përjetuar diskriminim gjatë procesit të aplikimit. Avokati i Popullit ofron rekomandime specifike për Ministrinë, lidhur me çdo rast.³⁷ MBPZHR, pastaj duhet të sigurojë që rekomandimet për mundësi të barabarta dhe kundër diskriminimit gjinor, të ofruara nga Avokati i Popullit të zbatohen.

Kjo zyrë është përgjegjëse për përfshirjen e një perspektive të të drejtave të njeriut në politikat, udhëzimet administrative dhe ligjet. Duhet të bashkëpunojë me shoqërinë civile, si dhe me grupe të tjera ndërmministrorë në fushën e të drejtave të njeriut.³⁸ Përveç kësaj organizon trajnime për OJQ-të, duke përfshirë shoqatat e bujqve, me qëllim të ngritjes së kapaciteteve dhe rritjes së vetëdijes për të drejtat e njeriut; Organizon fokus grupe drejt krijimit të mundësive të barabarta për gratë dhe burrat në zonat rurale.³⁹ Zyrtari për Barazi Gjinore (ZBGJ) është brenda kësaj njësie.

Pagat dhe Mëditjet

Siç ilustron Tabelën 8, zyrtarët burra janë të nënpërfaqësuar në këtë zyrë, që përbëjnë 25% të të gjithë zyrtarëve, që nga maji 2017. Rrjedhimisht, burrat kanë marrë 31% të shpenzimeve nga kategoria ekonomike e pagave dhe mëditjeve.

³⁶ Zyra për të Drejta të Njeriut i ka zgjeruar përgjegjësitë e saja, siç thuhet në Rregullore Qrk - Nr. 03/2017 për Mekanizmat Institucionale për Mbrojtje nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna dhe Rregulloren Nr. 04/2017 në Kriteret, Standardet dhe Procedurat e financimit publik të OJQ-ve, në: http://kryeministri-ks.net/repository/docs/RREGULLORE_QRK_-_NR_03_2017_P%C3%8BR_MEKANIZMAT_INSTITUCIONAL_P%C3%8BR_MBROJTJE_N....pdf, dhe, <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=14831>. Bisedë me udhëheqësin e kësaj zyre, 28 gusht 2017.

³⁷ Intervista e RrGK me udhëheqësen e kësaj zyre, 28 gusht 2017.

³⁸ Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, uebfaqja, Njësia për të Drejtat e Njeriut, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/njesia-per-te-drejtat-e-njeriut>.

³⁹ Njësia për të Drejtat e Njeriut, *Raporti Analitik për Mundësitë e Barabarta për Grantet dhe Subvencionet për vitin 2014, Raporti i Brendshëm i MBPZHR për Qëllimin e Hartimit të Raportit të Gjellbër*. Pajisur nga kjo njësi sipas kërkesës së RrGK-së, 30 mars 2017

Table 8. Punonjësit në Zyrën mbi Mekanizmat Institucional për Mbrojtjen nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018

Viti	Niveli i pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	401-600	3	1 (33%)	6,082€ (31%)	2 (67%)	13,380€ (69%)	19,462€
	Gjithsej	3	1 (33%)	6,082€ (31%)	2 (67%)	13,380€ (69%)	19,462€
2016	401-600	3	1 (33%)	6,082€ (31%)	2 (67%)	13,380€ (69%)	19,462€
	Gjithsej	3	1 (33%)	6,082€ (31%)	2 (67%)	13,380€ (69%)	19,462€
2017 (Jan. – Maj.)	401-600	4	1 (25%)	2,534€ (31%)	3 (75%)	5,575€ (69%)	8,109€
	Gjithsej	4	1 (25%)	2,534€ (31%)	3 (75%)	5,575€ (69%)	8,109€
Të proje ktuara 2018	Gjithsej	4	1 (25%)	8,596€ (31%)	3 (75%)	19,133€ (69%)	27,729€

Departamenti i Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme

Departamenti i Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme është përgjegjës për informim për burimet njerëzore, mbështetjen administrative, shërbimet e teknologjisë informative (TI) dhe logjistike. Ky Departament punëson personel të kualifikuar dhe përgatit buxhetin e MBPZHR. Ka tri divizione: Divizioni i Burimeve Njerëzore, Divizioni i Buxhetit dhe Financave dhe Divizioni për TI dhe Shërbimet Logjistike.⁴⁰ Ky Departament administron buxhetin e vet, si dhe buxhetet e Departamentit të Integritetit Europian dhe Koordinimit të Politikave, Zyrës së Sekretarit të Përgjithshëm, Divizionit të Auditimit të Brendshëm, Divizionit të Komunikimit Publik dhe Divizionit të Prokurimit.⁴¹

Duke marrë parasysh përgjegjësitë e tij, Departamenti mund të luajë një rol të rëndësishëm në nxitjen e punësimit të më shumë grave në MBPZHR, drejt barazisë gjinore të mëtejshme, në përputhje me Ligjin për Barazinë Gjinore (përfaqësimi 50% i secilës gjini). Megjithatë, Departamenti nuk ka raportuar përdorimin e veprimeve afirmative në punësim, për këtë qëllim deri më sot. Si pjesë e përgjegjësisë së tij, ky Departament gjithashtu mund të sigurojë që gratë dhe burrat të kenë mundësi të barabarta dhe qasje në burime, siç janë kompjuterët, pajisjet TI dhe transporti.

Pagat dhe Mëditjet

Siç ilustron në Tabelën 9, zyrtaret gra janë të nënpërfaqësuar në Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, që përbëjnë 45% të të gjithë zyrtarëve, që nga maji 2017. Rrjedhimisht, gratë kanë marrë më pak se burrat nga kategoria ekonomike e pagave dhe mëditjeve.

⁴⁰ Rregullorja nr.37 / 2013 për Organizimin e Brendshëm dhe sistematizimin e vendeve të punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni. 40, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullore_per_organizimin_e_brendshem_dhe_sistematizimin_e_vendeve_te_....pdf.

⁴¹ Takimi i RrGK me Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, 6 korrik 2017.

Tabela 9. Punonjësit në Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	201-400	2	2 (100%)	18,080€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	18,080€
	401-600	22	11 (50%)	65,673€ (41%)	11 (50%)	92,710€ (59%)	158,383€
	600+	9	7 (78%)	87,615€ (85%)	2 (22%)	15,684€ (15%)	103,300€
	Gjithsej	33	20 (61%)	171,367€ (61%)	13 (39%)	108,395€ (39%)	279,762€
2016	201-400	6	5 (83%)	18,080€ (67%)	1 (17%)	9,085€ (33%)	27,165€
	401-600	27	12 (44%)	65,673€ (41%)	15 (56%)	92,710€ (59%)	158,383€
	600+	9	7 (78%)	87,615€ (85%)	2 (22%)	15,684€ (15%)	103,300€
	Gjithsej	42	24 (57%)	171,367€ (59%)	18 (43%)	117,480€ (41%)	288,847€
2017 (Jan. – Maj.)	201-400	2	2 (100%)	7,533€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	7,533€
	401-600	27	12 (44%)	27,364€ (41%)	15 (56%)	38,629€ (59%)	65,993€
	600+	9	7 (78%)	36,506€ (85%)	2 (22%)	6,535€ (15%)	43,042€
	Gjithsej	38	21 (55%)	71,403€ (61%)	17 (45%)	45,164€ (39%)	116,567€
Të projektu ara 2018	Gjithsej	43	21 (49%)	166,128€ (49%)	22 (51%)	174,038€ (51%)	340,166€

Mallrat dhe Shërbimet

Gratë përbënin 42% të personave që udhëtuan në emër të këtij Departamenti në vitin 2015, 33% në vitin 2016 dhe 33% në muajin mars 2017 (Tabela 10.) Prandaj, gratë kanë përfituar më pak nga mëditjet dhe shpenzimet e tjera. Për shembull, gratë kanë përfituar 0% nga shpenzimet për akomodim në vitin 2016, megjithëse shuma e shpenzuar për akomodim është rritur nga viti 2015 në vitin 2016.

Tabela 10. Punonjësit e Departamentit të Financave pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017

Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	12 (100%)	3 (100%)	3 (100%)
# dhe % e Grave	5 (42%)	1 (33%)	1 (33%)
# dhe % e Burrave	7 (58%)	2 (67%)	2 (67%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	6,205€ (100%)	3,315€ (100%)	1,155€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	2,118€ (34%)	953€ (29%)	249€ (22%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	4,087€ (66%)	2,362€ (71%)	906€ (78%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	2,700€ (100%)	3,539€ (100%)	1,550€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	300€ (11%)	0€ (0%)	198€ (13%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	2,400€ (89%)	3,539€ (100%)	1,352€ (87%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	3,724€ (100%)	573€ (100%)	773€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	412€ (11%)	0€ (0%)	53€ (7%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	3,311€ (89%)	573€ (100%)	720€ (93%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		795€ (100%)	177€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		795€ (100%)	177€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	12,692€ (100%)	8,222€ (100%)	3,655€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	2,830€ (22%)	953€ (12%)	500€ (14%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	9,798€ (78%)	7,269€ (88%)	3,155€ (86%)

Divizioni i Prokurimit

Divizioni i Prokurimit është përgjegjës për përgatitjen, koordinimin dhe zbatimin e planit vjetor të prokurimit publik, si dhe për zhvillimin e rregullave dhe procedurave të prokurimit sipas Ligjit të

Prokurimit Publik të Republikës së Kosovës.⁴² Buxheti i këtij Divizioni është brenda buxhetit të Departamentit të Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme.⁴³ Divizioni nuk ka dhënë të dhëna për buxhetin dhe shpenzimet e tij, pavarësisht kërkesave.

Në Kosovë, janë ndërmarrë hapa për të inkurajuar shqyrtimin e çështjeve sociale në procedurat dhe operacionet e prokurimit. Nr. 04 / L-062 Për Prokurimin Publik të Republikës së Kosovës, ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 04/L-237 tani thotë: "Autoritetet kontraktuese mund të vendosin, *inter alia*, kushtet specifike të kontratës që mundësojnë shqyrtimin e objektivave shoqërore".⁴⁴ Ndër këto objektiva është "Obligimi për të zbatuar, gjatë ekzekutimit të kontratës, masa që janë të dizajnuara për të nxitur barazinë gjinore ose diversitetin në baza të tjera".⁴⁵ Prandaj, si autoritet kontraktues, MBPZHR-ja tani mund të ndërmarrë veprime afirmative drejt inkurajimit të bizneseve që janë në pronësi të grave dhe/ose me më shumë gra punëtore, për shembull, për të aplikuar. Pasi që RrGK nuk ka marrë informata nga ky divizion, shkalla në të cilën MBPZHR-ja ka përdorur dispozita të tilla në proceset e prokurimit deri më sot nuk dihet.

Divizioni i Prokurimit është përgjegjës për disa projekte të investimeve kapitale,⁴⁶ të cilat në pajtim me praktikën më të mirë të BPGJ duhet të përfshijnë konsultime me gra dhe burra të ndryshëm për priorizimin, hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin. Nuk është e qartë nëse ky Divizion ka përfshirë gra dhe burra në projekte të tilla investimi.

Pagat dhe Mëditjet

Siç ilustron në Tabelën 11, gratë janë të nënpërfaqësuar në këtë Divizion dhe nuk marrin fonde nga kategoria ekonomike e pagave dhe mëditjeve. Ky Divizion do të hapë një pozitë të re në vitin 2018. Ai mund të përdorë një veprim afirmativ në punësimin e gjinisë së nënpërfaqësuar. Kjo do të kontribuojë në balancimin e shpenzimeve për paga dhe mëditje për gra dhe burra, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.

Tabela 11. Punonjësit në Divizionin e Prokurimit, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018 ⁴⁷						
Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit në çdo Nivel të Pagës	# dhe % e Burrave	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma Totale e Shpenzuar
201-400	1					
401-600	2	1 (50%)	6,240€ (54%)	1 (50%)	5,340€ (46%)	11,580€
Gjithsej 2015	3					
201-400	1					
401-600	2	1 (50%)	6,240€ (54%)	1 (50%)	5,340€ (46%)	11,580€
Gjithsej 2016	3					
401-600	1	1 (100%)	6,240€ (54%)	0 (0%)	0€ (0%)	6,240€
Gjithsej 2017 (jan. –mar.)	1	1 (100%)	6,240€ (54%)	0 (0%)	0€ (0%)	6,240€
401-600	2	1 (50%)	6,240€ (50%)	1 (50%)	6,240€ (50%)	12,480€
Të planifikuara 2018⁴⁸	2	1 (50%)	6,240€ (50%)	1 (50%)	6,240€ (50%)	12,480€

⁴² Rregullorja nr.37 / 2013 për Organizimin e Brendshëm dhe sistematizimin e vendeve të punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni 46.

⁴³ Korrespondencë e RrGK me Udhëheqësit e Divizionit të Financave, 24 mars 2017.

⁴⁴ Republika e Kosovës, Ligji Nr. 04 / L-062, Ligji për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 04 / L-237, Ligji për Prokurimin Publik të Republikës së Kosovës, ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin nr. 04/L-237 në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-068%20sh.pdf>.

⁴⁵ Po aty, neni 17.

⁴⁶ Shih Shtojcën 2 Tabela 1, për një listë të kontratave të investimeve kapitale të mbikëqyruar nga Divizioni i Prokurimit.

⁴⁷ Të dhënat e siguruar nga Divizioni i Prokurimit, 16 Mars 2017. Veçanërisht informacioni që mungon nga tabela nuk i është ofruar RrGK-së, pavarësisht kërkesave.

⁴⁸ Parashikim i bazuar në intervistën e RrGK me Shefin e Divizionit.

Departamenti i Integritetit Evropian dhe Koordinimit të Politikave

Departamenti i Integritetit Evropian dhe Koordinimit të Politikave koordinon aktivitetet në lidhje me pranimin në BE, duke përfshirë harmonizimin e *acquis communautaire* me legjislacionin e MBPZHR-së, si dhe monitorimin dhe raportimin për zbatimin e rekomandimeve të Komisionit Evropian. Gjithashtu, aranzhon aktivitetet e MBPZHR-së mbështetur financiarisht nga fondet e Instrumentit të Para-Anëtarësimit (IPA) dhe fonde të tjera të BE-së. Çdo vit, Kosova pranon 50 milionë euro përmes Instrumentit të Ndihmës Para - Anëtarësimit në Zhvillim Rural (INPAZhR), prej të cilave 23 milionë euro shkojnë për zhvillim rural dhe 25 milionë euro në pagesa direkte.⁴⁹ Departamenti përbëhet nga Divizioni për Integritet Evropian dhe Divizioni për Koordinimin e Politikave.⁵⁰ Buxheti i Departamentit është përfshirë në buxhetin e Administratës Qendrore. Ky Departament ka katër punonjës, të gjitha këto janë gra.⁵¹ Përkundër kërkesave, RrGK nuk ka marrë të dhëna të ndara sipas gjinisë për shpenzimet e pagave dhe mëditjeve nga ky Departament. Shpenzimet dhe shumat e buxhetuara në kategoritë ekonomike gjithashtu nuk janë ofruar.

Departamenti duhet të përfshijë një perspektivë gjinore në punën e saj, siç është nxitur nga Direktivat e BE-së dhe Dokument Punues i Stafit të Komisionit Evropian, *Barazia e Re Gjinore dhe Fuqizimi i grave: Transformimi i Jetës së Vajzave dhe Grave nëpërmjet Marrëdhënieve të Jashtme të BE 2016-2020 i njohur si Plani i Veprimeve Gjinor të BE-së (PVGj) II*.⁵² Për shembull, një aktivitet që mund të zbatohet drejt arritjes së një objektivit të GAP 2016-2020 të BE-së, "Qasja në punë të denjë për gratë e të gjitha moshave" është "Mbështetja e reformave të ndjeshme gjinore për financat publike dhe legjislative, të cilat llogarisin rolin e grave në ekonominë e kujdesit, puna e papaguar, shpërndarja e pabarabartë gjinore e përgjegjësiwe familjare, mbindërtimi në ekonominë informale, gratë në bujqësi dhe hendeku i pagës gjinore. "Në pajtim me GAP të BE-së, MBPZHR gjithashtu duhet të përfshijë ZBGJ dhe organizatat e grave në planifikimin e programimit IPA.

Deri më sot, ZBGJ nuk ka marrë pjesë në komisionin që harton politika lidhur me pranimin në BE.⁵³ Për më tepër, disa Strategji të MBPZHR-së, si Dokumenti i Politikave dhe Strategjisë për Zhvillimin e Sektorit të Pylltarisë 2010-2020 dhe Strategjia e Konsolidimit të Tokës 2010-2020, nuk kanë objektiva gjinore të ndjeshme gjuhësore dhe aktivitete të ndara sipas gjinisë. Sipas Ligjit për Barazi Gjinore, çdo politikë, strategji dhe dokument brenda institucioneve publike duhet të përfshijë një perspektivë gjinore.

Objektivat e rekomanduara

1. Të rritet përqindja e punonjësve gra në Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, nga 45% në vitin 2017, në 51% në vitin 2018, duke rritur kështu përqindjen e shpenzimeve të grave nga 39% në 51%. Më konkretisht, kjo përfshin rritjen e përqindjes së punëtorëve që janë gra në Divizionin e Prokurimit, nga 0% në 2017 në 50% në 2018.
2. Rritja e përqindjes së grave që ndërmarrin udhëtime zyrtare në Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, nga 33% 2016 në 37% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet lidhur me udhëtimet zyrtare të grave nga 12% në 15%.
3. Përmirësimi i përdorimit të veprimeve afirmative në prokurim, siç është inkurajimi i ofertueve dhe kompanitë e kontraktuara të zbatojnë një baraspeshë midis grave dhe burrave të ndryshëm për zbatimin e projekteve të investimeve publike, sipas Ligjit të ndryshuar për Prokurimin Publik.
4. Sigurimi i zbatimit të Rregullores Nr. 04/2017 mbi Kriteret, Standardet dhe Procedurat e Financimit Publik të OJQve, dhe të sigurohet pjesëmarrja e më së paku një zyrtari/je nga Zyra për Mekanizmat Institucional për Mbrojtjen nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna në komisionet e formuara për të punuar në fushën e financimit të OJQve, në mesin e grupeve të tjera punuese ligjore.

⁴⁹ Po aty.

⁵⁰ Rregullorja Nr. 37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Vendeve të Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni. 34.

⁵¹ Takimi me udhëheqësin e Departamentit, 21 shkurt 2017.

⁵² Në: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf.

⁵³ Takimi me udhëheqësin e departamentit, 21 shkurt 2017.

5. Të sigurohet që të gjitha dokumentet e konceptit dhe të politikave, duke përfshirë *Dokumentin e ri dhe të Përditësuar të Politikave dhe Strategjisë për Zhvillimin e Sektorit Pyjor 2010-2020* dhe *Strategjinë e Konsolidimit të Tokës 2010-2020*, janë të integruara në çështjet gjinore.
6. Të sigurohet që perspektiva gjinore të përfshihet në Dokumentet e Planifikimit të Sektorit IPA (DPS) dhe Dokumentet e Veprimit, në pajtim me PVGJ të BE-së II dhe Ligjin për Barazi Gjinore.
7. Rritja e konsultimeve me ZBGJ dhe organizatat e udhëhequra nga gratë, në pajtim me Ligjin për Barazinë Gjinore dhe Planin e Veprimit Gjinor të BE-së, respektivisht, në hartimin dhe zbatimin e programeve dhe veprimeve të IPA-s, si dhe hartimin e politikave.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative në punësimin e gjinisë së nënpërfaqësuar kur ekzistojnë vende të reja të punës në Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme dhe Divizionit të Prokurimit, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.
2. Të sigurohet një baraspeshë gjinore në lidhje me pjesëmarrjen e grave dhe burrave në udhëtimet zyrtare të Departamentit, duke siguruar kështu shpenzime të barabarta për gratë dhe burrat.
3. Të përdoren masa afirmative në dokumentet dhe kontratat e prokurimit për të inkurajuar bizneset që të zbatojnë baraspeshë të punonjësve gra dhe burra në të gjitha nivelet për punë në lidhje me kontratat e financuara nga qeveria.
4. Të sigurohet që ZBGJ të jetë anëtar i komisionit për hartimin e dokumenteve të politikave që lidhen me pranimin në BE dhe grupet e punës që hartojnë politika dhe strategji të reja, sipas Ligjit për Barazi Gjinore. Gjithashtu, duhet të ndërmerret analiza gjinore për të informuar politikën dhe për të siguruar që synimet, aktivitetet dhe treguesit janë të integruar në çështjet gjinore.
5. Të sigurohet që analiza gjinore të informojë të gjitha konceptet dhe dokumentet e politikave dhe që të gjitha politikat të jenë të integruara në çështje gjinore, sipas Ligjit për Barazi Gjinore.
6. Të sigurohet që perspektiva gjinore të jetë inkorporuar në të gjitha DPS të IPA-s dhe dokumentet e veprimit përmes bashkëpunimit me Ministrinë e Integrimit Evropian, ZBGJ-së, Zyrën e BE-së në Kosovë, ekspertët lokalë (p.sh. RrGK) dhe organizatat e grave, siç parashihet me EU GAP II .

Departamenti Ligjor

Departamenti Ligjor është përgjegjës për hartimin e dokumenteve legislative dhe strategjike në sektorët relevantë për MBPZHR. Ai siguron harmonizimin midis legjislacionit të Ministrisë, ligjeve të aplikueshme në Kosovë dhe legjislacionit të BE-së. Sipas kërkesave, Departamenti Ligjor ofron rekomandime, opinion, interpretime dhe këshilla ligjore lidhur me aktivitetet e Ministrisë. Bashkëpunon me Ministrinë e Drejtësisë përmes avokimit shtetëror për përfaqësimin juridik në mosmarrëveshje juridike në fushën e bujqësisë. Departamenti përbëhet nga dy divizione: Divizioni për Hartimin dhe Harmonizimin e Legjislacionit dhe Divizioni për Mbikëqyrjen e Zbatimit të Legjislacionit të Mbështetjes Ligjore dhe Bashkëpunimit Ndërinstitucional në fushën e Legjislacionit.⁵⁴

Aktualisht, Departamenti ka përfunduar së punuari me 26 ligje dhe 270 akte nënligjore. Sipas Ligjit për Barazi Gjinore, duhet të zhvillohet dhe të përdoret analiza gjinore për të informuar rrjedhën e integrimit gjinor në të gjitha proceset e bërjes së politikave, duke përfshirë aktet nënligjore. ZBGJ mund të luajë një rol të rëndësishëm në lehtësimin e kësaj. Megjithatë, deri më sot ZBGJ ka marrë pjesë vetëm në disa grupe punuese për hartimin e këtyre dokumenteve. Në të ardhmen, siç thotë Ligji për Barazi Gjinore, ZBGJ duhet të marrë pjesë në të gjitha grupet e punës dhe proceset e politikave. Departamenti është angazhuar që të inkorporojë komentet nga ZBGJ-ja dhe Zyra për Mekanizmat Institucional mbi Mbrojtjen nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna në politikën, si dhe t'i ftojë ata të marrin pjesë në grupe punuese që përgatisin akte nënligjore për grante, subvencione dhe politika të tjera.⁵⁵ Po ashtu,

⁵⁴ Rregullorja Nr. 37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Neni. 37.

⁵⁵ Diskutimi i RrGK me udhëheqësin dhe përfaqësuesin e Departamentit, 27 shkurt 2017.

historikisht pak organizata dhe asociacione të grave që janë të përfshira në bujqësi, pylltari dhe zhvillim rural janë raportuar që janë konsultuar në planifikimin e programeve të MBPZHR.⁵⁶ Edhe ato mund të ofrojnë të dhëna të rendësishme lidhur me nevojat potencialisht të ndryshme të grave lidhur me politikat dhe programet e MBPZHR.

Pagat dhe Mëditjet

Ky Departament ka katër punonjës, duke përfshirë një (25%) grua. Në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore, ky Departament duhet të përdorë masa afirmative kur të hapen pozitat e reja për të angazhuar më shumë gra, si gjini e nënpërfaqësuar.⁵⁷

Tabela 12. Punonjësit në Departamentin Ligjorë, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018							
Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	401-600	1	0 (0%)	0€ (0%)	1 (100%)	7,148€ (100%)	7,148€
	600+	2	2 (100%)	15,049€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	15,049€
	Gjithsej	3	2 (67%)	15,049€ (68%)	1 (33%)	7,148€ (32%)	22,197€
2016	401-600	1	0 (0%)	0€ (0%)	1 (100%)	7,148€ (100%)	7,148€
	600+	2	2 (100%)	15,049€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	15,049€
	Gjithsej	3	2 (67%)	15,049€ (68%)	1 (33%)	7,148€ (32%)	22,197€
2017 (Jan. – Maj.)	401-600	2	1 (50%)	2,475€ (45%)	1 (50%)	2,978€ (55%)	5,454€
	600+	2	2 (100%)	6,271€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	6,271€
	Gjithsej	4	3 (75%)	8,746€ (75%)	1 (25%)	2,978€ (25%)	11,724€
Të projektuar 2018	Gjithsej	5	3 (60%)	21,176€ (60%)	2 (40%)	14,117€ (40%)	35,293€

Mallrat dhe Shërbimet

Siç është ilustruar në Tabelën 13, asnjë grua e punësuar në këtë Departament nuk ka pasur rast të ndërmarrë udhëtime zyrtare ndërmjet 2015 dhe 2017. Rrjedhimisht, gratë gjatë këtyre viteve nuk kanë përfituar nga shpenzimet që lidhen me mëditje, akomodim, bileta dhe shpenzimet e tjera. Megjithatë, një zyrtar ka deklaruar se një grua ka shfrytëzuar një udhëtim zyrtar.⁵⁸

Tabela 13. Punonjësit e Departamentit Ligjorë pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për, Akomodimin, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017			
Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	2 (100%)	2 (100%)	1 (100%)
# dhe % e Grave	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	2 (100%)	2 (100%)	1 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	1,291€ (100%)	406€ (100%)	249€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	1,291€ (100%)	406€ (100%)	249€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	300€ (100%)		198€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	0€ (0%)		0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	300€ (100%)		198€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	230€ (100%)	43€ (100%)	28€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	230€ (100%)	43€ (100%)	28€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		345€ (100%)	

⁵⁶ Intervistat e RrGK përmes telefonit me organizatat anëtare të cilat punojnë në këtë sektor, 2017.

⁵⁷ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr. 05/L-20 për Barazinë Gjinore, neni 5.

⁵⁸ Korrespondenca e RrGK me zyrtarin e Departamentit, gusht 2017.

Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		0€ (0%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		345€ (100%)	
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	1,821€ (100%)	794€ (100%)	475€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	1,821€ (100%)	794€ (0%)	475€ (100%)

Programet dhe Aktivitetet

Siç ilustron në Tabelën 14, gratë më pak kanë marrë pjesë se burrat në trajnime dhe punëtori (29% në vitin 2015 dhe 2016). Asnjë grua nuk ka marrë pjesë në asnjë trajnim apo punëtori ndërmjet janarit dhe prillit 2017.

Tabela 14. Punonjësit e Departamentit Ligjor pjesëmarrës në Trajnime dhe Punëtori të Organizuar nga OSCE, GIZ, IKAP, USAID dhe Zyrës së Kryeministrit, sipas Gjinisë, në 2015-2017 (prill)

Viti	Organizatorët	# i Tranimeve/ Punëtorive	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	IKAP "Interpretimi i Legjislacionit"	2	1 (50%)	1 (50%)
	TAIEX "Transpozimi dhe implementimin e akteve nënligjore për bujqësi të BE-së"	2	1 (50%)	1 (50%)
	GIZ "Parandalo ndotjen e tokës për Ushqim të Sigurtë"	1	0 (0%)	1 (100%)
	GIZ "Hartimi i tabelave të përputhshmërisë, Projektligji për Treguesit Gjeografik dhe Emërtimet e Originës"	1	0 (0%)	1 (100%)
	GIZ "Strategjia Lokale e Zhvillimit të Grupeve Lokale të Verprimit - GLV"	1	0 (0%)	1 (100%)
Gjithsej 2015		7	2 (29%)	5 (71%)
2016	OSCE "Pilot projekti për vlerësimin e Ex-post 2015"	1	1 (100%)	0 (0%)
	IKAP "Hartimi i legjislacionit në Republikën e Kosovës"	2	1 (50%)	1 (50%)
	GIZ "Implementimi i marrëveshjes së Stabilizim - Asocimit ndërmjet Republikës së Kosovës dhe Bashkimit Evropian"	2	1 (50%)	1 (50%)
	GIZ "Politikat e Përbashkëta Bujqësore dhe MSA në periudhën e para anëtarësimit"	2	1 (50%)	1 (50%)
	Rregulloren për standardet minimale për Procesin e Konsultimit Publik	1	0 (0%)	1 (100%)
	Hartimi i akteve nënligjore që dalin nga zbatimi i Ligjit Nr.04/L-085 për bujqësi organike	1	0 (0%)	1 (100%)
	Pjesëmarrje në Konferencën Kombëtare për Pronësi Intelektuale të organizuar nga MTI dhe MRK&S	1	0 (0%)	1 (100%)
	Hartimi i akteve nënligjore që dalin nga zbatimi i Ligjit Nr.04/L-085 për mbrojtje të bimëve	1	0 (0%)	1 (100%)
	Punëtori për prodhimin e produkteve të Sharrit	1	0 (0%)	1 (100%)
	Asistencë për Implementimin e MSA-së	1	0 (0%)	1 (100%)
	Takimi i Praktikuesve të Treguesve Gjeografik në Vendet e Ballkanit Perëndimor	1	0 (0%)	1 (100%)
Gjithsej 2016		14	4 (29%)	10 (71%)
2017 (Jan. - Prill.)	Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë – Projekti EU – Kosova SAA – Direktiva e Shërbimeve 123/2006 Faza e dytë	1	0 (0%)	1 (100%)

Organizuar nga MZHE, ASHMDHP , IPKO, UBT Konferencën Ndërkombëtare “Siguria Kibernetike dhe Privatësia”	I	0 (0%)	I (100%)
Projekt KASAGRI për hartimin e Udhëzimit Administrativ (MBPZHR) – NR.xx/2017 për sëmundjen e Patateve Epitrix	I	0 (0%)	I (100%)
Punëtorja e organizuar nga TAIEX në Ministria e Tregtisë dhe Industrisë të Mbështetur për Treguesit Gjeografik dhe Emërtimet e Origjinës	I	0 (0%)	I (100%)
TAIEX-I - punëtorinë në MBPZHR për procedurat dhe kriteret e përcaktuara në Rregulloren e BE-Nr.1308/2013/PO dhe Rregulloren e BE Nr.1305/2013 /PG për grupet prodhues dhe organizatat prodhuese nga dt.03 deri me 07 prill 2017	I	0 (0%)	I (100%)
Gjithsej 2017	5	0 (0%)	5 (100%)

Në konsultime publike për projektligjet, rregulloret dhe udhëzimet administrative që kanë të bëjnë me bujqësinë, të hartuara nga ministritë e ndryshme, gratë përbënin vetëm 19% të pjesëmarrësve në 2016 dhe 17% në vitin 2017 (Tabela 15). Pjesëmarrja e grave në këto konsultime publike ka rënë çdo vit.

Tabela 15. Staf i Departamentit Ligjor që merr pjesë në konsultimet publike në lidhje me projektligjet sipas Gjinisë, në 2015-2017⁵⁹			
Viti	# i Konsultimeve Publike	# dhe % e Konsultimeve Publike me Pjesëmarrje të Grave	# dhe % e Konsultimeve Publike me Pjesëmarrje të Burrave
2015	20	5 (25%)	15 (75%)
2016	31	6 (19%)	25 (81%)
2017	6	1 (17%)	5 (83%)

Objektivat e rekomanduara

1. Rritja e përqindjes së punonjësve të departamenteve që janë gra, nga 25% në vitin 2017 në 40% në 2018, duke rritur kështu përqindjen e shpenzimeve të ndërmarrja nga gratë nga 25% në 40%
2. Rritja e përqindjes së punonjësve që bëjnë udhëtime zyrtare që janë gra nga 0% në vitin 2016 në 5% në 2018.
3. Rritja vjetore e shpenzimeve për mëditje, akomodim, bileta dhe shpenzimeve të tjera për udhëtime zyrtare për gratë, nga 0%, në 2016 në 5% në 2018.
4. Rritja e përqindjes së punonjësve që marrin pjesë në trajnime dhe seminare që janë gra nga 29% në 2016 në 33% në 2018, drejt shpenzimeve më të barabarta për zhvillimin e kapaciteteve të grave dhe burrave në Departament.
5. Rritja e përqindjes së pjesëmarrësve në konsultim publik që janë gra nga 17% në vitin 2017 në më së paku 40% për vitet e ardhshme.
6. Përmirësimi i integritetit gjinor në të gjitha draftet e legjislacionit primar dhe sekondar të propozuar nga Ministria, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative për të angazhuar më shumë gra të kualifikuara si gjinia e nënpërfaqësuar në Departament kur hapen pozicione të reja.
2. Të sigurohet një baraspeshë gjinore në mesin e punonjësve që kryejnë udhëtime zyrtare.
3. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis punonjësve që marrin pjesë në trajnime dhe punëtori.
4. Të sigurohet një baraspeshë gjinore në konsultimet publike mbi projektligjet.

⁵⁹ Korrespondencë me Zyrтарin e Departamentit, 1 Mars 2017.

5. Kryerja e analizave gjinore me qëllim të informimit të një perspektive të përmirësuar gjinore në të gjitha ligjet, udhëzimet administrative, strategjitë, rregulloret, planet e veprimit dhe dokumentet e politikave, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore. Përfshirja e ZBGJ dhe konsultimi me ekspertët gjinorë në shqyrtimin e projektligjeve; Gjithashtu, të sigurohet pjesëmarrja e ZBGJ në grupet e punës. Kjo nuk do të përfshijë ndonjë kosto shtesë për Departamentin, pasi kjo është përgjegjësi e ZBGJ dhe punonjësve ekzistues, sipas Ligjit për Barazi Gjinore.

Departamenti i Pylltarisë

Departamenti i Pylltarisë është përgjegjës për shkrimin dhe zbatimin e politikave, strategjive dhe legjislacionit të pylltarisë. Një përfaqësues i Zyrës për Mekanizmat Institucionalë mbi Mbrojtjen ndaj Diskriminimit në Qeveri dhe Komuna ka komentuar Ligjin e Pylltarisë të hartuar nga ky Departament, duke ofruar një perspektivë gjinore.⁶⁰ Megjithatë, komentet e tij si duket nuk janë pranuar në versionin final të ligjit, sepse ligji nuk përmban perspektivë gjinore. Ndërsa ky Departament harton legjislacionin e pylltarisë, Agjencia Pyjore e Kosovës i zbaton ato. Në vitin 2017, Departamenti planifikon të finalizojë Kornizën e Politikave Sektoriale dhe një projekt për inventarizimin kombëtar të produkteve pyjore jo-drusore (PPJD).⁶¹ Në vitin 2018, planifikon të rishikojë politikat pyjore për të riformuluar Strategjinë e re për Pylltari 2020-2030 dhe për të filluar një projekt të ri për të krijuar një inventar kombëtar të kafshëve të egra. Të dyja politikat duhet të informohen nga analiza gjinore dhe të përfshijnë një perspektivë gjinore.

Departamenti ka disa përgjegjësi të tjera, duke përfshirë bashkëpunimin me palët e interesuara në këtë fushë. Bën inventarin për kafshë të egra dhe pyje, si dhe mban statistika pyjore. Ai shqyrton kërkesat për licenca për të kryer aktivitete në pyje dhe organizon trajnime lidhur me menaxhimin ekonomik dhe të qëndrueshëm të pyjeve. Ky Departament kontrollon nëse zbatohen ligjet, si dhe planet e menaxhimit për pylltari, gjueti, ekoturizmin dhe burimet e tjera natyrore. Ai inspekton shpyllëzimin, tokat pyjore të zhveshura, zonat erozive dhe prerjet. Gjithashtu mbledh të dhëna për kushtet e pyjeve, kafshëve të egra dhe eko-turizmit. Departamenti përbëhet nga tre divizione: Divizioni për Politikat Pyjore, Arsim dhe Hulumtim; Divizioni për Menaxhimin e Zonave të Mbrojtura dhe Gjuetisë; Dhe Divizioni për Menaxhimin e Pyjeve, Inventarizimin dhe Infrastrukturën Pyjore.⁶²

Departamenti ka bashkëpunuar me zyrën e Organizatës për Ushqim dhe Bujqësi të Kombeve të Bashkuara (FAO) në projekte të ndryshme, duke përfshirë hulumtimin e çështjeve gjinore në pylltari në Kosovë, botuar në vitin 2017.⁶³ Pas intervistave me përfaqësues të qeverisë, OJQ-ve dhe sektorit të biznesit, ky raport arriti në përfundimin se ka disa dispozita ligjore dhe politike për integrimin e çështjeve gjinore në Kosovë, por mungojnë udhëzimet administrative për të siguruar pajtueshmërinë në mes të ministrive dhe institucioneve të ndryshme. Megjithëse Ligji për Pronësinë dhe të Drejtat e tjera Sendore i siguron të drejta të barabarta grave dhe burrave, gratë ende zotërojnë vetëm 16.7% të pasurisë së paluajtshme, duke kufizuar kështu pjesëmarrjen e tyre në menaxhimin e pyjeve private.⁶⁴ Raporti gjithashtu gjeti se zyrtarët kombëtarë dhe OJQ-të lokale nuk kanë informacion për pjesëmarrjen e grave në sektorin e pylltarisë; organizatat për të drejta të grave nuk janë të përfshira në procesin e bërjes së politikave në nivel qendror apo lokal; dhe të dhënat e ndara sipas gjinisë nuk mbledhen ose mirëmbahen në lidhje me pronësinë private të pyjeve.⁶⁵ Një studim familjar i kryer në fshatrat në komunat e Podujevës, Gjilanit dhe Dragashit ofroi disa njohuri për dallimet gjinore në lidhje me pylltarinë. Së pari, ndërsa burrat janë më të angazhuar në mbledhjen e druve të zjarrit, gratë dhe fëmijët tentojnë të mbledhin PPJD. Përafërsisht 66% e pronarëve privatë të pyjeve janë të vjetër dhe shumë prej tyre kanë vdekur. Shumica e të anketuarve thanë se kanë një pyll privat, por që nuk është regjistruar në emër të familjes. Për më

⁶⁰ Takimi i RrGK me udhëheqësin e Departamentit, 6 mars 2017.

⁶¹ Financuar nga GIZ. Takimi i RrGK me udhëheqësin e Departamentit, 6 mars 2017.

⁶² Rregullorja Nr. 37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Vendeve të Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni. 18.

⁶³ FAO, *Gjinia, jetesa rurale dhe pyjet: Vlerësimi i çështjeve gjinore në pylltarinë e Kosovës*, Prishtinë: 2017.

⁶⁴ Nga korrespondenca e RrGK-së me Agjencionin Kadastral të Kosovës, shtator 2017

⁶⁵ FAO, 2017, f 13-14.

tepër, ndërsa 12% e të anketuarve u përgjigjen se kanë një pyll privat në emër të tyre, por asnjë grua nuk ka. Vetëm një grua kishte biznesin e saj të regjistruar për mbledhjen e PPJD dhe shërbeu si pikë grumbullimi për fshatrat përreth. Raporti sugjeroi se kjo nuk do të thotë domosdoshmërisht që gratë nuk punojnë në mbledhjen e PPJD, por më tepër se kjo punë nuk ishte e regjistruar dhe pranuar zyrtarisht. Kjo mund t'i vendosë gratë në një situatë të pasigurt në lidhje me të drejtat e punëtorëve, si dhe qasje në programe të tjera shtetërore, siç janë pensionet kompensuese që do të përfitonin gratë më vonë në jetë.

Sa i përket menaxhimit të pyjeve, rreth 65% e të anketuarve janë konsultuar me anëtarët e familjes, ndërsa më pak se 5% janë konsultuar me ekspertë dhe institucione pyjore. Të anketuarit nuk ishin anëtarë dhe mungonin informacione rreth Shoqatës së Pronarëve të Pyjeve Private në Kosovë. Burrat priren të marrin vendime në lidhje me paratë e fituara nga dru zjarri dhe tregtia me PPJD. Shumica e grave të anketuara thanë se burrat anëtarë të familjes duhet të marrin pjesë në takimet e pyjeve, ndërsa vetëm 6% e grave thanë se do të merrnin pjesë. Kjo sugjeron një sfidë të konsiderueshme për pjesëmarrjen e grave në vendimmarrje në lidhje me politikën dhe menaxhimin e pyjeve.

Shumica e të anketuarve ishin të interesuar në zhvillimin e punës së tyre me PPJD: 71% ishin të interesuar për mbledhjen e frutave pyjore, ndërsa 58% ishin të interesuar për prodhimin e mjaltit dhe bletarinë. Njëra sfidë e vërejtur nga të anketuarit ishte se produktet e tyre janë blerë me çmime të ulëta nga një person mesatar. Gratë përballen me sfida të lidhura me lëvizshmërinë e kufizuar, sipas raportit të FAO-s, duke përfshirë përgjegjësitë për t'u kujdesur për fëmijët e vegjël dhe mungesën e qasjes në transport. Hulumtimi paraprak i RrGK-së dhe përvoja që punojnë me gratë gjithashtu sugjerojnë se mungesa e qasjes në transport, stereotipet kulturore lidhur me rolin tradicional gjinor të burrave në sjelljen e produkteve në treg dhe përgjegjësitë e kujdesit në shtëpi mund të jenë pengesa në punësimin e grave.⁶⁶ Gratë kanë më pak mundësi për të hyrë në kredi qeveritare, gjithashtu u konkludua në këtë raport. Për më tepër, ata nuk kanë informata në lidhje me shërbimet qeveritare dhe/ose mundësitë e mikrokredisë. Dy nga barrierat kryesore që kufizojnë pjesëmarrjen e grave në aktivitetet pyjore ishin obligimet familjare (48%) dhe informacion i pamjaftueshëm në lidhje me produktet pyjore që ata mund të mbledhin dhe të shesin (21%). Pasi që 81% e të anketuarve e shesin PPJD, kapacitetet në rritje në mbledhjen, përpunimin dhe tregtinë e qëndrueshme të PPJD mund të ndikojnë në reduktimin e varfërisë dhe sigurinë ushqimore, përfundoi raporti.⁶⁷

Pagat dhe Mëditjet

Që nga maji 2017, gjashtë persona punonin në Departamentin e Pylltarisë, 33% prej të cilëve ishin gra (shih Tabelën 16). Prandaj, gratë morën më pak nga kategoria ekonomike e pagave dhe mëditjeve (27%) sesa burrat. Një pozitë u hap në vitin 2017 dhe u punësua një grua.⁶⁸ Një punëtor tjetër do të dalë në pension në vitin 2017 dhe Departamenti mund të punësojë një grua për të plotësuar këtë pozitë, si gjinia e nënpërfaqësuar, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.⁶⁹

Tabela 16. Punonjësit në Departamentin e Pylltarisë, të kategorizuar sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018							
Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	401-600	3	1 (33%)	7,053€ (38%)	2 (67%)	11,344€ (62%)	18,397€
	600+	3	3 (100%)	23,318€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	23,318€
	Gjithsej	6	4 (67%)	30,371€ (73%)	2€ (33%)	11,344€ (27%)	41,715€

⁶⁶ RrGK, *Kush Kujdes? Kërkesat, Ofertat dhe Opsionet për Rritjen e Mundësive të Kujdesit të Fëmijëve në Kosovë*, Prishtinë: RrGK, 2016, në: <http://www.womensnetwork.org/documents/20161103153827479.pdf>

⁶⁷ FAO, 2017, f. 14-17.

⁶⁸ Takimi me udhëheqësin e Departamentit, 6 mars 2017.

⁶⁹ Po aty.

2016	401-600	3	1 (33%)	7,053€ (38%)	2 (67%)	11,344€ (62%)	18,397€
	600+	3	3 (100%)	23,318€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	23,318€
	Gjithsej	6	4 (67%)	30,371€ (73%)	2 (33%)	11,344€ (27%)	41,715€
2017 (Jan. - Maj.)	401-600	3	1 (33%)	2,939€ (38%)	2 (67%)	4,727€ (62%)	7,665€
	600+	3	3 (100%)	9,716€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	€9,716€
	Gjithsej	6	4 (67%)	12,655€ (73%)	2 (33%)	4,727€ (27%)	17,381€
Të projektuara 2018	Gjithsej	7	4 (57%)	26,560€ (57%)	3 (43%)	20,037€ (43%)	46,597€

Mallrat dhe Shërbimet

Departamenti përdor kategorinë ekonomike të mallrave dhe shërbimeve për të blerë pajisje për zyre dhe për të paguar pagat e personave me kontrata shërbimi. Në mars 2017, vetëm një grua kishte një kontratë të bazuar në projekte.⁷⁰ Megjithatë, nga shuma e përgjithshme e buxhetit prej 52,000 €, gratë kanë marrë 43% të kësaj kategorie ekonomike në vitin 2016.⁷¹

Siç ilustron në Tabelën 17, gratë kanë pasur më pak udhëtime zyrtare në emër të Departamentit sesa burrat. Prandaj, ato kanë marrë më pak mëditje, akomodim, bileta dhe shpenzime të tjera. Më tej, këto shpenzime janë zvogëluar për gratë midis 2015 dhe 2017.

Tabela 17. Punonjësit e Departamentit të Pylltarisë pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017			
Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	4 (100%)	5 (100%)	1 (100%)
# dhe % e Grave	1 (25%)	1 (20%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	3 (75%)	4 (80%)	1 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	3,860€ (100%)	3,033€ (100%)	249€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	913€ (24%)	125€ (4%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	2,946€ (76%)	2,908€ (96%)	249€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	855€ (100%)	214€ (100%)	198€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	399€ (47%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	456€ (53%)	214€ (100%)	198€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	307€ (100%)	226€ (100%)	
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	37€ (12%)	68€ (30%)	
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	270€ (88%)	158€ (70%)	
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		825€ (100%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		0€ (0%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		825€ (100%)	
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	5,022€ (100%)	4,298€ (100%)	447€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	1,349€ (27%)	193€ (4%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	3,672€ (73%)	4,105€ (96%)	447€ (100%)

Programet dhe Aktivitetet

Të gjitha institucionet publike janë të detyruara të sigurojnë përfaqësim të barabartë gjinor në të gjitha nivelet e vendim-marrjes, duke përfshirë grupet punuese. Sidoqoftë, që nga viti 2011, gratë

⁷⁰ Takimi i RrGK me udhëheqësin e Departamentit, 6 mars 2017.

⁷¹ Të dhënat e vlerësuara nga udhëheqësi i Departamentit të Pylltarisë, 21 prill 2017.

përbënin 27% të të gjithë anëtarëve të grupeve punuese dhe kanë udhëhequr vetëm 27% të grupeve punuese (shih Tabelën 18).

Tabela 18. Grupet Punuese për Hartimin e Legjislacionit në lidhje me Pylltarinë sipas Pozitës dhe Gjinisë në 2011-2017 ⁷²								
Viti	Grupet Punuse	Gjit hsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Pjesëmarrësve		# dhe % e Kryetarëve të Grupeve Punuese		# dhe % e Nënkyetarëve	
			# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2011	Komisioni për vendimin për miratimin ose refuzimin e themelimit dhe menaxhimit të vendgjueve të përbashkëta	3	0 (0%)	3 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
2012	Monitorimi i Projektit “Ndërtimi i Rrugës Pyjore në Fshatin Keçekollë Komuna e Prishtinës”	3	0 (0%)	2 (67%)	0 (0%)	1 (33%)	n/a	n/a
2013	Vendimi për formimin e Komisionit për Organizimin e Rishikimit të Përbashkët Vjetor në sektorin pyjorë.	5	1 (20%)	3 (60%)	0 (0%)	1 (20%)	n/a	n/a
2014	Hartimi i Draftit fillestar të Projektligjit për Pyjet me tabelat e Përputhshmërisë së Kosovës – BE dhe BE – Kosovë.	13	1 (8%)	10 (77%)	0 (0%)	1 (8%)	0 (0%)	1 (8%)
	Hartimi i Draftit Fillestar të Projektligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr.02/L-53 për Gjuetinë me Tabelat e përputhshmërisë Kosovës – BE dhe BE – Kosovë	10	1 (10%)	7 (70%)	0 (0%)	1 (10%)	0 (0%)	1 (10%)
	Monitorimin e zbatimit të Kontratës për Projektin e Zhvillimit dhe Vendorsjen e Sistemit Informativ të Pyjeve të Kosovës.	2	0 (0%)	2 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
	Monitorimin e zbatimit të Kontratës për Projektin e Zhvillimit dhe Vendorsjen e Sistemit Informativ të Pyjeve të Kosovës.	3	0 (0%)	3 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
	Pjesëmarrësit e Komisionit për shqyrtimin e aplikacioneve, raportimin dhe dhënien e licencave për përpunuesit e drurit; Subjekteve Juridike për Planifikimin dhe Projektimin në Fushën e Pylltarisë; Dhe, Subjekteve Juridike Lokale dhe Ndërkombëtare të Përfshira në Punë në lidhje me Pyjet dhe Pyjet	5	2 (40%)	2 (40%)	0 (0%)	1 (20%)	n/a	n/a
2015	Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr.02/L-53 për Gjuetinë në pajtim me Tabelat e Përputhshmërisë të Kosovës – BE dhe BE – Kosovë.	16	5 (31%)	10 (63%)	0 (0%)	1 (6%)	n/a	n/a
	Në ndryshimin dhe formimin e Grupit Puneues për përgaditjen e Programit Kombëtar për adaptimin e Acquis të BE-së duke u bazuar në nenin 73 të MSA-së dhe Vendimin e Kryeministrit me të cilin inicohet përgaditja e Programit Kombëtar për adoptimin e Acquis të BE-së që nderlidhet me legjislacionin e MBPZHR.	15	5 (33%)	8 (53%)	1 (7%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (7%)

⁷² Të ndara dhe llogaritur nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve, të ofruara nga Departamenti.

	Ndryshohet dhe Plotësohet vendimi për formimin e Grupit Punues për përgaditjen e Masës për Fatkeqësi Natyrore në Bujqësi.	5	0 (0%)	5 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	Hartimin e Projektligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr.02/L-53 për Gjuetinë në pajtim me tabelat e përputhshmërisë Kosovë – BE dhe BE – Kosovë.	13	4 (31%)	8 (62%)	1 (8%)	0 (0%)	n/a	n/a
	Për emrimin e komisionit për shqyrtimin e Raportit të vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Hapësinor të Parkut Kombëtar “Bjeshkët e Nemuna”	5	1 (20%)	3 (60%)	0 (0%)	1 (20%)	n/a	n/a
	Hartimi i KASH-it 2017-2019	16	6 (38%)	9 (56%)	1 (6%)	0 (0%)	n/a	n/a
	Hartimi i KASH-it 2018-2020	17	6 (35%)	10 (59%)	0 (0%)	1 (6%)	n/a	n/a
Gjithsej		131	32 (24%)	85 (65%)	3 (27%)	8 (73%)	0 (0%)	3 (100%)
Gjithsej # dhe % e Grave dhe Burrave		131	Gratë 35 (27%)			Burrat 96 (73%)		

Ky Departament gjithashtu lëshon licenca për aktivitetet e zhvillimit të pylltarisë. Licencat e lëshuara për gratë përbënin 16% të të gjitha licencave të lëshuara ndërmjet 2014 dhe 2016 (Tabela 19). Kjo përqindje u zvogëluar nga 18% në 2014, në 17% në vitin 2015 dhe 12% në vitin 2016. Megjithatë, që nga prilli 2017, licencat e lëshuara për gratë ishin rritur, duke përfshirë 24% të numrit të përgjithshëm të licencave. Veçanërisht, lidhur me normat tradicionale gjinore, gratë kanë kërkuar licenca kryesisht për kultivim, mbledhje dhe përdorim, ndërsa vetëm burrat janë përfshirë në mirëmbajtjen e rrugëve, hartimin e planeve menaxheriale dhe përdorimin e sharrave. Përfaqësuesi i Departamentit sugjeroi që më pak gra sesa burra kërkojnë licenca për shkak të normave tradicionale sociokulturore, sipas të cilave njerëzit i perceptojnë aktivitetet pyjore si “punë të rëndë”, më të përshtatshme për burrat.

Tabela 19. Licencat për Subjektet e Përfshira në Aktivitete në Pyje dhe Tokë Pyjore, të lëshuara nga Departamenti i Pylltarisë sipas Gjinisë, në 2014-2017 ⁷³				
Viti	Lloji i Aktivitetit	Gjithsej	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2014	Shfrytëzim	22	4 (18%)	18 (82%)
	Kultivim	1	1 (100%)	0 (0%)
	Grumbullim	5	0 (0%)	5 (100%)
	Pyllëzime	4	1 (25%)	3 (75%)
	Mirëmbajtje e rrugëve dhe urave	1	0 (0%)	1 (100%)
Gjithsej 2014		33	6 (18%)	27 (82%)
2015	Shfrytëzim	27	3 (11%)	24 (89%)
	Kultivim	1	0 (0%)	1 (100%)
	Grumbullim	10	4 (40%)	6 (60%)
	Pyllëzime	2	0 (0%)	2 (100%)
	Mirëmbajtje e rrugëve dhe urave	1	0 (0%)	1 (100%)
Gjithsej 2015		41	7 (17%)	34 (83%)
2016	Shfrytëzim	13	1 (8%)	12 (92%)
	Grumbullim	10	2 (20%)	8 (80%)
	Pyllëzime	1	0 (0%)	1 (100%)
	Hartues i Planeve Menaxheriale	1	0 (0%)	1 (100%)
Gjithsej 2016		25	3 (12%)	22 (88%)
2017 (Jan. – Prill)	Grumbullim	7	1 (14%)	6 (86%)
	Kultivim	1	0 (0%)	1 (100%)
	Pyllëzime	1	1 (100%)	0 (0%)
	Shfrytëzim	8	3 (38%)	5 (63%)
	Përdorues i Sharrave	4	0 (0%)	4 (100%)
Gjithsej 2017 (jan. – prill)		21	5 (24%)	16 (76%)
Gjithsej		120	21 (18%)	99 (83%)

⁷³ Të ndara dhe llogaritur nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve, të furnizuar nga Departamenti.

Nga të ftuarit për të diskutuar mbi Raportin e Përbashkët Vjetor (Tabela 20), shumica ishin burra. Gratë përbënin vetëm 17% të pjesëmarrësve.

Tabela 20. Lista e Personave të Ftuar për Rishikimin e Përbashkët Vjetor, sipas Gjinisë në 2013-2016 ⁷⁴				
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % e të Pa-Identifikuarve
2013	70	6 (9%)	46 (66%)	18 (26%)
2014	57	7 (12%)	39 (68%)	11 (19%)
2016	65	20 (31%)	38 (58%)	7 (11%)
Gjithsej	192	33 (17%)	123 (64%)	36 (19%)

Siç ilustron në Tabelën 21, gratë kanë marrë pjesë më pak se burrat në trajnimet e Departamentit për menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve, që përbëjnë vetëm 4% të pjesëmarrësve në 2015-2017. Asnjë grua nuk kishte marrë pjesë në këto trajnime që nga maji i vitit 2017. Fakti që gratë e punësuar në Departament punojnë më shumë në administratë dhe pak janë profesionistë të pylltarisë, mund të shpjegojë pjesërisht se përse nuk kanë udhëtuar dhe kanë marrë pjesë në trajnime të kësaj natyre.

Tabela 21. Pjesëmarrësit në Trajnime mbi Menaxhimin e Qëndrueshëm të Pyjeve sipas Gjinisë, në 2015-2017 ⁷⁵				
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	
2015	7	0 (0%)	7 (100%)	
2016	11	1 (9%)	10 (91%)	
2017 (jan.-maj)	7	0 (0%)	7 (100%)	
Gjithsej	25	1 (4%)	24 (96%)	

Gratë janë të nënpërfaqësuar në sektorin e pyjeve për shkak të normave socio-kulturore në Kosovë, të cilat sugjerojnë se natyra "e rëndë" e punëve pyjore, siç janë matja e pyjeve, prerja e drunjve dhe operimi i makinerive të rënda, janë shumë të vështira për gratë.⁷⁶ Më shumë gra mund të merrnin pjesë në këtë sektor si ekspertë të pylltarisë. Megjithatë, qasja në arsim gjithashtu paraqet një sfidë; Universitetet e Kosovës nuk ofrojnë diploma në pylltari. Prandaj, studentët duhet të ndjekin studime në pylltari jashtë Kosovës, të cilat mund të jenë të kushtueshme. Kështu, historikisht gratë kanë qenë të nënpërfaqësuar në mesin e ekspertëve pyjorë, duke përfshirë ato të punësuar nga MBPZHR. Megjithatë, duket se ato janë rritur me kalimin e kohës; Nga shtatë ekspertë të pylltarisë gjithsej, gratë përbëheshin 43% në 2015-2017.⁷⁷

Dëshmitë tregojnë se gratë tashmë janë të përfshira në zgjedhjen e PIJD dhe në bizneset familjare, megjithëse zakonisht si punëtorë të papaguar (p.sh. ekonomia informale). Pa kontrata dhe paga në punë formale, gratë nuk marrin kontribute për pensionet e tyre dhe nuk mund të kualifikohen për mbrojtje të tjera shtetërore. Kjo mund të ndikojë në pensionet e tyre në pleqëri dhe të kontribuojë në varfëri.⁷⁸ Si punonjës pa dokumente, ato gjithashtu janë në rrezik më të madh për shkeljet e të drejtave të punës. Normat shoqërore që pengojnë pjesëmarrjen e grave duhet të ndryshojnë në mënyrë që gratë të realizojnë potencialin e tyre të plotë në këtë sektor. Në të vërtetë, gratë janë të afta të kryejnë më shumë detyra në sektorin e pylltarisë. Më tej, pasi që personat që përdorin pyjet për jetesën e tyre, ato mund të kontribuojnë në depërtimin e vlefshëm për përdorimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe ruajtjen e tyre.

⁷⁴ Të ndara dhe llogaritur nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve, të furnizuar nga Departamenti.

⁷⁵ Korrespondencë me Zyrtarin e Agjencisë Pyjore të Kosovës, 5 Maj 2017.

⁷⁶ Takimi me Udhëheqësin e Departamentit, 6 mars 2017.

⁷⁷ Korrespondencë e RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 21 prill 2017.

⁷⁸ RrGK, *Buxhetimi për Mirëqenie Sociale, Një Analizë Gjimore+ për të Informuar Buxhetimin e Përgjegjshëm Gjinnor në Ministrinë e Punës dhe Mirëqenies Sociale në Kosovë për 2016-2018*, Prishtinë: 2015, në: <http://womensnetwork.org/documents/20151203094304537.pdf>.

Objektivat e rekomanduara

1. Rritja e përqindjes së ekspertëve pyjorë që janë gra nga 43% në maj 2017 në 50% në 2018.
2. Rritja e përqindjes së punonjësve të Departamentit që janë gra nga 33% në maj 2017 në 43% deri në vitin 2018, dhe synojnë një përfaqësim të barabartë në vitet e ardhshme, nga 27% në 43%
3. Rritja e përqindjes së punëtorëve pjesëmarrës në udhëtimet zyrtare që janë gra nga 20% në 2016 në 25% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet për gra nga 4% në 10%.
4. Rritja e përqindjes së grave anëtare të grupeve punuese nga 35%⁷⁹ në vitin 2017 në 50% në vitin 2018, duke përfshirë sigurimin e një baraspeshës gjinore midis kryetarëve dhe zëvendëskryetarëve të grupeve punuese.
5. Rritja e përqindjes së licencave të dhëna grave dhe/ose grave në pronësi të kompanive nga 24% që nga prilli 2017 në 28% në 2018.
6. Rritja e përqindjes së njerëzve të ftuar që janë gra, për Raportin e Përbashkët Vjetor nga 31% në vitin 2016 në 35% në 2017.
7. Rritja e përqindjes së grave pjesëmarrëse në trajnime për menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve nga 9% në vitin 2016 në 15% në 2018.
8. Të përmirësohet mbledhja dhe përdorimi i të dhënave të ndara sipas gjinisë, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative për të rekrutuar dhe angazhuar më shumë ekspertë të kualifikuar për pyjet në pyje, kur hapen pozicionet. Të vazhdohet mbështetja e bursave për vajzat dhe gratë që dëshirojnë të studiojnë jashtë vendit pylltarinë.
2. Të përdoren masa afirmative për të punësuar më shumë punonjës të kualifikuar gra, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore, duke balancuar kështu shpenzimet për gratë dhe burrat.
3. Sigurimi i baraspeshës gjinore midis personave që kryejnë udhëtime zyrtare, duke balancuar kështu shpenzimet për mëditjet, biletat, akomodimin dhe shpenzimet e tjera në mesin e grave dhe burrave.
4. Të emërojnë një numër të barabartë të grave dhe burrave për të shërbyer në grupet punuese, duke përfshirë kryesuesit dhe/ose zëvendës kryesuesit, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.
5. Promovimi i rëndësisë së licencimit të aktiviteteve të pylltarisë, posaçërisht të grave, për të kryer aktivitete në terren që i drejtohen grave me informacione të tilla. Bashkëpunon me ZBGJ-të komunale dhe organizatat e grave për t'u afruar grave në zonat pyjore, siç rekomandohet nga PVGJ i BE-së II. Përtej inkurajimit të licencimit, përpjekjet në terren mund të kërkojnë gjithashtu transformimin e normave tradicionale gjinore në lidhje me pjesëmarrjen e grave në aktivitetet pyjore dhe promovimin e përfshirjes më aktive të grave. Konsideroni buxhetimin për grante të vogla për organizatat lokale të grave për të mbështetur këtë punë, si dhe për të krijuar një spot të shkurtër televiziv për të minuar rolet tradicionale gjinore dhe për të promovuar pjesëmarrjen e rritur të grave në sektorin e pyjeve, si një punë shumë e pranueshme dhe e denjë për punë për gratë
6. Të ftohet një numër i barabartë të grave dhe burrave për Raportin e Përbashkët Vjetor në të ardhmen, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.
7. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis njerëzve të trajnuar për menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve, duke përfshirë bashkëpunimin me ZBGJ dhe organizatat e grave për të promovuar mundësitë e trajnimit për gratë në zonat pyjore.
8. Krijimi i bazave të të dhënave të thjeshta në Excel me të dhëna të ndara sipas gjinisë drejt ndjekjes së pjesëmarrjes së grave dhe burrave në grupe punuese, trajnimeve, konsultimeve dhe aktiviteteve të tjera. Të fillohet me grumbullimin e të dhënave të ndara sipas gjinisë dhe të përdoret ajo për të informuar politikëbërjen, përfshirë buxhetin.

---

⁷⁹ Vlerësim i gjithsej anëtareve gra, duke përfshirë kryesuesin dhe nënkryesuesin, llogaritur si: $((6+0)/17)*100$.

Departamenti i Shërbimeve Këshillëdhënëse dhe Teknike

Departamenti i Shërbimeve Këshillëdhënëse dhe Teknike është përgjegjës për shkrimin dhe sigurimin e zbatimit të politikave dhe strategjive që përshkruajnë shërbimet këshillëdhënëse për prodhuesit bujqësorë. Propozon politika që e konsiderojnë planin kombëtar të zhvillimit bujqësor dhe rural, si dhe kërkesat e fermerëve dhe komunitetit. Ky Departament koordinon këshilla bujqësore në zyrat komunale dhe analizon nevojat e bujqve për shërbime këshillimore. Organizon fushata të trajnimit dhe informimit, duke mbështetur bujqit në procesin e aplikimit për grante dhe subvencione, në bashkëpunim me Departamentin për Zhvillim Rural dhe Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë.⁸⁰ Departamenti i Shërbimeve Këshillëdhënëse dhe Teknike, në mesin e temave të tjera, mbështet bujqit me trajnime dhe këshilltarë komunalë në fushat e tyre të specializuara të produktivitetit të bimëve, blegtorisë, çështjeve ligjore, zhvillimit social, barazisë gjinore dhe zhvillimit rural. Ky Departament përgatit materiale për zgjerimin e praktikave më të mira të këshillimit, broshurave, fletëpalosjeve dhe shpërndarjen e tyre përmes qendrave informative të këshillimit të zhvillimit bujqësor dhe rural. Departamenti gjithashtu trajnon këshilltarët në nivel lokal dhe qendror për prodhimin e bimëve, mbarështimit të kafshëve, marketingut, ekonomisë dhe tema të tjera. Organizon vizita studimore brenda dhe jashtë Kosovës, drejt shkëmbimit të praktikave dhe përvojave më të mira, për seminare, ekspozita bujqësore dhe ngjarje të tjera. Ky Departament përfshin Divizionin e Shërbimeve Teknike, Divizionin e Shërbimeve në Terren të Zgjerimit dhe Divizionin për Informim, Bashkëpunim, Monitorim dhe Trajnim.⁸¹

Departamenti ka hartuar strategji, të tilla si Sistemi Këshillëdhënës i Kosovës për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2015-2020. Megjithatë, ky dokument nuk përmban një perspektivë gjinore. Departamenti duhet të integrojë gjininë dhe të përfshijë të dhëna të ndara sipas gjinisë në objektivat, veprimet dhe treguesit e kësaj dhe dokumenteve të tjera të politikës që prodhon, siç janë politikat që rregullojnë trajnimin për bujqit. Analizat gjinore duhet të kryhen për të informuar objektivat dhe aktivitetet e planifikuara në këto dokumente.

Gratë besohet të jenë të nënpërfaqësuar në bujqësi, në Kosovë.⁸² Në sektorin e bujqësisë, pylltarisë dhe peshkimit, gratë përbëjnë 2.3% të të gjithë punonjësve nga të gjithë sektorët, ndërsa burrat përbëjnë 4.8%⁸³, me mundësi për shkak të normave socio-kulturore. Gjithashtu, gratë mund të mos jenë të regjistruara si punëtore edhe pse punojnë në fermat familjare. Prandaj, Departamenti planifikon të përdorë masa afirmative për të rritur përqindjen e fermerëve gra që përfitojnë nga takimet dhe trajnimet e organizuara nga Departamenti.⁸⁴ Departamenti mund të bashkëpunojë me RrGK dhe organizatat e tjera të grave me qëllim të promovimit të këtyre mundësive për fermerët ruralë, si dhe në organizimin e trajnimeve dhe takimeve në mënyrë të tillë që të mundësojë më shumë fermerë gra të marrin pjesë.

Departamenti trajnon dhe certifikon këshilltarët komunalë të cilët pastaj trajnojnë fermerët. Përveç kësaj, Departamenti planifikon dhe ofron trajnime të bazuara në nevoja për fermerët në bashkëpunim me qendrat komunale. Këto qendra kanë listat e bujqve të regjistruar në secilën komunë. Qendrat informojnë Departamentin lidhur me interesat që grupet e bujqve kanë në lidhje me llojet e veçanta të trajnimit. Bazuar në rekomandime të tilla, Departamenti organizon trajnime për bujqit. Për shembull, Komuna e Dragashit ka nevojë për trajnim për bujqësinë, ndërsa Komuna e Rahovecit ka nevojë për trajnim kryesisht në sektorin e vreshtarisë. Historikisht, gratë fermere nuk janë konsultuar gjithmonë në planifikimin e llojeve të trajnimit dhe mbështetjes në dispozicion, shpesh sepse shoqatat e fermerëve, zakonisht të udhëhequr nga burrat, jo gjithmonë i ftojnë ose përfshijnë gratë në dhënien e mendimeve të tyre. Në të vërtetë, ndërsa organizatat dhe shoqatat anëtare të RrGK që punojnë në sektorin e bujqësisë thanë se ato dhe anëtarët e tyre janë të vetëdijshme për shoqatat e fermerëve të

⁸⁰ Rregullorja Nr. 37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Vendeve të Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Neni.22.

⁸¹ Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural Webfaqja, Departamenti i Shërbimeve Këshillimore dhe Teknike, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-i-sherbimeve-keshillimore-dhe-teknike>.

⁸² Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 28 shkurt 2017.

⁸³ ASK, Anketa e Fuqisë Punëtore 2016, Prishtinë: 2017, fq. 18, në: <http://ask.rks-gov.net/media/3229/afp-2016.pdf>.

⁸⁴ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 28 shkurt 2017.

tjerë, pak janë ftuar në mbledhjet e shoqatave të fermerëve të tjerë.⁸⁵ Arsytet se pse nuk ishin të ftuara përfshinin: organizim të dobët nga këto shoqata, ato nuk ishin anëtare në asociacione ose burrat nuk do t'i ftonin. Megjithatë, disa shoqata të fermereve thanë se kishin kërkuar trajnime nga MBPZHR, dhe rreth gjysma e këtyre kërkesave janë miratuar; u ofruan trajnime.

Në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore, Departamenti duhet të mbledhë dhe mbajë të dhëna të ndara sipas gjinisë për bujqit e regjistruar në qendrat komunale. Kjo duhet të përfshijë dokumentimin e llojeve potencialisht të ndryshme të trajnimit të kërkuara nga gratë dhe burrat e përfshirë në bujqësi. Megjithatë, këto të dhëna nuk janë mbledhur deri tani. Kjo mund të ndikojë në aftësinë e Departamentit për të organizuar trajnime që plotësojnë nevojat e bujqve të ndryshëm, veçanërisht pasi gratë fermere mund të kenë nevoja dhe interesa që ndryshojnë nga ato të fermerëve burra.

Departamenti gjithashtu ofron këshilla bujqësore për popullatën: përmes broshurave online,⁸⁶ videove në internet⁸⁷ dhe zyrave informative. Më tej, Departamenti dërgon dhjetë mesazhe në vit për televizionet lokale, duke informuar publikun rreth mundësive për të aplikuar në Ministri për grante dhe subvencione.

Pagat dhe Mëditjet

Nga viti 2017, Departamenti kishte 14 punonjës, duke përfshirë katër gra dhe 10 burra.⁸⁸ Departamenti ka planifikuar të punësojë tre punëtorë më shumë në vitin 2017.⁸⁹ Zyrtaret gra duket se përbënin 58% të të gjithë zyrtarëve, që nga maji i vitit 2017. Në kontrast, gratë duket se përfitonin më pak nga pagat dhe mëditjet (39%), si shkak i nënpërfaqësimit në pozitat e paguara më shumë.

Table 22. Punonjësit në Departamentin e Shërbimeve Këshillimore dhe Teknike, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	201-400	3	0 (0%)	0€ (0%)	3 (100%)	9,738€ (100%)	9,738€
	401-600	5	2 (40%)	19,621€ (53%)	3 (60%)	17,323€ (47%)	36,944€
	600+	3	3 (100%)	22,952€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	22,952€
	Gjithsej	11	5 (45%)	42,573€ (61%)	6 (55%)	27,061€ (39%)	69,634€
2016	201-400	3	0 (0%)	0€ (0%)	3 (100%)	9,738€ (100%)	9,738€
	401-600	6	3 (50%)	19,620€ (53%)	3 (50%)	17,322€ (47%)	36,943€
	600+	3	3 (100%)	22,951€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	22,951€
	Gjithsej	12	6 (50%)	42,572€ (61%)	6 (50%)	27,061€ (39%)	69,634€
2017 (Jan. – Maj)	201-400	3	0 (0%)	0€ (0%)	3 (100%)	4,058€ (100%)	4,058€
	401-600	5	1 (20%)	8,175€ (53%)	4 (80%)	7,218€ (47%)	15,393€
	600+	4	4 (100%)	9,563€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	9,563€
	Gjithsej	12	5 (42%)	17,739€ (61%)	7 (58%)	11,276€ (39%)	29,014€
Të projekt uara 2018	Gjithsej	16	8 (50%)	54,740€ (50%)	8 (50%)	54,740€ (50%)	109,479€

⁸⁵ RrGK intervista me organizatat anëtare që punojnë në këtë sektor, 2017.

⁸⁶ Këshilla Bujqësore, Broshura, në: <http://keshillabujqesore.com/sq/>.

⁸⁷ Faqja zyrtare e MBPZHR-së, Galeria Video, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/video-galeria>.

⁸⁸ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 28 shkurt 2017.

⁸⁹ Po aty.

Mallrat dhe Shërbimet

Gratë në këtë Departament kanë pasur udhëtime zyrtare më pak se burrat (Tabela 23). Rrjedhimisht, shpenzimet për gratë për mëditje, akomodim, bileta dhe shpenzime të tjera ishin më pak se shpenzimet për burrat. Kjo mbetet konstante në pothuajse të gjitha këto shpenzimet për vitin 2015 dhe 2016, ku gratë përbënin vetëm 29% të stafit që ka marrë pjesë në udhëtimet zyrtare. Edhe pse shuma e shpenzimeve për mëditje u rrit mes vitit 2015 dhe vitit 2016, shuma e shpenzuar për gratë ka mbetur e njëjtë: 20%. Departamenti nuk ka ndërmarrë veprime afirmative, sipas Ligjit për Barazi Gjinore, për të balancuar pjesëmarrjen e grave dhe burrave të ndryshëm në udhëtimet zyrtare. Që nga marsi 2017, gratë nuk kanë marrë pjesë në udhëtime zyrtare.

Tabela 23. Punonjësit e Departamentit të Shërbimeve Këshillimore dhe Teknike pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017			
Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	7 (100%)	7 (100%)	1 (100%)
# dhe % e Grave	2 (29%)	2 (29%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	5 (71%)	5 (71%)	1 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	4,120€ (100%)	6,514€ (100%)	564€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	828€ (20%)	1,320€ (20%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	3,292€ (80%)	5,194€ (80%)	564€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	786€ (100%)	974€ (100%)	307€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	243€ (31%)	343€ (35%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	543€ (69%)	631€ (65%)	307€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	705€ (100%)	414€ (100%)	165€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	309€ (44%)	182€ (44%)	0€ (0%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	396€ (56%)	233€ (56%)	165€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		1,334€ (100%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		390€ (29%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		944€ (71%)	
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	5,611€ (100%)	9,236€ (100%)	1,036€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	1,380€ (25%)	2,235€ (24%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	4,231€ (75%)	7,002€ (76%)	1,036€ (100%)

Për shkak të planifikimit joefektiv të buxhetit, ky Departament ka financuar trajnime nga nënkategoria ekonomike e udhëtimeve zyrtare. Vetëm 8% e 5,672 fermerëve që kanë marrë trajnim nga ky Departament ishin gra në vitin 2015, ndërsa gratë përbënin 17% të 6,614 fermerëve të trajnuar në vitin 2016. Disa shoqata të fermerëve të intervistuar nga RrGK thanë se kishin marrë pjesë në trajnimet e ofruara nga MBPZHR, ndërsa të tjerat jo. Ato që nuk kishin marrë pjesë thanë se ishte ose sepse nuk ishin të ftuara ose për shkak se fushëveprimi i tyre ishte ndryshe nga tema e mbuluar nga trajnimi.

Tabela 24. Pjesëmarrësit në Trajnime për Fermerë, sipas Gjinisë, në 2015 – 2017			
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	5,672	482 (8%)	5,190 (92%)
2016	6,614	1,122 (17%)	5,492 (83%)

Programet dhe Aktivitetet

Departamenti organizon vizita studimore për bujqit në Kosovë; për këshilltarët komunal në vendet e rajonit, si Bullgaria, Sllovenia, Mali i Zi dhe Maqedonia; dhe për stafin menaxhues për të shkëmbyer praktikën me të mira me vendet e BE-së. Këto aktivitete janë bashkëfinancuar nga BE-ja. Nga 28 bujq që morën pjesë në vizitat studimore në Kosovë në vitin 2016, 54% ishin gra dhe 46% ishin burra. Departamenti gjithashtu ofroi trajnime dhjetëditore për këshilltarët komunalë dhe personat e certifikuar të cilët kanë kaluar provimin përfundimtar. Ky certifikim mbetet i vlefshëm për katër vjet. Deri më sot,

Departamenti ka certifikuar 136 këshilltarë, duke përfshirë 38 në sektorin publik dhe 98 në sektorin privat.⁹⁰ Më pak gra sesa burra kanë marrë pjesë në vizitat studimore në rajon në mënyrë që të kualifikohen për pozitat këshilluese komunale. Nga 37 këshilltarë komunalë që frekuentuan vizita studimore, vetëm 19% ishin gra në vitin 2015 dhe 24% në vitin 2016. Përsëri, zyrtarët i atribuojnë nën-përfaqësimit të grave në vizitat studimore ndaj pjesëmarrjes së përgjithshme të grave në sektorin e bujqësisë.

Tabela 25. Këshilltarët Komunalë Pjesëmarrës në Vizitat Studimore në Rajon, sipas Gjinisë, në 2015-2017			
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	37	7 (19%)	30 (81%)
2016	38	9 (24%)	29 (76%)

Gratë nga stafi menaxhues i këtij Departamenti gjithashtu morën pjesë më pak në udhëtimet zyrtare në vendet e BE-së sesa burrat. Nga 13 pjesëmarrës në vitin 2015, 38% ishin gra. Në vitin 2016 pjesëmarrja u përmirësua; nga nëntë pjesëmarrës, 44% ishin gra.

Tabela 26. Stafi Menaxhues Pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare, sipas Gjinisë, në 2015-2017			
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	13	5 (38%)	8 (62%)
2016	9	4 (44%)	5 (56%)

Objektivat e rekomanduara

1. Rritja e përqindjes së punonjësve që janë burra, kur hapen pozita të reja në Departament dhe divizionet e tij, nga 42% në maj të vitit 2017 në 50% në 2018, dhe të punësohen dhe të promovohen gra të kualifikuara, duke rritur kështu shpenzimet për gratë nga 39% në 50%.
2. Rritja e përqindjes së punonjësve që janë gra që bëjnë udhëtime zyrtare, nga 29% në 2016 në 35% në 2018, duke i balancuar më mirë shpenzimet e tilla midis grave dhe burrave, nga 24% në 30%.
3. Rritja e përqindjes së bujqve që janë gra që marrin pjesë në trajnimet e organizuara nga Departamenti nga 17% në 2016 në 23% në 2018, duke i balancuar më mirë shpenzimet e trajnimit për fermerët gra dhe burra.
4. Të sigurohet një baraspeshë në pjesëmarrjen e bujqve gra dhe burra në vizitat studimore në Kosovë, duke balancuar kështu shpenzimet për gratë dhe burrat.
5. Rritja e përqindjes së këshilltarëve komunalë që janë gra që marrin pjesë në udhëtimet zyrtare në rajon nga 24% në vitin 2016 në 30% në 2018.
6. Të sigurohet që të gjitha dokumentet e politikave, duke përfshirë Sistemin e ri Këshilldhënës të Kosovës për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural, të përditësuara, janë të integruara në çështjet gjinore.
7. Përmirësimi i grumbullimit të të dhënave të ndara sipas gjinisë, përfshirë këtu pjesëmarrjen e fermerëve në vizitat studimore, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative për të rekrutuar dhe angazhuar më shumë gra të kualifikuara, si gjini e nënpërfaqësuar, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.
2. Sigurimi i baraspeshës gjinore për personat që shkojnë në udhëtime zyrtare.
3. Ruajtja dhe shfrytëzimi për qëllime të planifikimit të përmirësuar, të dhënat e ndara sipas gjinisë lidhur me bujqit në nivel komunal, sipas kërkesave të Ligjit për Barazi Gjinore. Në trajnimin e ardhshëm për bujqit, ndërmarrin masa afirmative për të rritur numrin dhe përqindjen e grave që marrin pjesë në ferma. Të shpërndahen informata për gra duke bashkëpunuar me ZBGJ komunale, organizatat e grave dhe shoqatat e fermerëve gra për të promovuar mundësitë e trajnimit, si dhe për të planifikuar ato në mënyrë të tillë që më shumë gra mund të marrin pjesë (p.sh. duke marrë parasysh kohën dhe vendin e trajnimeve, ashtu që gratë të kenë qasje). Përveç kësaj, me rregulloret e reja të buxhetit,

⁹⁰ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 28 shkurt 2017.

Departamenti nuk do të jetë më në gjendje të përdorë para nga nënkategoria zyrtare e udhëtimeve ekonomike për të financuar aktivitetet e trajnimit. Prandaj, Departamenti do të duhet të planifikojë një linjë buxhetore të veçantë vetëm për trajnime, ndërkohë që përcakton synimet për pjesëmarrjen e grave dhe burrave.

4. Të ofrojë masa afirmative në rekrutimin e kandidatëve për trajnime dhe vizita studimore në mënyrë që të bëhen këshilltarë komunalë, duke synuar përfshirjen e grave dhe burrave në mënyrë të barabartë.
5. Të ndërmerren analiza gjinore dhe të sigurohet që të dhënat e ndara sipas gjinisë të përfshihen në të gjitha dokumentet e politikave, duke përfshirë strategjitë, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.

Departamenti për Analiza Ekonomike dhe Statistikat Bujqësore

Departamenti për Analiza Ekonomike dhe Statistika Bujqësore është përgjegjës për mbledhjen, analizën, përpilimin dhe publikimin e raporteve periodike për sektorin agro-rural. Analizat ekonomike të kryera nga ky Departament vlerësojnë investime të ndryshme bujqësore dhe kostot e kulturave të ndryshme bujqësore dhe aktiviteteve blegtorale. Departamenti parashikon skenarë për zhvillimin e sektorit agro-rural. Ai harton Raportet e Gjelbra⁹¹ çdo vit me të dhëna statistikore dhe analiza të ndryshme në sektorin e bujqësisë. Zyra për Mekanizmat Institucionalë për Mbrojtjen nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna në kuadër të kësaj ministrie mbledh dhe mban të dhëna të ndara sipas gjinisë për këtë raport, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.

Departamenti gjithashtu mbledh dhe mban të dhëna statistikore mbi aktivitetet e Ministrisë dhe përgatit sisteme analitike të nevojshme për përmbushjen e kërkesave të lidhura me pranimin në BE, në përputhje me Politikën e Përbashkët Bujqësore (PPB) të BE-së dhe me procedurat e tjera të BE-së. PPB përfshin dy shtylla kryesore: rritjen e kapaciteteve në prodhimin bujqësor dhe investimin në infrastrukturën fizike të fermave, pemishteve dhe serave, ndër infrastruktura të tjera. Departamenti gjithashtu ofron shërbime siç është analiza e tregut, parashikimet tregtare, këshilla teknike për investimet, prodhimin dhe çmimet, ndër të tjera informata. Përveç kësaj, Departamenti bashkëpunon me universitete dhe ekspertë të huaj, të ftuar duke përdorur sistemin e Asistencës Teknike dhe Shkëmbimit të Informacionit (TAIEX), për të organizuar vizita studimore dhe trajnime.⁹² Ky Departament ka dy divizione: Divizionin e Analizës Ekonomike dhe Divizionin e Statistikave Bujqësore.⁹³ Ai gjithashtu drejton grupin punues të KASH-it në Ministri.⁹⁴

Pagat dhe Mëditjet

Në këtë Departament punonin dhjetë vetë në mars të vitit 2017; 70% ishin gra dhe 20% ishin burra, nga të cilët nëntë ishin të punësuar me kontratë të rregullt (Tabela 27) dhe një me kontratë projekti (paguar nga kategoria ekonomike e Mallërave dhe Shërbimeve).⁹⁵ Rrjedhimisht, burrat përfitonin më pak nga pagat dhe mëditjet (28%). Ky Departament mund të përdorë masa afirmative për të angazhuar më shumë burra, si gjininë e nënpërfaqësuar, kur hapen pozita të reja. Sidoqoftë, tejpërfaqësimi i grave në këtë Departament të veçantë kontribuon në barazinë gjinore në Ministri në përgjithësi, ku gratë janë të nënpërfaqësuar. Përfitimi i një ekuilibri të përmirësuar gjinor në këtë Departament mund të rritë masën në të cilën përparësitë dhe perspektivat e burrave përfshihen në analizat dhe punën e Departamentit.

⁹¹ Faqe e MBPZHR-së, Raporti i Gjellbër, Prishtinë: dhjetor 2016, në: http://mbpzhr-ks.net/repository/docs/Green_Report_Kosovo_2016_Final_050417.pdf.

⁹² Po aty.

⁹³ Rregullorja nr.37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe sistematizimin e vendeve të punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni. 26.

⁹⁴ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 2 mars 2017.

⁹⁵ Po aty.

Table 27. Punonjësit në Departamentin për Analiza Ekonomike dhe Statistika Bujqësore, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018⁹⁶

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	401-600	7	6 (86%)	6,383€ (15%)	1 (14%)	37,520€ (85%)	43,903€
	600+	1	1 (100%)	7,912€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	7,912€
	Gjithsej	8	7 (88%)	14,295€ (28%)	1 (13%)	37,520€ (72%)	51,815€
2016	401-600	7	1 (14%)	6,383€ (15%)	6 (86%)	37,520€ (85%)	43,903€
	600+	1	1 (100%)	7,912€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	7,912€
	Gjithsej	8	2 (25%)	14,295€ (28%)	6 (75%)	37,520€ (72%)	51,815€
2017 (Jan. – Maj)	401-600	8	2 (25%)	2,660€ (15%)	6 (75%)	15,633€ (85%)	18,293€
	600+	1	1 (100%)	3,297€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	3,297€
	Gjithsej	9	3 (33%)	5,956€ (28%)	6 (67%)	15,633€ (72%)	21,590€
Të projekt uara 2018	Gjithsej	€11	€5 (45%)	32,968€ (45%)	6€ (55%)	39,561€ (55%)	72,529€

Mallrat dhe Shërbimet

Gratë përbënin 71% të anëtarëve të stafit që kishin udhëtime zyrtare në vitin 2015 dhe 57% në vitin 2016 (Tabela 28) që është e kuptueshme duke pasur parasysh që gratë përfaqësojnë shumicën e punonjësve në këtë Departament. Megjithatë, burrat morën më shumë se gratë nga shpenzimet për mëditje, akomodim dhe bileta në vitin 2016. Gratë morën më shumë nga shpenzimet e tjera (75% në vitin 2015 dhe 61% në vitin 2016). Në përgjithësi, 37% e shpenzimeve për udhëtim zyrtar ishte për gra në vitin 2016. Asnjë grua nuk ndërmori udhëtime zyrtare që nga marsi 2017.

Tabela 28. Punonjësit e Departamentit për Analiza Ekonomike dhe Statistika Bujqësore pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017

Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	7 (100%)	7 (100%)	2 (100%)
# dhe % e Grave	5 (71%)	4 (57%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	2 (29%)	3 (43%)	2 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	7,904€ (100%)	8,581€ (100%)	1,947€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	3,823€ (48%)	3,350€ (39%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	4,081€ (52%)	5,231€ (61%)	1,947€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	3,057€ (100%)	840€ (100%)	216€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	1,932€ (63%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	1,126€ (37%)	840€ (100%)	216€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	2,762€ (100%)	2,618€ (100%)	154€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	2,064€ (75%)	1,589€ (61%)	0€ (0%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	698€ (25%)	1,029€ (39%)	154€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		1,292€ (100%)	177€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		1,292€ (100%)	177€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	13,723€ (100%)	13,331€ (100%)	2,494€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	7,819€ (57%)	4,939€ (37%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	5,905€ (43%)	8,392€ (63%)	2,494€ (100%)

⁹⁶ Kjo tabelë nuk përfshin persona shtesë që punojnë për Departamentin bazuar në kontratat e shërbimit.

Siç ilustron në Tabelën 29, gratë më pak morën pjesë se burrat në grupet punuese të organizuara nga Departamenti, që përbënin 28% të 311 pjesëmarrësve në 2013-2017.

Tabela 29. Pjesëmarrësit në Grupe Punues sipas Gjinisë në 2013 – 2017 ⁹⁷						
Viti	Grupi Punues	Data	# i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % të Pafidentifikuarve ⁹⁸
2013	Grupi Punues për Analizën Ekonomike të Politikës së Re	1/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		13/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		20/12/2013	6	1 (17%)	5 (83%)	
	Grupi Punues për Analizën e Politikës	28/10/2013	6	1 (17%)	5 (83%)	
	Grupi Punues për Analizën Ekonomike të Politikës së Re	1/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		13/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		20/12/2013	6	1 (17%)	5 (83%)	
	Grupi Punues për Analizën e Politikës	28/10/2013	6	1 (83%)	5 (83%)	
Gjithsej 2013			40	8 (20%)	32 (80%)	
2014	Grupi Punues për KASH	3/3/2014	9	5 (56%)	3 (33%)	1 (11%)
		6/3/2014	10	4 (40%)	3 (30%)	3 (30%)
		20/05/2014	11	5 (45%)	5 (45%)	1 (9%)
		3/2/2014	6	1 (17%)	5 (83%)	
		6/6/2014	8	1 (13%)	6 (75%)	1 (13%)
		16/06/2014	4	2 (50%)	2 (50%)	
		16/09/2014	9	2 (22%)	6 (67%)	1 (11%)
	Grupi Punues për Udhëzimin Administrativ për OJQ	4/2/2014	5	0 (0%)	5 (100%)	
		5/2/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
		5/2/2014	4	1 (25%)	3 (75%)	
		19/02/2014	6	1 (17%)	5 (83%)	
		21/02/2014	3	0 (0%)	3 (100%)	
		24/02/2014	6	1 (17%)	5 (83%)	
		27/01/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
	Grupi Punues për Analizën Ekonomike të Politikës së Re	16/09/2014	4	1 (25%)	3 (75%)	
		23/09/2014	3	1 (33%)	2 (67%)	
		25/09/2014	3	0 (0%)	3 (100%)	
		30/09/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
		1/10/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
		3/10/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
	Grupi Punues për Strategji dhe plan të veprimit për rivitalizim të Sektorit të Bujqësisë	13/01/2014	4	1 (25%)	3 (75%)	
	Grupi Punues për Analizën Ekonomike të Politikës së Re	5/2/2014	7	5 (71%)	2 (29%)	
Gjithsej 2014			127	36 (28%)	84 (66%)	7 (6%)
2015	Grupi Punues për Strategjinë e Vreshtarisë	7/4/2015	3	0 (0%)	3 (100%)	
		19/09/2015	7	0 (0%)	7 (100%)	
	Grupi Punues për Raportin e Gjellbërt Kosova 2015	16/04/2015	6	2 (33%)	4 (67%)	
	Grupi Punues për Programin për Reformën Ekonomike (PRE)	17/11/2015	6	2 (33%)	4 (67%)	
		6/11/2015	4	1 (25%)	3 (75%)	

⁹⁷ Ndarë dhe kalkuluar nga RrGK, sipas emrave të pjesëmarrësve, dërguar nga Departamenti.

⁹⁸ Kjo kolonë në këtë dhe tabelë të tjera nënkupton raste kur gjinia e pjesëmarrësve nuk mund të identifikohet nga informacioni i dhënë.

	Grupi Punues për Regjistrim të Bizneseve 2015	29/05/2015	11	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)
	Grupi Punues për Programin për Reforma Ekonomike PRE	2/11/2015	6	3 (50%)	3 (50%)	
Gjithsej 2015			43	11 (26%)	31 (72%)	1 (2%)
2016	Grupi Punues për Buxhet	4/10/2016	9	2 (22%)	7 (78%)	
	Grupi Punues për KASH	27/05/2016	11	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)
	Grupi Punues për KASH	11/3/2016	9	5 (56%)	4 (44%)	
		23/5/2016	7	3 (43%)	4 (57%)	
	Grupi Punues për KASH	25/03/2016	12	4 (33%)	8 (67%)	
	Grupi Punues për Buxhet	4/10/2016	12	3 (25%)	8 (67%)	1 (8%)
	Grupi Punues për PRE	25/10/2016	5	1 (20%)	4 (80%)	
	Grupi Punues për GAFSP	30/11/2016	9	3 (33%)	6 (67%)	
		6/12/2016	8	2 (25%)	6 (75%)	
	Grupi Punues për FADN	2/11/2016	7	4 (57%)	3 (43%)	
Gjithsej 2016			89	30 (34%)	57 (64%)	2 (2%)
2017 (Jan. - Mar.)	Grupi Punues për Plotësimin e Formularit të Vetë - Vlerësimit	27/02/2017	12	3 (25%)	6 (50%)	3 (25%)
Gjithsej 2017			12	3 (25%)	6 (50%)	3 (25%)
Gjithsej 2013-2017			311	88 (28%)	210 (68%)	13 (4%)

Sic ilustron në Tabelën 30, gratë më pak morën pjesë se burrat në takimet e organizuara nga Departamenti, që përbënin vetëm 34% të pjesëmarrësve në 2013-2017.

Tabela 30. Pjesëmarrësit në Takime dhe Diskutime sipas Gjinisë në 2013 – 2017 ⁹⁹						
Viti	Takimet	Data	# i Pjesë marrë sve	# dhe % i Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % të Pajidentifikuarve
2013	Marrëveshja për Tregti të Lirë (MTL), Turqi	7/6/2013	6	3 (50%)	3 (50%)	
		13/06/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		14/06/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		1/7/2013	3	1 (33%)	2 (67%)	
		15/07/2013	5	1 (20%)	4 (80%)	
		16/07/2013	6	1 (17%)	4 (67%)	1 (17%)
		17/07/2013	4	0 (0%)	4 (100%)	
		18/07/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		19/07/2013	6	1 (17%)	5 (83%)	
		23/07/2013	4	0 (0%)	4 (100%)	
	Komiteti Drejtues për Regjistrim të Bujqësisë	1/10/2013	8	4 (50%)	2 (25%)	2 (25%)
	Takimi i Përbashkët ASK, MBPZHR dhe AUV diskutimi i të dhënave blegtorale	22/07/2013	4	0 (0%)	4 (100%)	
	Takim me Komitetin Drejtues për Regjistrim të Bujqësisë	10/7/2013	13	6 (46%)	7 (54%)	
	Diskutimi i të dhënave statistikore në draft strategjinë 2014 – 2020	25/06/2013	17	5 (29%)	12 (71%)	
	Takimi i parë i Komisionit për Regjistrim Bujqësor	8/4/2013	15	3 (20%)	12 (80%)	
	Komiteti Drejtues për Regjistrim të Bujqësisë me Turqinë	19/09/2013	14	6 (43%)	7 (50%)	1 (7%)
Gjithsej 2013			117	34 (29%)	79 (68%)	4 (3%)

⁹⁹ Ndarë dhe kalkuluar nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve të ofruara nga Departamenti.

2014	Takimi i Parë i Përbashkët MBPZHR - ASK për Statistika Bujqësore	13/03/2014	6	5 (83%)	1 (17%)	
	Takimi i parë me Komitetin Drejtues për Regjistrim të Bujqësisë	13/03/2014	9	5 (56%)	4 (44%)	
		24/03/2014	12	3 (25%)	8 (67%)	1 (8%)
		26/03/2014	11	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)
Gjithsej 2014			38	16 (42%)	20 (53%)	2 (5%)
2015	Takimi me Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithëshme	11/8/2015	8	6 (75%)	1 (13%)	1 (13%)
	Takimi me Ekspertë Vendor dhe Organizata e Ushqimit dhe Bujqësisë (FAO)	21/07/2015	8	2 (25%)	6 (75%)	
	Takimi i Komitetit Drejtues për projektimin e GIZ-it	15/07/2015	9	5 (56%)	4 (44%)	
		12/11/2015	9	2 (22%)	7 (78%)	
Gjithsej 2015			34	15 (44%)	18 (53%)	1 (3%)
2016	Takimi i Komitetit Drejtues për Hartimin e Raportit të Gjellbërt 2016	18/08/2016	4	2 (50%)	2 (50%)	
	Takimi me Përfaqësues të ASK-së për Diskutimin e të dhënave për Anketën Bujqësore	27/07/2016	8	2 (25%)	4 (50%)	2 (25%)
		5/4/2016	7	2 (29%)	5 (71%)	
	Hartimi i Koncept Dokumentit për IBK	1/7/2016	7	2 (29%)	5 (71%)	
		7/7/2016	6	2 (33%)	3 (50%)	1 (17%)
		12/7/2016	7	3 (43%)	3 (43%)	1 (14%)
	Takimi me Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme	24/02/2016	10	4 (40%)	6 (60%)	
Gjithsej 2016			49	17 (35%)	28 (57%)	4 (8%)
2017 (jan. - mar.)	Takimi me Departamentin e Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme	6/3/2017	10	3 (30%)	6 (60%)	1 (10%)
Gjithsej			248	85 (34%)	151 (61%)	12 (5%)

Siç ilustron në Tabelën 31, gratë pjesëmarrëse në prezantime dhe punëtori të organizuara nga Departamenti, përbënin vetëm 31% të pjesëmarrësve në vitin 2016.

Tabela 31. Pjesëmarrësit në Prezantime dhe Punëtori, sipas Gjinisë, në 2013 – 2016 ¹⁰⁰					
Viti	Prezantime dhe Punëtori	# i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % e të Pafidentifikuara
2013	Prezantimi i Ekspertit për sigurimin bujqësor	15	5 (33%)	9 (60%)	1 (7%)
2014	Prezantimi i metodologjisë së vlerësimit të kompensimit organik të bujqësisë	9	5 (56%)	4 (44%)	
2015	Ndikimi i Politikave në Strukturën dhe Performancën e Fermës	16	6 (38%)	10 (63%)	
2016	Zhvillimi i zingjirit të vlerës agrourbushmore në Kosovë	35	11 (31%)	24 (69%)	
Gjithsej		75	27 (36%)	47 (63%)	1 (1%)

Kështu, në përgjithësi gratë kanë marrë pjesë më pak në grupet punuese të Departamentit, takimet dhe punëtoritë sesa burrat. Ndoshta kjo mund të jetë pjesërisht për shkak të nënpërfaqësimit të përgjithshëm të grave në pozitë vendim-marrëse brenda institucioneve. Nënpërfaqësimi i grave në grupe punuese mund të kontribuojë në shqyrtimin e pamjaftueshëm të prioriteteve dhe nevojave të grave në lidhje me temat e diskutuara, potencialisht që ndikojnë në cilësinë e rezultateve.

¹⁰⁰ Ndarë dhe kalkuluar nga RrGK, sipas emrave të pjesëmarrësve, ofruar nga Departamenti.

Subvencionet dhe Transferet

Departamenti përdor 250,000 euro nga kjo kategori ekonomike për një projekt vjetor, i cili përfshin anketimin e bujqve për mikroanalizë të të dhënave lidhur me fermat. Të dhënat për 1,250 ferma grumbullohen dhe ndahen sipas sektorëve përmes Sistemit të Rrjetit të të Dhënave të Kontabilitetit të Fermave (FADN).¹⁰¹ Mostra përzgjidhet në bazë të llojit të fermës, madhësisë së tij dhe të dhënave që lidhen me numrin e personave të punësuar. Gjetjet e publikuara nuk përmbanin të dhëna të ndara sipas gjinisë. Në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore, duhet të publikohen të dhënat për numrin e grave dhe burrave që punojnë formalisht ose joformalisht në secilin sektor. Në të vërtetë qeveria mund të përdorë këtë informacion edhe për përmbushjen e qëllimeve të saj për të luftuar papunësinë midis grave, si dhe për të adresuar ekonominë informale. Me tutje, analiza gjinore mund të hedh dritë mbi ndërhyrjet potenciale Drejt rritjes së punësimit të grave dhe burrave në sektorë të veçantë bujqësorë. Gjatë këtij hulumtimi do të rekomandohej që të sigurohej që edhe gratë edhe burrat në ferma janë të anketuar drejtë të kuptuarit më mirë të rolit dhe përgjegjësisë të anëtarëve të familjes si punonjës të regjistruar dhe të paregjistruar që kontribuojnë drejtpërdrejt ose tërthorazi në fermë. Një informatë e tillë, e ndarë sipas gjinisë, mund të jetë e rëndësishme për të identifikuar mënyrat për të siguruar mbrojtje më të mirë për të gjithë punëtorët, si dhe për të trajtuar tregun informal të punës.

Investimet Kapitale

Ky Departament përdor kategorinë ekonomike të investimeve kapitale për Sistemin e Informacionit të Integruar të Bujqësisë, i cili shërben si ombrellë për të gjitha bazat e të dhënave ekzistuese Ministri, si baza e të dhënave e Agjencionit të Veterinës për Identifikimin e Kafshëve, FADN, baza e të dhënave e Agjencionit për Zhvillimin e Bujqësisë, baza e të dhënave e ASK-sw, baza e të dhënave e tregëtisë ndërkombëtare, etj.¹⁰² Shumica e këtyre sistemeve nuk shfaqen për të zbërthyer të dhënat sipas gjinisë ose të përmbajnë analiza gjinore (aty ku është relevante).

Objektivat e rekomanduara

1. Rritja e përqindjes së punonjësve të cilët janë burra, kur hapen pozita të reja, nga 30% në mars të vitit 2017 në 45% në vitin 2018, duke balancuar kështu përqindjen e shpenzimeve për gratë dhe burrat në këtë Departament.
2. Rritja e përqindjes së punonjësve që janë burra që marrin pjesë në udhëtimet zyrtare, nga 43% në 2016 në 50% në 2018 duke balancuar shpenzimet për gratë dhe burrat.
3. Rritja e pjesëmarrjes së grave në grupet punuese të organizuara nga Departamenti nga 34% në 2016, në 40% në 2018.
4. Rritja e pjesëmarrjes së grave në takimet dhe diskutimet e organizuara nga Departamenti nga 35% në 2016 në 40% në 2018.
5. Rritja e pjesëmarrjes së grave në prezantime dhe punëtori të organizuara nga Departamenti, nga 31% në vitin 2016 në 36% në 2018.
6. Të përmirësohet mbledhja e të dhënave dhe përdorimi i të dhënave të ndara sipas gjinisë në analizat ekonomike dhe statistikave bujqësore.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative dhe të punësohen më shumë burra të kualifikuar, si gjini e nënpërfaqësuar, kur hapen pozita të reja, sipas Ligjit për Barazi Gjinore.
2. Sigurimi i një baraspeshe gjinore në mesin personave që ndërmarrin udhëtime zyrtare.
3. Sigurimi i një baraspeshe gjinore në lidhje me pjesëmarrësit në grupe punuese, takime, diskutime, prezantime dhe punëtori.
4. Mbajtja dhe publikimi i të dhënave të ndara sipas gjinisë për Ministri, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.

¹⁰¹ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 2 mars 2017.

¹⁰² Po aty.

Departamenti për Vreshta dhe Verë

Departamenti për Vreshta dhe Verë siguron zbatimin e politikave të zhvillimit bujqësor, strategjive dhe legjislacionit në lidhje me vreshtat dhe verën. Ai siguron zbatimin e procedurave për prodhimin e rrushit, verës dhe pijeve alkoolike, duke siguruar që standardet e cilësisë së këtyre produkteve janë në përputhje me legjislacionin në fuqi. Ai gjithashtu përkrah arsimin dhe trajnimin për prodhuesit e verës dhe kultivuesit e rrushit. Ky Departament udhëheq prodhimin e verës, verërave frutore dhe pijeve alkoolike, ndërtimin dhe mirëmbajtjen e kadastrit të vreshtave dhe industrisë së verës. Departamenti përbëhet nga katër divizione: Divizioni i Vreshtarive, Divizioni i Verës, Divizioni për Paralajmërimin e Hershëm të Sëmundjeve dhe Dëmtuesve dhe Divizioni i Laboratorit për Analizën Kimike të Verës.¹⁰³

Departamenti nuk ka hartuar ndonjë politikë ose strategji të re në lidhje me vreshtat dhe verërat ndërmjet 2015 dhe 2017. Në të ardhmen, nëse hartohen politikat dhe strategjitë e reja, Departamenti duhet të sigurojë pjesëmarrjen e ZBGJ në grupet punuese, të konsultohen me organizatat e grave, të bëjë analiza gjinore për të informuar politikat dhe të sigurojnë që objektivat, aktivitetet dhe treguesit të jenë të integruar në çështje gjinore.

Gratë janë të nënpërfaqësuar në sektorin e vreshtave dhe verës në Kosovë.¹⁰⁴ Nga 25 kompani të licencuara nga Departamenti për prodhimin, importin dhe eksportin e verës, të gjitha janë në pronësi të burrave. As kompanitë në pronësi të asnjë gruaje nuk kanë paraqitur kërkesa për t'u licencuar në prodhimin, eksportin dhe importin e verës. Kjo ka të ngjarë të shpjegojë pse Departamenti kurrë nuk ka marrë ankesa nga kompanitë e grave në pronësi.¹⁰⁵ Për më tepër, deri më sot Departamenti nuk ka mbledhur dhe mbajtur të dhëna të ndara sipas gjinisë për pronarët e subjekteve që operojnë në sektorin e verës dhe vreshtave në Kosovë.

Pagat dhe Mëditjet

Ky Departament kishte 12 të punësuar, duke përfshirë dy gra (17%) në mars të vitit 2017.¹⁰⁶ Rrjedhimisht, gratë përfitonin më pak nga pagat dhe mëditjet në maj të vitit 2017.

Viti	Niveli	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Gjithsej shuma e Shpenzuar
2015	201-400	3	2 (67%)	6,841€ (63%)	1 (33%)	3,979€ (37%)	10,820€
	401-600	6	5 (83%)	33,812€ (86%)	1 (17%)	5,296€ (14%)	39,108€
	600+	2	2 (100%)	15,433€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	15,433€
	Gjithsej	11	9 (82%)	56,086€ (86%)	2 (18%)	9,274€ (14%)	65,360€
2016	201-400	3	2 (67%)	6,841€ (63%)	1 (33%)	3,979€ (37%)	10,820€
	401-600	6	5 (83%)	33,812€ (86%)	1 (17%)	5,296€ (14%)	39,108€
	600+	2	2 (100%)	15,433€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	15,433€
	Gjithsej	11	9 (82%)	56,086€ (86%)	2 (18%)	9,274€ (14%)	65,360€
2017 (Jan. – Maj)	201-400	3	2 (67%)	2,850€ (63%)	1 (33%)	1,658€ (37%)	4,508€
	401-600	6	5 (83%)	14,088€ (86%)	1 (17%)	2,207€ (14%)	16,295€
	600+	2	2 (100%)	6,431€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	6,431€
	Gjithsej	11	9 (82%)	23,369€ (86%)	2 (18%)	3,864€ (14%)	27,234€
Të proj ektuara 2018	Gjithsej	13	9 (69%)	56,401€ (69%)	4 (31%)	25,067€ (31%)	81,468€

¹⁰³ Rregullorja nr.37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe sistematizimin e vendeve të punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni. 29.

¹⁰⁴ Korrespondencë e RrGK me Departamentin e Vreshtarisë dhe Verëtarisë, 21 prill 2017.

¹⁰⁵ Po aty.

¹⁰⁶ Takimi me Udhëheqësin e Departamentit, 1 mars 2017.

Mallrat dhe Shërbimet

Departamenti përdor kategorinë ekonomike të mallrave dhe shërbimeve për pajisje të reja zyre dhe udhëtime zyrtare. Gratë nga ky departament nuk kanë ndërmarrë udhëtime zyrtare në vitin 2015, 2016 ose 2017. Prandaj, gratë nuk kanë marrë asnjë nga shpenzimet për mëditje, akomodim, biletat dhe shpenzimet e tjera ndërmjet 2015 dhe 2017.

Tabela 33. Punonjësit e Departamentit të Vreshtarisë dhe Verëtarisë pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017			
Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	7 (100%)	6 (100%)	2 (100%)
# dhe % e Grave	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	7 (100%)	6 (100%)	2 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	6,133€ (100%)	7,643€ (100%)	687€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	6,133€ (100%)	7,643€ (100%)	687€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	1,205€ (100%)	2,345€ (100%)	523€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	1,205€ (100%)	2,345€ (100%)	523€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	119€ (100%)	637€ (100%)	230€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	119€ (100%)	637€ (100%)	230€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		999€ (100%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		0€ (0%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		999€ (100%)	
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	7,457€ (100%)	11,624€ (100%)	1,440€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	7,457€ (100%)	11,624€ (100%)	1,440€ (100%)

Departamenti gjithashtu përdor këtë kategori ekonomike për të financuar trajnimin. Siç ilustron në Tabelën 34, gratë kanë marrë pjesë më pak në trajnime për degustimin e verës sesa burrat, që përbënin vetëm 20% të pjesëmarrësve të përgjithshëm, në 2007, 2008 dhe 2013.

Tabela 34. Pjesëmarrësit e Departamenti i Vreshtarëve dhe Verëtarisë në Trajnimet për Degustimin e Verës sipas Gjinisë në 2007, 2008 dhe 2013 ¹⁰⁷			
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % Burrave	# dhe % Grave
2007	10	8 (80%)	2 (20%)
2008	10	9 (90%)	1 (10%)
2013	10	7 (70%)	3 (30%)
Gjithsej	30	24 (80%)	6 (20%)

Investimet Kapitale

Në vitin 2016, Departamenti shpenzonte 77% të buxhetit të përgjithshëm të shpenzimeve kapitale (300,000 €) për rinovimin e objekteve dhe 23% për ndërtimin e një tregu me shumicë dhe pakicë dhe për organizimin e panairëve dhe festivaleve për kompanitë.

Në vitin 2017, Departamenti planifikonte të përdorte investime kapitale për të mirëmbajtur kadastrat e vreshtave, duke menaxhuar cilësinë e verës dhe rehabilitimin e rrugëve në terren, një projekt i planifikuar për të kaluar tre vjet. Departamenti ka krijuar një regjistër me të dhëna të ndara sipas gjinisë për gratë dhe burrat që përdorin kadastrat e vreshtave në Kosovë. Siç ilustron në Tabelën 35, gratë përbëjnë vetëm 1% të fermerëve të regjistruar që përdorën vreshta në 2015-2016 dhe përqindjen e njëjtë të fermerëve që nga prilli 2017. Ndërsa shumë pak gra regjistrohen të punojnë në fermat, ekziston

¹⁰⁷ Të ndara dhe të llogaritura nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve të dhëna nga Departamenti.

mundësia që gratë të marrin pjesë në bizneset familjare pa u regjistruar zyrtarisht me këtë Departament. Ndërkohë që familjet mund ta bëjnë këtë në mënyrë që të mbajnë poshtë kostot e pagave dhe taksave, kjo mund të ketë një efekt negativ në të drejtat e grave të punës dhe qasjen në programet qeveritare, siç janë pensionet kompensuese më vonë në jetë. Ndoshta kërkohen hulumtime të mëtejshme në lidhje me shkallën në të cilën pjesëmarrja në ekonominë informale në këtë sektor mund të jetë gjinore, në drejtim të identifikimit të hapave praktikë drejt adresimit të çdo problemi të identifikuar.

Tabela 35. Fermerët e Regjistruar në Regjistrin e Kadastrit të Vreshtave, sipas Gjinisë, në 2015-2017	
Gjithsej # dhe % e Grave që posedojnë ose kanë poseduar Vreshta	52 (1%)
Gjithsej # dhe % e Burrave që posedojnë ose kanë poseduar Vreshta	5,930 (99%)
Gjithsej # i Fermerëve që posedojnë ose kanë poseduar Vreshta	5,982 (100%)
# dhe % e Grave që përdorin Vreshta, që nga prilli 2017	42 (1%)
# dhe % e Burrave që përdorin Vreshta, që nga prilli 2017	4,654 (99%)
# dhe % e Përdoruesve të Vreshtave që nga prilli 2017	4,696 (79%)
# dhe % e Grave që kanë përdorur Vreshta në 2015-2016	10 (1%)
# dhe % e Burrave që kanë përdorur Vreshta në 2015-2016	1,276 (99%)
# dhe % e Fermerëve që kanë përdorur Vreshta në 2015-2016	1,286 (21%)

Departamenti ka përdorur edhe kategorinë ekonomike të shpenzimeve kapitale për të mbështetur panairë dhe ngjarje promovuese. Panairët janë mbajtur jashtë Kosovës, duke përfshirë Berlinin, Dusseldorfën dhe Kroacinë, ku përfshihet një pjesëmarrës nga ky departament dhe një nga Ministria, si dhe dy deri në katër pronarë lokalë të kompanive për prodhimin e verës. Pasi që gratë nuk duket se posedojnë ndonjë kompani të tillë prodhimi, asnjë grua nuk mori pjesë në këto panairë.¹⁰⁸ MBPZHR-ja, Komuna e Rahovecit, OJQ-të lokale dhe donatorët, siç janë bankat dhe subjektet ekonomike lokale, bashkëfinancojnë Hardh Festin, organizuar çdo vit në Rahovec. Sipas udhëheqësit të Departamentit, 70% e vullnetarëve të përfshirë në organizimin e kësaj ngjarjeje ishin gra në vitin 2016. Shumica, vullnetarët janë studentë. Megjithatë, Departamenti nuk ka mbledhur dhe mbajtur të dhëna të ndara sipas gjinisë në lidhje me pjesëmarrësit, sipas Ligjit për Barazi Gjinore, sepse Komuna organizon ngjarjen.¹⁰⁹ Ndoshta në të ardhmen, këto dhe të tjera shpenzime të ngjashme duhet të planifikohen si mallra dhe shërbime.

Programet dhe Aktivitetet

Laboratori Enologjik pranon praktikantët, duke i përgatitur ato në mënyrë profesionale për kryerjen e analizave fiziko-kimike të verës dhe pijeve alkoolike të forta. Ai gjithashtu i trajnon ata në kontrollin e cilësisë së verës. Që nga 2013, tre studentë kanë kryer praktikën në këtë Laborator, duke përfshirë një (33%) grua

Objektivat e rekomanduara

1. Rritja e përqindjes së punonjësve të Departamentit që janë gra nga 17% në mars 2017 në 31% në 2018, duke përfshirë pozitë vendim-marrëse kur hapen ato, duke kontribuar kështu në shpenzime më të barabarta për gratë dhe burrat, nga 14% në 31%
2. Rritja e përqindjes së punonjësve që bëjnë udhëtime zyrtare që janë gra, që nga 0% në 2017 në 5% në 2018, duke rritur kështu përqindjen e shpenzimeve të shpenzuara për gratë, nga 0% në 5%
3. Rritja e përqindjes së bizneseve të licencuara për prodhimin, importin dhe eksportin e verës, të cilat janë në pronësi të grave nga 0% në vitin 2017, në 5% në 2018
4. Rritja e përqindjes së pjesëmarrësve në panairë që janë gra, nga 0% në vitin 2017, në 5% në 2018
5. Rritja e përqindjes së praktikantëve që janë gra në Laboratorin e Enologjisë nga 33% në 2017 në 40% në 2018

¹⁰⁸ Korrespondencë e RrGK me Departamentin, 19 prill 2017.

¹⁰⁹ Po aty.

6. Rritja e përqindjes së fermerëve të regjistruar duke përdorur vreshta që janë gra, nga 1% në prill 2017, në 5% në 2018

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative në rekrutimin, punësimin dhe promovimin e më shumë grave të kualifikuara, kur hapen pozita të reja, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.
2. Sigurimi i një baraspeshe gjinore në mesin e personave që kryejnë udhëtime zyrtare.
3. Promovimi i mundësive për pjesëmarrje në panaire, praktika dhe shërbime të tjera të ofruara nga Ministria, duke synuar gratë dhe duke inkurajuar pjesëmarrjen e tyre, në bashkëpunim të ngushtë me ZBGJ dhe organizatat e grave.
4. Kërkoni arsyet pse pak gra janë të përfshirë si fermere në vreshta, shkalla në të cilën gratë përfshihen si punonjës të regjistruar në vreshtat familjare dhe strategjitë për inkurajimin e më shumë grave që të regjistrohen si fermerë në mënyrë që ato të mund të përfitojnë lidhura me to. Kjo gjithashtu mund të kryhet në bashkëpunim të ngushtë me ZBGJ dhe organizatat e grave.

Departamenti i Politikave të Zhvillimit Rural - Autoriteti Menaxhues

Departamenti i Politikave të Zhvillimit Rural - Autoriteti Menaxhues (DRD & MA) është përgjegjës për hartimin e politikave dhe strategjive që lidhen me zhvillimin rural, si dhe hartimin, zbatimin dhe monitorimin e programit vjetor për Zhvillimin Rural. Ai gjithashtu është përgjegjës për përafrimin e legjislacionit në lidhje me zhvillimin rural në përputhje me *acquis communautaire*. Ky Departament përfshin divizione: Divizioni për Programim dhe Koordinim të Zhvillimit Rural; Divizioni për Aftësi Konkurruese, Diversifikim dhe Masat Përkrahëse për Masat Lokale të Veprimit (LEADER); Divizioni për Politikat Agro-Mjedisore dhe Zonat më Pak të Favorizuara; Divizioni për Ndihmë Teknike, Komunikim dhe Publicitet; dhe Divizionin për Monitorimin, Vlerësimin dhe Raportimin për Zhvillimin Rural.¹¹⁰

Si një masë afirmative, Programi i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural,¹¹¹ i hartuar nga ky Departament, u ofron grave aplikantëve dy pika shtesë, në drejtim të shtimit të shkallës në të cilën gratë përfitojnë nga grantet e ofruara nga Ministria. Megjithatë, sipas udhëheqësit të Departamentit, këto pika janë keqpërdorur nga të afërmit e grave. Për shembull, ata mund të vendosin fermën e familjes në emër të aplikantit të gruas, në mënyrë që ajo të bëhet përfituese ligjore. Megjithatë, në realitet, ajo nuk ka fuqi vendimmarrëse në lidhje me biznesin. Si rezultat, statistikën e prodhuara në lidhje me përfituesit e granteve të grave nuk janë tërësisht të sakta, sipas zyrtarëve.¹¹² Ndërsa nuk ka dëshmi specifike, një zyrtar vlerëson se rreth 60% deri në 70% e përfituesve të grave nuk janë përfituesit e vërtetë të këtyre granteve.¹¹³ Në të njëjtën kohë, bisedat e RrGK me gra kanë sugjeruar se akti i thjeshtë i vendosjes së pronës ose biznesit në emër të tyre është fuqizim për gratë.

Pagat dhe Mëditjet

Deri në mars të vitit 2017, 13 persona punonin në këtë Departament. Gratë përbënin 54% të punëtorëve dhe burrat 46%.¹¹⁴

¹¹⁰ Rregullorja Nr. 37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Vendeve të Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni.7.

¹¹¹ Faqja e MBPZHR, Programi i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural 2017, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/webPROGRAMleng.pdf>.

¹¹² Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 1 mars 2017.

¹¹³ Po aty.

¹¹⁴ Po aty.

Tabela 36. Punonjësit në Departamentin e Politikave të Zhvillimit Ruaral dhe Autoritetit Menaxhues, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	401-600	4	3 (75%)	20,434€ (77%)	1 (25%)	6,104€ (23%)	26,538€
	600+	2	1 (50%)	7,431€ (49%)	1 (50%)	7,877€ (51%)	15,308€
	Gjithsej	6	4 (67%)	27,865€ (67%)	2 (33%)	13,981€ (33%)	41,846€
2016	401-600	4	3 (75%)	20,434€ (77%)	1 (25%)	6,104€ (23%)	26,538€
	600+	2	1 (50%)	7,431€ (49%)	1 (50%)	7,877€ (51%)	15,308€
	Gjithsej	6	4 (67%)	27,865€ (67%)	2 (33%)	13,981€ (33%)	41,846€
2017 (Jan. - Maj)	401-600	9	4 (44%)	8,514€ (77%)	5 (56%)	2,543€ (23%)	11,058€
	600+	4	2 (50%)	3,096€ (49%)	2 (50%)	3,282€ (51%)	6,378€
	Gjithsej	13	6 (46%)	11,610€ (67%)	7 (54%)	5,826€ (33%)	17,436€
Të projektuara 2018	Gjithsej	13	6 (46%)	64,998€ (67%)	7 (54%)	32,014€ (33%)	97,012€

Mallrat dhe Shërbimet

Një përqindje e barabartë e punonjësve të grave dhe burrave nga ky Departament kanë ndërmarrë udhëtime zyrtare në vitin 2015 dhe 2016 (Tabela 37). Megjithatë, gjithsesi gratë kishin më shumë shpenzime (67%). Që nga marsi i vitit 2017, asnjë grua nuk ndërmori udhëtime zyrtare.

Tabela 37. Punonjësit e Departamentit të Politikave të Zhvillimit Rural pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017

Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	12 (100%)	12 (100%)	2 (100%)
# dhe % e Grave	6 (50%)	6 (50%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	6 (50%)	6 (50%)	2 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	8,099€ (100%)	7,762€ (100%)	934€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	3,589€ (44%)	4,990€ (64%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	4,510€ (56%)	2,772€ (36%)	934€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	1,727€ (100%)	1,678€ (100%)	109€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	901€ (52%)	1,318€ (79%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	825€ (48%)	360€ (21%)	109€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	3,196€ (100%)	768€ (100%)	259€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	1,068€ (33%)	452€ (59%)	0€ (0%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	2,128€ (67%)	316€ (41%)	259€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		2,298€ (100%)	177€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		1,564€ (68%)	0€ (0%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		735€ (32%)	177€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	13,021€ (100%)	12,506€ (100%)	1,479€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	5,558€ (43%)	8,324€ (67%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	7,463€ (57%)	4,183€ (33%)	1,479€ (100%)

Subvencionet dhe Transferet

Ky Departament harton politika që rregullojnë kriteret që duhet të përmbushen për të marrë grante për zhvillim rural nga Ministria. Siç është theksuar, gratë e kualifikuara dhe personat nën 40 vjeç

që aplikojnë marrin pike shtesë si një masë afirmative. Megjithatë, gratë përbënin vetëm 19% të përfituesve të granteve në vitin 2015 dhe 32% në vitin 2016 (Tabela 38).

Tabela 38. Përfituesit e Granteve të Zhvillimit Rural të dhëna nga MBPZHR, sipas moshës dhe gjinisë, në 2015-2017

Viti	Gjithsej Buxheti për Grante	Gjithsej numri i Përfituesve	# dhe % i Fermerëve mbi moshën dyzet vjeqare	# dhe % i Fermerëve nën moshën dyzet vjeqare	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	23,000,000	393	120 (31%)	273 (69%)	74 (19%)	319 (81%)
2016	23,000,000	470	150 (32%)	320 (68%)	151 (32%)	319 (68%)

Përsa i përket sektorëve të veçantë, në vitin 2016 gratë fermere përfitonin më shumë se burrat nga grantet e dhëna në sektorin e serave (2,046,792 €, 66%), sektori i mishit për rritjen e zogjve (459,815 €, 76%); dhe zhvillimi dhe promovimi i aktiviteteve artizanale (123,393 €, 71%) (Tabela 39). Në të gjitha masat dhe sektorët e tjerë, gratë përbënin më pak se 50% të përfituesve të granteve dhe morën më pak se 50% të fondeve. As gratë nuk kanë përfituar nga grantet e dhëna për ujitje të tokës bujqësore.

Tabela 39. MBPZHR Grantet e Zhvillimit Rural sipas Masave dhe Gjinisë, në 2015 dhe 2016

Viti	Masat	Nën - Masat	Gjithsej # i Përfituesve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	Buxheti për Gra	Buxheti për Burra	Gjithsej Buxheti
2015	101. Investimet në asetet fizike në Ekonomi në Bujqësore	Sektori për Pemë	42	10 (24%)	32 (76%)	671,005€ (29%)	1,673,913€ (71%)	2,344,919€
		Sektori për Pemë	29	8 (28%)	21 (72%)	382,187€ (28%)	987,371€ (72%)	1,369,558€
		Sektori për Serra dhe depo për ruajtjen e perimeve	65	11 (17%)	54 (83%)	552,614€ (17%)	2,722,727€ (83%)	3,275,341€
		Sektori për trashjen e viçave	27	7 (26%)	20 (74%)	298,369€ (20%)	1,171,136€ (80%)	1,469,505€
		Sektori për rritjen e Brojlereve	16	4 (25%)	12 (75%)	199,393€ (24%)	642,287€ (76%)	841,681€
		Sektori i Prodhimit të qumështit nga Lopët	43	1 (2%)	42 (98%)	32,805€ (2%)	2,036,13€ (98%)	2,068,944€
		Sektori i prodhimit të qumështit nga delet dhe dhitë	15	1 (7%)	14 (93%)	69,221€ (9%)	666,995€ (91%)	736,216€
		Sektori i Rrushit	26	4 (15%)	22 (85%)	66,844€ (19%)	283,838€ (81%)	350,682€
		Sektori i Vezëve	5	1 (20%)	4 (80%)	78,000€ (26%)	217,512€ (74%)	295,512€
		Gjithsej Masa 101	268	47 (18%)	221 (82%)	2,350,439€ (18%)	10,401,918€ (82%)	12,752,357€
	103. Investimet në asetet fizike në përpunimin dhe tregtimin e Produkteve Bujqësore	Përpunimi i Qumështit	6	1 (17%)	5 (83%)	175,850€ (17%)	829,890€ (83%)	1,005,740€
		Përpunimi i Mishit	9	0 (0%)	9 (100%)	0€ (0%)	1,604,928€ (100%)	1,604,928€
		Përpunimi i Pemëve dhe Perimeve	13	1 (8%)	12 (92%)	35,750€ (2%)	2,208,56€ (98%)	2,244,316€
		Prodhimi i Verës	4	0 (0%)	4 (100%)	0€ (0%)	386,675€ (100%)	386,675€
		Gjithsej Masa 103	32	2 (6%)	30 (94%)	211,600€ (4%)	5,030,059€ (96%)	5,241,659€
	302. Diversifikimi i	Bletari prodhim/ përpunimin dhe marketingu i mjaltit	53	9 (17%)	44 (83%)	74,619€ (17%)	372,786€ (83%)	447,404€

	fermave dhe zhvillimi i bizneseve	Grumbullimi dhe përpunimi i prodhimeve jodrusore të malit dhe marketing i tyre	7	3 (43%)	4 (57%)	42,886€ (37%)	74,211€ (63%)	117,096€
		Përpunimi i prodhimeve bujqësore (të kultivuara) dhe marketingu i tyre	10	1 (10%)	9 (90%)	12,740€ (7%)	167,270€ (93%)	180,010€
		Zhvillimi i aktiviteteve artizanale dhe marketing i tyre	4	2 (50%)	2 (50%)	18,429€ (32%)	39,000€ (68%)	57,429€
		Zhvillimi i turizmit rural dhe turizmit në fermë	7	2 (29%)	5 (71%)	51,870€ (36%)	91,090€ (64%)	142,961€
		Gjithsej Masa 302	81	17 (21%)	64 (79%)	200,543€ (21%)	744,357€ (79%)	944,900€
2016	101. Investimet në asetet fizike në Ekonomi në Bujqësor e	Sektori për Pemë	55	17 (31%)	38 (69%)	944,315€ (34%)	1,847,064€ (66%)	2,791,379€
		Sektori për Pemë	47	14 (30%)	33 (70%)	819,679€ (30%)	1,935,513€ (70%)	2,755,193€
		Sektori i Gjelbërimit	61	39 (64%)	22 (36%)	2,046,792€ (66%)	1,075,563€ (34%)	3,122,355€
		Ruajtja e perimeve në sektorin e magazinave	13	0 (0%)	13 (100%)	0€ (0%)	746,136€ (100%)	746,136€
		Sektori i Mishit (Rritja e viçave)	35	6 (17%)	29 (83%)	314,060€ (18%)	1,423,984€ (82%)	1,738,044€
		Sektori i Mishit (Rritja e zogjëve)	11	8 (73%)	3 (27%)	459,815€ (76%)	144,715€ (24%)	604,531€
		Sektori i Qumështit (Lopët)	36	7 (19%)	29 (81%)	373,646€ (22%)	1,307,502€ (78%)	1,681,148€
		Sektori i prodhimit të qumështit nga delet dhe dhitë	14	1 (7%)	13 (93%)	65,000€ (9%)	640,332€ (91%)	705,332€
		Sektori i Rrushit	61	6 (10%)	55 (90%)	44,676€ (8%)	532,367€ (92%)	577,043€
		Sektori i Vezëve	6	2 (33%)	4 (67%)	131,876€ (39%)	206,623€ (61%)	338,499€
		Gjithsej Masa 101	339	100 (29%)	239 (71%)	5,199,858€ (35%)	9,859,800€ (65%)	15,059,658€
	302. Diversifikimi i fermave dhe zhvillimi i bizneseve	Prodhi, përpunimi dhe promovimi i mjalit	56	24 (43%)	32 (57%)	273,438€ (43%)	368,522€ (57%)	641,960€
		Grumbullimi dhe përpunimi i prodhimeve jodrusore të malit dhe marketing i tyre	7	1 (14%)	6 (86%)	11,960€ (10%)	113,443€ (90%)	125,403€
		Përpunimi i prodhimeve bujqësore (të kultivuara) dhe marketingu i tyre	11	4 (36%)	7 (64%)	77,705€ (36%)	139,293€ (64%)	216,998€
		Zhvillimi i aktiviteteve artizanale dhe marketing i tyre	11	8 (73%)	3 (27%)	123,393€ (71%)	51,588€ (29%)	174,981€
		Zhvillimi i turizmit rural dhe turizmit në fermë	15	7 (47%)	8 (53%)	233,240€ (48%)	250,290€ (52%)	483,530€
		Gjithsej Masa 302	100	44 (44%)	56 (56%)	719,736€ (44%)	923,137€ (56%)	1,642,873€
	Toka bujqësore Ujitja në vitin 2016 Masa		7	0 (0%)	7 (100%)	0€ (0%)	965,614€ (100%)	965,614€

Përveç kësaj, MBPZHR-ja shpërndan grante nga subvencionet dhe transferon kategorinë ekonomike për të mbështetur OJQ-të që janë aktive në bujqësi. Në përgjithësi, OJQ-të e udhëhequra nga gratë që përfitonin nga këto grante përbënin 48% të përfituesve dhe morën 43% të shpenzimeve në vitin 2016 (Tabela 40). MBPZHR-ja shpërndau grante më shumë në mënyrë të barabartë në mesin e OJQ-ve të udhëhequra nga gratë dhe të udhëhequr nga burrat në vitin 2016 se në vitin 2015.

Tabela 40. OJQ-të bujqësore Përfitojnë nga Grantet e MBPZHR nga Komuna dhe Gjinia e Drejtorit të OJQ-ve në 2015 dhe 2016

Viti	Komunat	Gjithsej numri i Përfituesve	Gjithsej numri i Grave	Gjithsej numri i Burrave	Shuma e shpenzuar për Gra	Shuma e shpenzuar për Burra	Gjithsej Shuma e shpenzuar
2015	Prishtina	19	7 (37%)	12 (63%)	19,600€ (41%)	28,100€ (59%)	47,700€
	Deçan	2	1 (50%)	1 (50%)	1,300€ (27%)	3,500€ (73%)	4,800€
	Gjilan	3	0 (0%)	3 (100%)	0€ (0%)	5,700€ (100%)	5,700€
	Gjakova	2	0 (0%)	2 (100%)	0€ (0%)	4,500€ (100%)	4,500€
	Kamenica	2	1 (50%)	1 (50%)	3,000€ (46%)	3,500€ (54%)	6,500€
	Graçanica	2	1 (50%)	1 (50%)	3,500€ (64%)	2,000€ (36%)	5,500€
	Rahovec	10	0 (0%)	10 (100%)	0€ (0%)	28,000€ (100%)	28,000€
	Lipjan	2	1 (50%)	1 (50%)	1,200€ (38%)	2,000€ (63%)	3,200€
	Mitrovica	3	1 (33%)	2 (67%)	3,500€ (32%)	7,500€ (68%)	11,000€
	Podujeva	2	1 (50%)	1 (50%)	1,100€ (24%)	3,500€ (76%)	4,600€
	Skenderaj	6	2 (33%)	4 (67%)	4,200€ (32%)	9,000€ (68%)	13,200€
	Vushtrria	3	1 (33%)	2 (67%)	3,500€ (35%)	6,600€ (65%)	10,100€
	Zveçan	1	1 (100%)	0 (0%)	1,300€ (100%)	0€ (0%)	1,300€
	Ferizaj	2	2 (100%)	0 (0%)	2,300€ (100%)	0€ (0%)	2,300€
	Malisheva	2	2 (100%)	0 (0%)	4,500€ (100%)	0€ (0%)	4,500€
	Prizren	1	1 (100%)	0 (0%)	2,000€ (100%)	0€ (0%)	2,000€
	Dragash	2	2 (100%)	0 (0%)	4,700€ (100%)	0€ (0%)	4,700€
	Drenas	1	1 (100%)	0 (0%)	1,200€ (100%)	0€ (0%)	1,200€
	Gjithsej 2015	65	25 (38%)	40 (62%)	56,900€ (35%)	103,900€ (65%)	160,800€
2016	Prishtina	11	3 (27%)	8 (73%)	4,900€ (20%)	19,900€ (80%)	24,800€
	Deçan	3	1 (33%)	2 (67%)	2,000€ (47%)	2,300€ (53%)	4,300€
	Kamenica	3	0 (0%)	3 (100%)	0€ (0%)	6,400€ (100%)	6,400€
	Graçanica	2	1 (50%)	1 (50%)	2,500€ (42%)	3,500€ (58%)	6,000€
	Rahovec	2	0 (0%)	2 (100%)	0€ (0%)	4,500€ (100%)	4,500€
	Lipjan	3	2 (67%)	1 (33%)	4,000€ (67%)	2,000€ (33%)	6,000€
	Mitrovica	9	5 (56%)	4 (44%)	11,500€ (58%)	8,500€ (43%)	20,000€
	Podujeva	2	1 (50%)	1 (50%)	2,000€ (57%)	1,500€ (43%)	3,500€
	Skenderaj	3	1 (33%)	2 (67%)	2,000€ (29%)	5,000€ (71%)	7,000€
	Vushtrria	3	1 (33%)	2 (67%)	2,000€ (27%)	5,500€ (73%)	7,500€
	Ferizaj	1	1 (100%)	0 (0%)	1,000€ (100%)	0€ (0%)	1,000€
	Malisheva	1	1 (100%)	0 (0%)	1,000€ (100%)	0€ (0%)	1,000€
	Dragash	1	1 (100%)	0 (0%)	1,500€ (100%)	0€ (0%)	1,500€
	Drenas	2	0 (0%)	2 (100%)	0€ (0%)	4,500€ (100%)	4,500€
	Viti	3	3 (100%)	0 (0%)	4,400€ (100%)	0€ (0%)	4,400€
	Klina	3	1 (33%)	2 (67%)	1,500€ (22%)	5,300€ (78%)	6,800€
	Peja	3	3 (100%)	0 (0%)	8,000€ (100%)	0€ (0%)	8,000€
	Fushë Kosova	1	1 (100%)	0 (0%)	1,400€ (100%)	0€ (0%)	1,400€
	Junik	1	1 (100%)	0 (0%)	1,000€ (100%)	0€ (0%)	1,000€
	Kaçanik	1	1 (100%)	0 (0%)	1,400€ (100%)	0€ (0%)	1,400€
	Gjithsej 2016	58	28 (48%)	30 (52%)	52,100€ (43%)	68,900€ (57%)	121,000€

MBPZHR-ja njofton kandidatët potencial për grante për procesin e aplikimit dhe afatet përmes faqes së saj të internetit, udhëzimeve administrative,¹¹⁵ televizionit, rrjeteve sociale dhe sesioneve

¹¹⁵ MBPZHR, Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2017, Për Masat dhe Kriteret e Mbështetjes në Bujqësi dhe Zhvillim Rural për vitin 2017, në: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/330_UA.nr.02.2017_per_Masat_dhe_kriteret_e_perkrahjes_ne_B._dhe_ZHRper_v.2017_ang.pdf.

informuese Historikisht, më pak gra kanë marrë pjesë në seanca informative sesa burra.¹¹⁶ Gratë përbënin 8% të pjesëmarrësve në vitin 2016, ku pjesa më e madhe e tyre ishin në Ferizaj dhe Prishtinë (Tabela 41).

Tabela 41. Pjesëmarrësit në Sesione Informuese për Bujqësi dhe Programet e Zhvillimit Rural sipas Gjinisë, në 2014-2016					
Viti	Tema	Komuna	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2014	Shpalosja e Takimeve për Bujqësin dhe Zhvillimin Rural 2015	Mitrovica	84	6 (7%)	78 (93%)
		Prizren	65	6 (9%)	59 (91%)
		Gjilan	77	9 (12%)	68 (88%)
		Peja	60	7 (12%)	53 (88%)
		Gjithsej 2014	286	28 (10%)	258 (90%)
2015		Prishtina	99	10 (10%)	89 (90%)
2016	Shpalosja e Takimeve për Bujqësin dhe Zhvillimin Rural 2016	Prishtina	140	13 (9%)	127 (91%)
		Mitrovica	83	3 (4%)	80 (96%)
		Gjilan	71	7 (10%)	64 (90%)
		Peja	73	5 (7%)	68 (93%)
		Prizren	57	0 (0%)	57 (100%)
		Graçanica	45	4 (9%)	41 (91%)
		Mitrovica Veriore	43	8 (19%)	35 (81%)
		Ferizaj	60	14 (23%)	46 (77%)
		Gjakova	80	2 (3%)	78 (98%)
		Dragash	36	0 (0%)	36 (100%)
	Shpalosja e Takimeve për Bujqësin dhe Zhvillimin Rural 2017	Gjilan	73	3 (4%)	70 (96%)
		Peja	71	5 (7%)	66 (93%)
		Prizren	45	1 (2%)	44 (98%)
		Graçanica	24	1 (4%)	23 (96%)
		Ferizaj	39	12 (31%)	27 (69%)
		Gjakova	71	4 (6%)	67 (94%)
		Dragash	33	0 (0%)	33 (100%)
		Mitrovica	66	4 (6%)	62 (94%)
		Prishtina	73	8 (11%)	65 (89%)
		Gjithsej 2016	1,183	94 (8%)	1,089 (92%)

Programet dhe Aktivitetet

Ndër punonjësit që marrin pjesë në grupet punuse për programet e zhvillimit rural, gratë përbëjnë 37% të pjesëmarrësve në 2016 (Tabela 42). Kjo përqindje ka rënë nga 2015, kur gratë përbënin 59% të pjesëmarrësve.

¹¹⁶ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 1 mars 2017.

Tabela 42. Pjesëmarrësit në Grupe Punuese, sipas Gjinisë, në 2015-2016

Data	Tema e Grupeve Punuese	Gjithsej Pjesëmarrës	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % e të Pa-Identifikuar
19.03.2015	Ndryshim/Plotësim të Ligjit Nr. 03/L-098 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural	6	3 (50%)	3 (50%)	
27.03.2015	Ndryshim/Plotësim të Ligjit Nr. 03/L-098 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural	5	4 (80%)	1 (20%)	
22.04.2015	Ndryshim/Plotësim të Ligjit Nr. 03/L-098 për Bujqësi dhe Zhvillim Rural	6	3 (50%)	3 (50%)	
Gjithsej 2015		17	10 (59%)	7 (41%)	
26.07.2016	Grantet Rurale 2015	11	3 (27%)	6 (55%)	2 (18%)
10.08.2016	Grantet 2015	11	4 (36%)	6 (55%)	1 (9%)
08.09.2016	Masa 101, Sektori i Vezëve	5	2 (40%)	3 (60%)	
14.09.2016	Masat 101 dhe 103, Sektori i Mishit	10	4 (40%)	6 (60%)	
16.09.2016	Masa 101, Sektori i Pemëve dhe Perimeve	9	2 (22%)	7 (78%)	
20.09.2016	Masa 302, Diversifikimi	8	5 (63%)	3 (38%)	
29.09.2016	Masa për ujitjen e Tokave Bujqësore	7	3 (43%)	3 (43%)	1 (14%)
13.XX.2016	Masa 101, Sektori i Qumështit	9	3 (33%)	5 (56%)	1 (11%)
Gjithsej 2016		70	26 (37%)	39 (56%)	5 (7%)

Investimet Kapitale

Investimet kapitale u përdorën për të rinovuar Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë. Përkundër kërkesave, RrGK nuk ka marrë informata nëse konsultimet publike janë mbajtur për të informuar planifikimin, zbatimin, monitorimin ose vlerësimin e shpenzimeve publike, sipas praktikave më të mira në BPGJ.

Objektivat e rekomanduara

1. Rritja e përqindjes së shpenzimeve zyrtare të udhëtimit të shpenzuara për burrat nga 33% në vitin 2016 në 50% në 2018.
2. Rritja e përqindjes së përfituesve të granteve për zhvillim rural për fermerë gra në sektorë të ndryshëm nga 32% në vitin 2016 në 40% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet për gratë.
3. Rritja e përqindjes së shpenzimeve të granteve për OJQ-të e udhëhequra nga gratë nga 43% në vitin 2016 në 50% në vitin 2018 dhe më pas.
4. Rritja e përqindjes së pjesëmarrësve të seancave informuese që janë gra nga 8% në 2016 në 30% në vitin 2018 dhe vazhdimisht më pas.
5. Rritja e përqindjes së pjesëmarrësve në grupet punuese për zhvillimin rural të cilët janë gra nga 37% në 2016 deri në 50% në 2018 dhe në vitet e ardhshme.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Sigurimi i shpenzimeve të barabarta për udhëtimet zyrtare për gratë dhe burrat, veçanërisht për mëditje.
2. Të përdoren masa afirmative për shpërndarjen e granteve në mënyrë të barabartë midis fermerëve gra dhe burra në sektorë të ndryshëm. Bashkëpunoni me ZBGJ dhe organizatat e grave për të promovuar mundësitë e grantit në dispozicion për fermerët ruralë gra. Konsideroni prezantimin e mënyrave të reja të informimit të grave për mundësitë e granteve, duke përfshirë përmirësimin e bashkëpunimit me organizatat vendore të grave dhe mbështetjen periodike të fushatave informuese derë më derë për të arritur informata tek gratë në zonat rurale.
3. Të përdoren masa afirmative për shpërndarjen e shumave më të barabarta ndërmjet OJQ-ve të udhëhequra nga gratë dhe burrat.

4. Bashkëpunoni me ZBGJ, RrGK dhe organizatat e grave për të promovuar seanca informuese për fermerët gra. Planifikoni vendndodhjen dhe kohën e seancave informuese në mënyrë të tillë që të lehtësojë pjesëmarrjen e grave.
5. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis pjesëmarrësve në grupet e punës, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.

Departamenti për Politika Bujqësore dhe Tregti

Departamenti i Politikave Bujqësore dhe Tregtisë është përgjegjës për shkrimin dhe zbatimin e politikave dhe legjislacionit bujqësor. Propozon dhe zbaton procedurat lidhur me prodhimin e bimëve dhe bagëtive, si dhe siguron që standardet e cilësisë të plotësohen në përputhje me legjislacionin ekzistues. Departamenti gjithashtu mbështet rritjen e performancës së sektorit përmes edukimit bujqësor.¹¹⁷ Ai ofron mbështetje logjistike për institucionet dhe organizatat e tjera në organizimin e panairëve, ditëve fushore dhe ngjarjeve tradicionale për promovimin e produkteve vendore.¹¹⁸ Bashkëpunon me MTI-në dhe doganat për çështjet tregtare dhe regjimin doganor për ushqim dhe prodhime bujqësore. Ai pranon dhe shqyrton dokumentet e regjistrimit për produktet e mbrojtjes së bimëve dhe plehrat artificiale për kultivimin e grurit, misrit, elbit dhe patateve. Gjithashtu, ai pranon dhe shqyrton dokumentet e licencimit për inputet bujqësore. Ky Departament ka pesë divizione: Divizionin për Mbështetjen e Drejtpërdrejtë, Politikat Tregtare dhe Tregjet; Divizioni për Prodhimin e Bimëve dhe Ujitjes; Divizioni për Mbrojtjen e Bimëve; Divizioni i Blegtorisë; Dhe Divizioni i Përdorimit të Tokave, Sistemet e Informacionit Gjeografik (GIS), Regjistrat dhe Sistemi i Identifikimit të Parcelave të Tokës (LPIS).¹¹⁹

Detyrat kryesore të Departamentit përfshijnë hartimin e legjislacionit për sektorin e bujqësisë. Harton dokumente të politikave për ujitje të tokës, mbrojtjen e bimëve dhe zhvillimin e blegtorisë. Ky Departament harton Programin vjetor të Pagesave të Drejtpërdrejta për subvencione të Ministrisë për fermerët aktivë në sektorin e grurit, hortikulturës¹²⁰ dhe blegtorisë.¹²¹ Kriteret në lidhje me madhësinë e tokës në pronësi dhe/ose me qira, me qëllim të aplikimit për pagesat direkte, ndryshojnë sipas nënsektorit.

Pagat dhe Mëditjet

Në tërësi, ky Departament dhe divizionet e tij kanë 19 punëtorë. Gratë (47%) dhe burrat (53%) kanë një përfaqësim të balancuar në këtë Departament. Një pozicion i ri do të hapet në vitin 2017.¹²²

¹¹⁷ Rregullorja Nr. 37/2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Vendeve të Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, neni. 12.

¹¹⁸ Departamenti nuk ka mbajtur të dhëna të ndara sipas gjinisë për pjesëmarrësit sepse Departamenti ofroi vetëm mbështetje logjistike (takim me Udhëheqësin e Departamentit, 28 shkurt 2017).

¹¹⁹ Faqe e MBPZHR, Departamenti i Politikave Bujqësore dhe Tregjeve, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-per-politika-bujqesore-dhe-tregjeve->.

¹²⁰ Hortikultura është degë e bujqësisë që merret me kultivimin e bimëve, frutave, perimeve, vreshtave dhe pyjeve dekorative.

¹²¹ Shih Tabelën 3. Programi i Pagesave të Drejtpërdrejta për vitin 2017, i cili përfshin 22 nën-sektorë, në Shtojcën 2.

¹²² Takimi me Udhëheqësin e Departamentit, 28 Shkurt 2017.

Table 43. Punonjësit në Departamentin e Politikave Bujqësore dhe Tregjeve, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Niveleve të Pagës, në 2015 – 2018

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	401-600	16	9 (56%)	60,698€ (55%)	7 (44%)	48,986€ (45%)	109,684€
	600+	4	3 (75%)	22,525€ (71%)	1 (25%)	9,062€ (29%)	31,587€
	Gjithsej	20	12 (60%)	83,223€ (59%)	8 (40%)	58,048€ (41%)	141,271€
2016	401-600	17	9 (53%)	60,698€ (55%)	8 (47%)	48,986€ (45%)	109,684€
	600+	4	3 (75%)	22,525€ (71%)	1 (25%)	9,062€ (29%)	31,587€
	Gjithsej	21	12 (57%)	83,223€ (59%)	9 (43%)	58,048€ (41%)	141,271€
2017 (Jan. – Maj)	401-600	15	7 (47%)	25,291€ (55%)	8 (53%)	20,411€ (45%)	45,702€
	600+	4	3 (75%)	9,385€ (71%)	1 (25%)	3,776€ (29%)	13,161€
	Gjithsej	19	10 (53%)	34,676€ (59%)	9 (47%)	24,187€ (41%)	58,863€
Të projekt uara 2018	Gjithsej	23	11 (48%)	75,405€ (48%)	12 (52%)	82,260€ (52%)	157,665€

Mallrat dhe Shërbimet

Më pak gra kanë marrë pjesë në udhëtimet zyrtare sesa burrat (Tabela 44), që përbëjnë 33% të personave që kanë pasur udhëtime zyrtare në vitin 2015 dhe 31% në vitin 2016. Në lidhje me këtë, gratë kanë marrë vetëm 20% të shpenzimeve për mëditje në vitin 2015 dhe 26% në 2016. Asnjë udhëtim zyrtar nuk kishte ndodhur në vitin 2017 që nga muaji mars.

Tabela 44. Punonjësit në Departamentin e Politikave Bujqësore dhe Tregjeve, pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017

Viti	2015	2016
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	15 (100%)	13 (100%)
# dhe % e Grave	5 (33%)	4 (31%)
# dhe % e Burrave	10 (67%)	9 (69%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	10,073€ (100%)	11,473€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	1,997€ (20%)	3,021€ (26%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	8,075€ (80%)	8,451€ (74%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	1,964€ (100%)	1,854€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	60€ (3%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	1,904€ (97%)	1,854€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	2,434€ (100%)	3,778€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	938€ (39%)	649€ (17%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	1,496€ (61%)	3,129€ (83%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		4,257€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		629€ (15%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		3,628€ (85%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	14,471€ (100%)	21,362€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	2,995€ (21%)	4,299€ (20%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	11,475€ (79%)	17,062€ (80%)

Subvencionet dhe Transferet

Në vitin 2015 dhe 2016, gratë përbënin vetëm 2% të përfituesve të subvencionimit të pagesave direkte, duke marrë vetëm 3% të shpenzimeve të subvencionimit (Tabela 45). Sipas një përfaqësuesi të

Zyrës për Mekanizma Institucionale për Mbrojtjen Kundër Diskriminimit në Qeveri dhe Komuna brenda Ministrisë, kriteret e përcaktuara në Programin e Pagesave të Drejtpërdrejta janë të vështira për t'u zbatuar dhe për t'u arritur për shumë gra.¹²³

Tabela 45. MBPZH R Përfituesit e Subvencioneve: Pagesave Direkte, sipas Gjinisë, në 2015-2017 ¹²⁴						
Viti	Gjithsej # i Përfituesve	# dhe % e Grave	# and % e Burrave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma e Shpenzuar për Burra	Gjithsej Buxheti për Subvencione
2015	37,134	823 (2%)	36,311 (98%)	623,456€ (3%)	20,631,020€ (97%)	21,254,476€
2016	42,971	952 (2%)	42,019 (98%)	775,556€ (3%)	24,961,436€ (97%)	25,736,991€
2017	N/A					25,000,000€

Investimet Kapitale

Departamenti përdor kategorinë ekonomike të investimeve kapitale për ndërtimin dhe rehabilitimin e sistemeve të ujitjes. Departamenti nuk ka organizuar konsultime publike me gratë dhe burrat për të diskutuar projektet e investimeve kapitale sepse komunitat janë të detyruara të organizojnë konsultime të tilla.¹²⁵

Programet dhe Aktivitetet

Departamenti dhe divizionet e tij gjithashtu u japin kompanive dhe fermerëve 28 lloje të licencave për agro-inputet. Nga 1,039 fermerët dhe kompanitë gjithsej të licencuara, që nga prilli i vitit 2017, vetëm 5% ishin në pronësi të grave (Tabela 46).

Tabela 46. Fermerët dhe Kompanitë e Licencuar Aktive sipas Gjinisë, në April 2017			
Licencat	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	Gjithsej # i Licencave
Importuesit e Licencuar për Farë	3 (5%)	63 (95%)	66
Tregtuesit e Farës	13 (4%)	293 (96%)	306
Prodhuesit e Farës	0 (0%)	3 (100%)	3
Përpunuesit e Farës	0 (0%)	3 (100%)	3
Paketuesit e Farës	0 (0%)	2 (100%)	2
Lista e Subjekteve për Leje të përkohëshme	4 (6%)	61 (94%)	65
Lista e personave përgjegjës në Barnatoret Bujqësore	12 (8%)	144 (92%)	156
Lista e Subjekteve të Licencuara për import të Pesticideve	0 (0%)	17 (100%)	17
Lista e Subjekteve të Licencuara për import të Plehrave	0 (0%)	49 (100%)	49
Licencat për prodhuesit e perimeve	1 (7%)	14 (93%)	15
Licencat për importuesit e perimeve	0 (0%)	6 (100%)	6
Licencat për tregtuesit e perimeve	1 (4%)	22 (96%)	23
Prodhuesit e bimëve dekorative	4 (13%)	28 (88%)	32
Importuesit e bimëve dekorative	2 (3%)	76 (97%)	78
Tregtuesit e bimëve dekorative	5 (8%)	61 (92%)	66
Importuesit e fidanit të hardhisë së Rrushit	0 (0%)	5 (100%)	5
Prodhuesit e Fidaneve të Perimeve	2 (8%)	22 (92%)	24
Importuesit Fidaneve të Perimeve	1 (2%)	42 (98%)	43
Tregtuesit e Fidaneve të Perimeve	2 (8%)	23 (92%)	25
Eksportuesit e Fidaneve të Perimeve	0 (0%)	1 (100%)	1
Tregtuesit e fidaneve të hardhisë së Rrushit	1 (33%)	2 (67%)	3

¹²³ Intervistë e RrGK me përfaqësues të Zyrës për Mekanizma Institucionale për Mbrojtje Kundër Diskriminimit në Qeveri dhe Komuna, 20 Qershor 2017.

¹²⁴ Korrespondencë e RrGK me Drejtorin e Divizionit të Pagesave Direkte nga Agjencia për Zhvillim të Bujqësisë, 12 prill 2017.

¹²⁵ Korrespondencë e RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 27 prill 2017.

Eksportuesit e bimëve dekorative	0 (0%)	5 (100%)	5
Prodhuesit e fidanit të pemëve	0 (0%)	8 (100%)	8
Importuesit e fidanit të pemëve	1 (5%)	20 (95%)	21
Tregtuesit e e fidanit të pemëve	1 (6%)	16 (94%)	17
Gjithsej	53 (5%)	986 (95%)	1,039

Në hartimin e Programit të Pagesave të Drejtpërdrejta, Departamenti konsultohet me fermerë nga sektorë të ndryshëm për të identifikuar prioritetet e tyre. Departamenti bashkëpunon me komunat për të organizuar seanca informuese.¹²⁶ Komunat ftojnë përfaqësues të shoqatave të fermerëve nga sektorë të ndryshëm. Zakonisht, fermerët kanë kontaktuar në lidhje me perspektivën e tyre vet dhe/ose me qira territore të konsiderueshme të tokës për aktivitetet bujqësore. Departamenti dhe komunat kanë hasur vështirësi në arritjen e fermerëve që punojnë në sektorë dhe nën-sektorë që nuk janë organizuar tashmë në shoqatat e fermerëve. Për shembull, sektori i grurit vetëm kohët e fundit formoi një shoqatë, në vitin 2017. Fermerët që prodhojnë misër, elb, thekër dhe luledielli ende nuk kanë organizuar shoqata. Departamenti harton politika për këto nënsektorë, por ka luftuar për të marrë kontribut kolektiv nga fermerët e ndryshëm që punojnë në këto nënsektorë.¹²⁷ Ekzistojnë pak informata në lidhje me shkallën në të cilën gratë marrin pjesë në këto shoqata dhe kanë dhënë kontributin e tyre në Programin e Pagesave të Drejtpërdrejta. Sfidat të ngjashme mund të ekzistojnë për gratë, siç janë përmendur më parë, sa i përket marrjes së informatave dhe ftesave për pjesëmarrje në diskutime të tilla.

Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë zbaton Programin e Pagesave të Drejtpërdrejta. Në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore, të gjitha dokumentet e politikave duhet të integrojnë gjininë. Megjithatë, në vitin 2017,¹²⁸ ky Program kishte mungesë perspektive gjinore; nuk përfshinte të dhëna të ndara sipas gjinisë në objektivat e saj ose në referencën e përfituesve të synuar.

Gratë morën pjesë më pak se burrat në grupet punuese të hartimit të dokumenteve të politikave për këtë Departament, që përbënin vetëm 40% të pjesëmarrësve të përgjithshëm që prej marsit 2017 (Tabela 47).

Tabela 47. Grupet Punuese Pjesëmarrësit në Departamentin e Politikave Bujqësore dhe Tregjeve sipas Gjinisë, në 2014-2017¹²⁹

Viti	Grupet Punuese	Gjithsej # i Pjesëmarrësve në Grupe Punuese	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2014	Grupet punuese për vlerësimin e performancës së materialit riprodhues biologjik për kafshët e fermave	3	1 (33%)	2 (67%)
	Projektligji për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit nr. 2004/21	13	3 (23%)	10 (77%)
	Grupi Punues për Licencimin e subjekteve që merren me Akuakulturë duke u bazuar në Ligjin Nr. 02 /L-85 për Peshkatari dhe Akuakulturë	5	2 (40%)	3 (60%)
	Përgatitja e akteve nënligjore që rrjedhin nga zbatimi i Ligjit Nr. 04 / L-085 për Bujqësinë Organike	8	2 (25%)	6 (75%)
	Grupet punuese për përgatitjen dhe vlerësimin e dokumentacionit për shpalljen e fermerit të vitit	11	4 (36%)	7 (64%)
Gjithsej 2014		40	12 (30%)	28 (70%)
2015	Hartimi i Udhëzimit Administrativ Nr. 04/2015 për Pagesat e Drejtpërdrejta në Bujqësi për vitin 2015	7	0 (0%)	7 (100%)
	Hartimi i Projektligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 03 / L-106 për Ushqimin në Përputhje me	15	7 (47%)	8 (53%)

¹²⁶ Korrespondencë e RrGK me Udhëheqësin e Departamentit, 24 prill 2017.

¹²⁷ Takimi me Udhëheqësin e Departamentit, 28 Shkurt 2017.

¹²⁸ MBPZHR, Departamenti i Politikave Bujqësore dhe Tregtisë, Programi i Pagesave të Drejtpërdrejta 2017, në: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/Programi_per_Pagesat_Direkte_2017.pdf.

¹²⁹ Të ndara dhe të llogaritura nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve të furnizuar nga Departamenti.

	Tabelat e Përputhshmërisë në Republikën e Kosovës - Bashkimi Evropian			
	Grupi Punues për vlerësimin profesional të dy demave për riprodhim – shitjen, përkatësisht zëvendësimin e tyre në Qendrën Gjenetike të Kosovës	3	1 (33%)	2 (67%)
	Mbikëqyrja e Aktiviteteve të Qendrës Gjenetike të Kosovës "Gen Kos" në Pejë	3	2 (67%)	1 (33%)
	Shqyrtimi i Ankesave për Pagesat Direkte për 2015	5	3 (60%)	2 (40%)
	Përgaditjen e Masës për Fatkeqësi Natyrore në Bujqësi	11	1 (9%)	10 (91%)
	Hartimin e akteve nënligjore që dalin nga zbatimi i programit legjislativ sekondar për vitin 2015 nga fusha e Blegtorisë	9	3 (33%)	6 (67%)
	Grupet e Punës "aty për aty" për shpalljen e ankandit	3	0 (0%)	3 (100%)
	Grupi Punues për Hartimin e Masës 501 – Asistencë Teknike, Komunikim dhe Publicitet	12	3 (25%)	9 (75%)
Gjithsej 2015		68	20 (29%)	48 (71%)
2016	Hartimi i akteve nënligjore për zbatimin e Ligjit për Blegtori	10	2 (20%)	8 (80%)
	Demonstrimi i demit në riprodhim	3	1 (33%)	2 (67%)
	Shqyrtimi dhe vlerësimi i aplikacioneve nën shpalljen publike të MBPZHR për mbështetjen financiare për organizatat dhe shoqatat e prodhuesve dhe përpunuesve të produkteve bujqësore dhe agro-ushqimore	3	1 (33%)	2 (67%)
	Hartimi i Programit të Kosovës për Barazi Gjinore	11	5 (45%)	6 (55%)
Gjithsej 2016		27	9 (33%)	18 (67%)
2017 (Jan. – Mar.)	Hartimi i koncept dokumentit për Tokën Bujqësore	7	3 (43%)	4 (57%)
	Hartimi i koncept dokumentit për Inspektoratin Sanitar	6	3 (50%)	3 (50%)
	Krijimi i Komisionit për Shqyrtimin e Ankesave për Licencim	7	5 (71%)	2 (29%)
	Hartimi i Projektligjit për farat	13	6 (46%)	7 (54%)
	Hartimi i organogramit të IBK në Pejë	9	2 (22%)	7 (78%)
	Hartimi i tabelës organizative për Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë	9	3 (33%)	6 (67%)
	Themelimi i Komitetit për Vlerësimin e Shprehjeve të Interesit	3	0 (0%)	3 (100%)
	Krijimi i Grupit Punues për përgatitjen e KASH-it	17	6 (35%)	11 (65%)
Gjithsej 2017		78	31 (40%)	47 (60%)
Gjithsej		213	72 (34%)	141 (66%)

Objektivat e rekomanduara

1. Të përmirësohet shkalla e integritit të gjinisë në të gjitha dokumentet e politikave të hartuara nga ky Departament dhe divizionet e tij, përfshirë Programin e Pagesave të Drejtpërdrejta për vitin 2018 dhe për vitet e ardhshme.
2. Të rritet përqindja e punonjësve që janë gra, duke përfshirë pozitat vendimmarrëse, nga 47% në 2017 në 52% në vitin 2018, duke ruajtur një përfaqësim të tillë të barabartë të grave dhe burrave në vitet e ardhshme.
3. Rritja e përqindjes së punonjësve që janë gra që ndërmarrin udhëtime zyrtare nga 31% në vitin 2016 në 40% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet për gratë nga 20% në 30%.
4. Rritja e përqindjes së përfituesve të pagesave direkte që janë gra nga 2% në vitin 2016 në 7% në 2018, duke rritur kështu subvencionet e shpenzuara për gratë nga 3% në 10%.

5. Rritja e përqindjes së fermerëve gra të licencuara dhe kompanive të udhëhequra nga gratë nga 5% në prill 2017 në 10% në 2018.
6. Rritja e pjesëmarrjes së grave në grupet e punës nga 40% që nga marsi 2017 deri në 50% në vitet e ardhshme.
7. Të përmirësohet grumbullimi dhe përdorimi i të dhënave të ndara sipas gjinisë në lidhje me të gjitha aktivitetet, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore, në drejtim të informimit të planifikimit më të mirë të buxhetit dhe përfshirjes së grave në të gjitha programet, si gjini aktualisht e nënperfaqësuar.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Kryerja e analizave gjinore për të informuar përfshirjen e një perspektive gjinore në të gjitha dokumentet politike dhe legislative. Përfshini ZBGJ, ekspertët gjinorë dhe organizatat lokale të grave në përfshirjen e gjinisë në këto dokumente, pa asnjë shpenzim për Ministrinë.
2. Të përdoren masat afirmative në punësimin dhe promovimin e gjinisë së nënperfaqësuar, të grave, kur hapen pozita të reja, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore.
3. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis personave që kryejnë udhëtime zyrtare.
4. Të përdoren masa afirmative, duke u dhënë pikë shtesë fermerëve gra që aplikojnë për subvencione. Bashkëpunim me ZBGJ dhe organizatat e grave për të inkurajuar dhe mbështetur më shumë gra në aplikim. Zbatimi i kontrolleve dhe përmirësimi i inspektimeve, duke siguruar masa afirmative të mos keqpërdoren nga burrat.
5. Bashkëpunimi me ZBGJ komunale, organizatat lokale të grave dhe shoqatat e fermerëve të grave për të inkurajuar më shumë gra për të aplikuar për licencat e lëshuara nga ky Departament dhe divizionet e tij.
6. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis pjesëmarrësve në grupet e punës të Departamentit dhe ndarjeve të tij.
7. Krijimi i bazave të të dhënave të thjeshta në Excel me të dhëna të ndara sipas gjinisë drejt gjurmimit të pjesëmarrjes së grave dhe burrave në grupet punuese, si dhe marrësve të subvencioneve të grave dhe burrave.

Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë

Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë është përgjegjëse për sigurimin e zbatimit të programeve që mbështesin zhvillimin rural dhe bujqësor në pajtim me Instrumentin e Ndihmës së Para-Anëtarësimit në Zhvillimin Rural (IPARD). Qëllimi i Agjencisë është lidhja e fermerëve lokalë me institucionet kombëtare dhe evropiane, duke zhvilluar këtë sektor përmes programeve të mbështetjes financiare. Nëpërmjet këtyre programeve, fermerët kanë qasje në fondet e zhvillimit bujqësor dhe rural. Agjencia zbaton Programet e Pagesave të Drejtpërdrejta dhe Zhvillimin Rural.¹³⁰ Siguron zbatimin e procedurave të aplikimit; kryen mbikëqyrjen administrative dhe në terren; dhe miraton dhe ekzekuton pagesat për përfituesit. Agjencia publikon emrat dhe shumat e grantit për marrësit e pagesave direkte në faqen e saj zyrtare.¹³¹ Kjo agjenci përbëhet nga shtatë divizione: Divizioni i Miratimit të Projekteve, Divizioni i Autorizimit të Projekteve, Divizioni i Pagesave të Drejtpërdrejta, Divizioni i Financave, Divizioni i Kontrollit, Divizioni i TI dhe Divizioni i Administratës Qendrore.¹³² Kjo Agjenci është në procesin e aplikimit për akreditim, pasi nuk mund të marrë fonde IPA pa të.¹³³

¹³⁰ MBPZHR, Agjencia për Zhvillimin e Webfaqes së Bujqësisë, në: <http://www.azhb-ks.net/sq/misioni-dhe-vizioni>.

¹³¹ Po aty, "Përfituesit e granteve", në: <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesve-30>, dhe "Përfituesit e Subvencioneve", në: <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesve>.

¹³² Po aty, Organogrami në: <http://www.azhb-ks.net/en/organizational-chart>. Sipas një zyrtari të Divizionit të Inspektimit të Granteve, Agjencia nuk akreditohet akoma, kështu që ende ka divizione dhe jo drejtori, sipas uebfaqes së Agjencisë.

¹³³ Takimi me Udhëheqësin e Agjencisë, 1 mars 2017.

Pagat dhe Mëditjet

Sipas Kryesuesit të Agjencisë, 30% e të punësuarve ishin gra, që nga marsi 2017.

Tabela 49. Punonjësit në Agjencionin për Zhvillim të Bujqësisë, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Nivelit të Pagës, në 2015-2018

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	201-400	1	0 (0%)	0€ (0%)	1 (100%)	9,085€ (100%)	9,085€
	401-600	23	17 (74%)	124,366€ (72%)	6 (26%)	49,236€ (28%)	173,602€
	600+	5	5 (100%)	47,894€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	47,894€
	Gjithsej	29	22 (76%)	172,260€ (75%)	7 (24%)	58,321€ (25%)	230,581€
2016	201-400	3	3 (100%)	9,085€ (%)	0 (0%)	0€ (0%)	9,085€
	401-600	27	21 (78%)	124,366€ (%)	6 (22%)	49,236€ (28%)	173,602€
	600+	5	5 (100%)	47,894€ (%)	0 (0%)	0€ (0%)	47,894€
	Gjithsej	35	29 (83%)	181,345€ (%)	6 (17%)	49,236€ (21%)	230,581€
2017 (Jan. Maj)	201-400	2	2 (100%)	3,016€ (%)	0 (0%)	0€ (0%)	3,016€
	401-600	48	36 (75%)	94,790€ (%)	12 (25%)	31,304€ (25%)	126,094€
	600+	4	4 (100%)	16,591€ (%)	0 (0%)	0€ (0%)	16,591€
	Gjithsej	54	42 (78%)	114,396€ (79%)	12 (22%)	31,304€ (21%)	145,701€
Të projektuar 2018	Gjithsej	130	65 (50%)	505,546€ (50%)	65 (50%)	505,546€ (50%)	1,011,09€

Mallrat dhe Shërbimet

Agjencia përdor kategorinë ekonomike të mallrave dhe shërbimeve për shpenzimet për pajisjet e zyrës, projektet dhe pagat për punëtorët me kontrata dhe Mëditjet e bazuara në projekte. Të 102 personat e punësuar në këtë Agjenci paguhen nga kategoria ekonomike e mallrave dhe shërbimeve për shkak se punojnë me kontrata të bazuara në projekte.¹³⁴

Gratë përbënin vetëm 22% të gjithë anëtarëve të stafit që merrnin pjesë në udhëtimet zyrtare, që arrinin në 34% të shpenzimeve në vitin 2016 (Tabela 50). Asnjë grua nuk kishte marrë pjesë në udhëtimet zyrtare në 2017, që nga muaji mars.

Tabela 50. Punonjësit në Agjencionin për Zhvillim të Bujqësisë pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinisë në 2015 - 2017

Viti	2015	2016	2017 (jan. - mar.)
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	11 (100%)	9 (100%)	2 (100%)
# dhe % e Grave	2 (18%)	2 (22%)	0 (0%)
# dhe % e Burrave	9 (82%)	7 (78%)	2 (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	4,883€ (100%)	1,805€ (100%)	581€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	559€ (11%)	346€ (19%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	4,324€ (89%)	1,459€ (81%)	581€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	300€ (100%)	687€ (100%)	495€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	0€ (0%)	328€ (48%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	300€ (100%)	359€ (52%)	495€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	274€ (100%)	125€ (100%)	47€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	67€ (24%)	101€ (81%)	0€ (0%)

¹³⁴ Takimi me Udhëheqësin e Agjencisë, 1 mars 2017.

Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	207€ (76%)	24€ (19%)	47€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		775€ (100%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		387€ (50%)	
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		387€ (50%)	
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	5,457€ (100%)	3,392€ (100%)	1,123€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	626€ (11%)	1,162€ (34%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	4,831€ (89%)	2,229€ (66%)	1,123€ (100%)

Investimet Kapitale

Në vitin 2017, shumica e investimeve kapitale, së bashku me investimet kapitale të Departamentit të Politikave të Zhvillimit Rural, janë shpenzuar për rinovimin e objekteve, si një nga kriteret për këtë Agjenci për t'u akredituar. Përveç kësaj, 200,000 euro janë përdorur për të blerë makina të reja për inspektime në terren. Konsultimet me gratë dhe burrat për hartimin dhe zbatimin e ndërtesës ose për blerjet e tjera nuk janë mbajtur. As proceset e prokurimit ose kontratat me kompanitë që ndërtojnë objektin nuk e konsiderojnë punësimin e grave dhe burrave në përfundimin e projekteve të tilla të financuara nga shteti.

Programet dhe Aktivitetet

Sistemi i menaxhimit të Agjencisë aktualisht nuk ndan të dhënat sipas gjinisë dhe Zyra për Mekanizmat Institucionalë për Mbrojtjen nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna e ka kryer këtë detyrë me dorë. Në vitin 2017, Agjencia ka planifikuar të azhurnojë sistemin e saj në mënyrë që të grumbullohen të dhënat e ndara sipas gjinisë dhe të hyjnë pas pranimit të aplikacioneve, sipas Ligjit për Barazi Gjinore. Megjithatë, Kryesuesi i Agjencisë vuri në dukje se këto të dhëna mund të jenë të pasakta, sepse veprimet afirmative keqpërdoren; Gratë nuk përfitojnë nga grantet sepse pronat i përkasin të afërmeve të tyre burra, edhe pse ato përfaqësohen si pronarë ligjorë të pronës.¹³⁵

Agjencia ka një Panel për Shqyrtimin e Ankesave, i cili pranon ankesa nga aplikantët, aplikacionet e të cilëve janë refuzuar. Gratë gjithashtu paraqesin më pak ankesa: 5% e ankesave të marra në lidhje me pagesat direkte dhe 15% të të gjitha ankesave që lidhen me projektet e zhvillimit rural në 2015 dhe 2016.¹³⁶ Një arsye e sugjeruar është që gratë të aplikojnë dhe të përfitojnë më pak nga grantet dhe subvencionet sesa burrat, prandaj ata nuk paraqesin ankesa. Megjithatë, një shpjegim tjetër mund të jetë se gratë mund të jenë më pak të informuara për të drejtën e tyre për t'u ankuar.

Tabela 51. Ankesat nga Aplikuesit për Pagesa Direkte dhe Projektet e Zhvillimit Rural, sipas Gjinisë, në 2015 – 2016

Ankesat lidhur me:	Viti	# i të Ankuarve	# dhe % e Ankesave të bëra nga Gratë	% dhe % i Ankesave të bëra nga Burrat
Pagesat Direkte	2015	37	3 (8%)	34 (92%)
	2016	154	7 (5%)	147 (95%)
Gjithsej		191	10 (5%)	181 (95%)
Projektet e Zhvillimit Rural	2015	382	54 (14%)	328 (86%)
	2016	203	36 (18%)	167 (82%)
Gjithsej		585	90 (15%)	495 (85%)

¹³⁵ Takim me Udhëheqësin e Agjencisë, 1 Mars 2017.

¹³⁶ Korrespondencë me zyrtarin e Agjencisë, 2 maj 2017. Të dhënat e vlefshme që nga maji 2017, pasi procesi i pranimit të ankesave të Komisionit mbeti në vazhdim.

Divizioni i Inspektimit

Divizioni i Inspektimit është përgjegjëse për hartimin e planeve vjetore të inspektimit dhe koordinimin e inspektimeve në terren. Ai harton udhëzime, lista inspektimi dhe raportet përfundimtare mbi gjetjet. Furnizon dhe mirëmban pajisjet e inspektorëve. Zyrtar Rajonale të tij kanë përgjegjësinë për të kryer inspektime në terren për skemat e mbështetjes vjetore, siç janë pagesa direkte dhe mbështetja për Zhvillimin Rural.¹³⁷ Aktualisht, ekzistojnë shtatë zyra rajonale në Prishtinë, Pejë, Mitrovicë, Gjakovë, Prizren, Ferizaj dhe Gjiilan.¹³⁸

Gratë kanë qenë të nënpërfaqësuar në trajnime për inspektorët, të organizuar nga ky Divizion dhe organizata të tjera (Tabela 52). Donatorët e jashtëm kanë ofruar më shumë trajnime, prandaj fondet nuk rrjedhin nga buxheti i Ministrisë. Inspektorët gra morën pjesë në disa trajnime në prill 2017, të siguruar nga Divizioni, por përbënin vetëm 7% të 44 inspektorëve të përgjithshëm që merrnin pjesë në trajnim.

Tabela 52. Divizioni i Inspektoriatit, Pjesëmarrësit e Stafit në Trajnime për Inspektorë sipas Gjinitë në 2015-2016¹³⁹

Viti	Pjesëmarrësit	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	# dhe % e të Pa Identifikuarve
2015	Divizioni i Inspektoriatit	36	4 (11%)	30 (83%)	2 (6%)
2016	Divizioni i Inspektoriatit ¹⁴⁰	18	1 (6%)	16 (89%)	1 (6%)
2016	Divizioni i Inspektoriatit	38	4 (11%)	32 (84%)	2 (5%)
Gjithsej 2016		56	5 (9%)	48 (86%)	3 (5%)
2017 (Prill)	Zyra Regjinale nga Prishtina	13	0 (0%)	13 (100%)	
	Zyra Regjinale nga Gjiilani	3	1 (33%)	2 (67%)	
	Zyra Regjinale nga Ferizaj	4	0 (0%)	4 (100%)	
	Zyra Regjinale nga Peja	6	1 (17%)	5 (83%)	
	Zyra Regjinale nga Mitrovica	8	0 (0%)	8 (100%)	
	Zyra Regjinale nga Gjakova	4	1 (25%)	3 (75%)	
	Zyra Regjinale nga Prizreni	6	0 (0%)	6 (100%)	
Gjithsej 2017		44	3 (7%)	41 (93%)	
Gjithsej		136	12 (9%)	119 (88%)	5 (4%)

Një pjesë e arsyes që pak gra ndjekin trajnimet është se gratë janë të nënpërfaqësuar në mesin e inspektorëve, më gjerësisht. Gratë përbënin vetëm 10% të të gjithë inspektorëve midis 2015 dhe maj 2017 (Tabela 53) me mundësi për shkak të normave socio-kulturore. Gjiilani dhe Gjakova kanë më shumë inspektore gra sesa komunat tjera. Shtatë gra më shumë punonin në këtë divizion si inspektore që nga gushti i vitit 2017. Asnjë informacion nuk ishte dhënë lidhur me numrin e burrave që nga gushti.

¹³⁷ Faqja e Agjencise për Zhvillimin e Bujqësisë, Divizioni i Inspektimit, ne: <http://www.azhb-ks.net/sq/drejtoria-i-kontrollit>.

¹³⁸ Takimi me Udhëheqësin e Divizionit të Kontrollit, 7 mars 2017.

¹³⁹ Ndarë dhe llogaritur nga RrGK bazuar në emra të pjesëmarrësve të ofruara nga Divizioni.

¹⁴⁰ Agro Consulting organizoi këtë trajnim, ndërsa Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë organizoi të tjerë.

Tabela 53. Inspektorët në Agjencinë për Zhvillimin e Bujqësisë sipas Komunave dhe Gjinisë, në 2015 - 2017 ¹⁴¹				
Viti	Zyret Regjinale	Gjithsej # i Inspektorëve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	Prishtina	13	0 (0%)	13 (100%)
	Mitrovica	8	0 (0%)	8 (100%)
	Ferizaj	5	0 (0%)	5 (100%)
	Peja	6	1 (17%)	5 (83%)
	Prizren	6	0 (0%)	6 (100%)
	Gjilan	4	2 (50%)	2 (50%)
	Gjakova	5	2 (40%)	3 (60%)
Gjithsej 2015		47	5 (11%)	42 (89%)
2016	Prishtina	19	0 (0%)	19 (100%)
	Mitrovica	11	0 (0%)	11 (100%)
	Ferizaj	5	0 (0%)	5 (100%)
	Peja	6	1 (17%)	5 (83%)
	Prizren	1	0 (0%)	1 (100%)
	Gjilan	4	2 (50%)	2 (50%)
	Gjakova	5	2 (40%)	3 (60%)
Gjithsej 2016		51	5 (10%)	46 (90%)
2017	Prishtina	13	0 (0%)	13 (100%)
	Mitrovica	8	0 (0%)	8 (100%)
	Ferizaj	5	0 (0%)	5 (100%)
	Peja	6	1 (17%)	5 (83%)
	Prizren	6	0 (0%)	6 (100%)
	Gjilan	4	2 (50%)	2 (50%)
	Gjakova	5	2 (40%)	3 (60%)
Gjithsej 2017		47	5 (11%)	42 (89%)
Gjithsej		145	15 (10%)	130 (90%)

Divizioni i Inspektimit kryen tre inspektime në terren për përfitues dhe tre kontrolle të tjera brenda pesë vjetëve pas këtyre tre inspektimeve.¹⁴² Inspektimet në terren të subvencioneve nga Programi i Pagesave të Drejtpërdrejta përfshijnë kontrollimin e dokumenteve të aplikimit, kontrollin e certifikatave të biznesit, kontrollimin e licencave përkatëse për prodhimin e disa varieteteve bujqësore, matjen e tokës me pajisje të përshtatshme, marrjen e fotografive dhe identifikimin e aplikantit.¹⁴³ E njëjta procedurë përdoret për inspektimin e përfituesve të granteve për bujqësi dhe zhvillim rural. Dy kontrollet e para përfshijnë një para investimit dhe parapagimit, dhe tjetra pas, për të kontrolluar rezultatet. Ndikimi mjedisor i projekteve gjithashtu është inspektuar.¹⁴⁴

Ministria aplikon ndëshkime për personat për të cilët është konstatuar se kanë keqpërdorur masat afirmative për gratë për grante, si ndalimi i personave të përfshirë në aplikimin përsëri për tre vjet. Megjithatë, gjithashtu thuhet se njerëzit kanë ndryshuar emrat e tyre për të shmangur dënimet e tilla.¹⁴⁵ Një zyrtar i Divizionit të Inspektimit të Granteve deklaroi se masa afirmative për dhënien e grave kandidate për pesë pika shtesë ka rënë në dy pika, gjë që mund të jetë për shkak të masave afirmative

¹⁴¹ Të dhënat për inspektorët në vitin 2017 janë marrë nga Divizioni i Inspektimit, më 19 prill 2017. Të dhënat për inspektorët në vitin 2015 dhe 2016 janë pranuar me telefon, më 3 maj 2017. I ndarë dhe llogaritur nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve të furnizuar nga Divizioni i Inspektimit.

¹⁴² Takim me Udhëheqësin e Departamentit të Politikave të Zhvillimit Rural, 1 mars 2017.

¹⁴³ Kopjet fizike nga Divizioni i Kontrollit, Udhëzimet për Inspektoratin e Pagesave të Drejtpërdrejta 2015 dhe Udhëzimet për Inspektoratin e Pagesave të Drejtpërdrejta 2016.

¹⁴⁴ Kopje fizike nga Divizioni i Kontrollit, *Manuali për Kontrollin e Granteve për Bujqësinë dhe Përfituesit e Zhvillimit Rural*, Prishtinë: 2016.

¹⁴⁵ Takimi me Koordinatorin e Divizionit të Kontrollit, 7 mars 2017.

që keqpërdoren.¹⁴⁶ Megjithatë, kjo do të sillte dënimin e grave për keqpërdorimet e kryera nga burrat, duke përfshirë ndikimin e pafavorshëm ndaj grave që përpiqen të përdorin masa të tilla afirmative.

Objektivat e rekomanduara

1. Të rritet përqindja e punonjësve të Agjencisë që janë gra, duke përfshirë pozitat vendimmarrëse nga 30% në mars 2017 në 50% në 2018
2. Rritja e përqindjes së punonjësve gra që marrin udhëtim zyrtar prej 22%, në vitin 2016 në 28% në 2017, duke rritur kështu shpenzimet për gratë nga 34% në 40%.
3. Rritja e përqindjes së inspektorëve që janë gra nga 11% në vitin 2017 në 15% në 2018, duke balancuar shpenzimet për gratë dhe burrat, dhe përmirësimin e disponueshmërisë së inspektoreve gra për të folur me përfitueset gra
4. Përmirësimi i grumbullimit, mirëmbajtjes dhe përdorimit të të dhënave të ndara sipas gjinive në Agjenci në lidhje me përfituesit e pagesave direkte dhe granteve, si dhe inspektorët dhe trajnimet e tyre.
5. Rritja e përqindjes së përfituesve të granteve që janë gra, duke shpërndarë më shumë shpenzime në mes grave dhe burrave.
6. Përmirësimi i përdorimit të analizës gjinore për të informuar programet.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative për të angazhuar më shumë gra të kualifikuara kur ekzistojnë vendet e punës, duke balancuar kështu shpenzimet për gratë dhe burrat e ndryshëm, sipas Ligjit për Barazi Gjinore.
2. Sigurimi i baraspeshës gjinore në lidhje me udhëtimet zyrtare, duke balancuar kështu shpenzimet për gratë dhe burrat për mëditje, akomodim, bileta dhe shpenzime të tjera.
3. Të përdoren masa afirmative për të punësuar dhe trajnuar më shumë, inspektorë të kualifikuar gra, kur hapen pozita të reja të inspektorit.
4. Azhurnimi i sistemit elektronik me të dhëna të ndara sipas gjinisë mbi përfituesit e pagesave direkte dhe granteve, si dhe inspektorëve dhe trajnimit të tyre, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.
5. Futja e dënimeve të reja dhe më efektive për shkeljen e masave afirmative, të tilla si gjobot e rënda. Të kryhen inspektime të rregullta dhe të zbatohen dënime të ashpra kur identifikohen mashtrimet ose keqpërdorimet në lidhje me veprimet afirmative për barazinë gjinore. Inspektimet gjithashtu mund të shqyrtohen nëse të gjithë punonjësit janë të regjistruar, përfshirë gratë e përfshira në bizneset familjare, dhe nëse kontributet pensionale paguhen.
6. Sigurimi i barazisë gjinore në punësim, kur hapen vende të reja të punës. Në planet e biznesit të përfituesve, për të rritur shanset e tyre për t'u dhënë nga grantet sipas masës 101,¹⁴⁷ sipas Ligjit për Barazi Gjinore.
7. Të kryhen analiza gjinore, duke përfshirë identifikimin e arsyeve pse gratë nuk aplikojnë ose marrin grante, ose paraqesin ankesa sa herë që bëjnë burrat; dhe si pjesë e inspektimeve, për të kuptuar më mirë ndikimin që subvencionet kanë mbi gratë dhe burrat, dhe masën në të cilën gratë dhe burrat kanë përfituar. Përdorni këtë informacion për të informuar programimin.

Agjencia Pyjore e Kosovës

Agjencia Pyjore e Kosovës (APK) administron dhe menaxhon pyjet publike; zbaton ligjin për pyjet private dhe publike; shqyrton kërkesat për lejet e prerjes; inspekton zonat e prerjeve, ruajtjen,

¹⁴⁶ Takim me Zyrtarin e Divizionit të Kontrollit të Granteve, 9 mars 2017.

¹⁴⁷ Udhëzimi Administrativ (MBPZHR) Nr. 02/2017, Për Masat dhe Kriteret e Mbështetjes në Bujqësi dhe Zhvillim Rural për vitin 2017, Kapitulli II, Masa 101, Investimet në Asetet Fizike në Familjet e Bujqësisë, Neni. 5, Përfituesit, Kriteret e tjera të përshtatshmërisë, 2.4.4, f. 6.

përpunimin dhe transportin e drurit.¹⁴⁸ APK përfshin Drejtorinë e Menaxhimit të Pyjeve; Drejtorinë për Menaxhimin me Kullotat, Faunën, Gjetinë dhe Eko-Turizmin; Drejtoria për Prodhimin e Silvikulturës, Kërkimit dhe Prodhimit të Fidanëve; Drejtoria e Shërbimeve të Administratës Qendrore; Drejtoria e Koordinimit të APK-së; dhe Drejtorisë së Inspektoratit.¹⁴⁹

Pagat dhe Mëditjet

Që nga prilli i vitit 2017, gratë përbënin 15% të të punësuarve në këtë Agjenci, duke marrë 14% të të gjitha shpenzimeve për paga dhe mëditje (Tabela 54). Përqindja e punëtoreve gra është zvogëluar që nga viti 2015. Sipas kryesuesit të Agjencisë, ekziston një ndarje gjinore e punës në Agjenci dhe zyra rajonale. Gratë priren të angazhohen si inxhinierë pyjorë dhe teknikë. Burrat janë të angazhuar në këto profesione, si dhe punojnë si roje pyjorë, zjarrfikës dhe profesione të tjera.

Table 54. Punonjësit në Agjencinë Pyjore të Kosovës, të kategorizuara sipas Gjinisë dhe Niveleve të Pagës, në 2015 - 2018¹⁵⁰

Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % për Gra	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	201 – 400	57	46 (81%)	95,266€ (83%)	11 (19%)	19,560€ (17%)	114,826€
	401 – 600	65	53 (82%)	561,801€ (95%)	12 (18%)	30,287€ (5%)	592,089€
	600 +	14	13 (93%)	48,604€ (97%)	1 (7%)	1,707€ (3%)	50,311€
	Gjithsej	136	112 (82%)	705,672€ (93%)	24 (18%)	51,554€ (7%)	757,226€
2016	201 - 400	85	72 (85%)	305,533€ (85%)	13 (15%)	53,582€ (15%)	359,114€
	401 - 600	53	43 (81%)	252,950€ (82%)	10 (19%)	57,181€ (18%)	310,130€
	600 +	13	13 (100%)	113,712€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	113,712€
	Gjithsej	151	128 (85%)	672,194€ (86%)	23 (15%)	110,762€ (14%)	782,956€
2017 (Jan. – Prill.)	201 - 400	36	31 (86%)	34,924€ (85%)	5 (14%)	6,170€ (15%)	41,094€
	401 - 600	102	85 (83%)	153,284€ (84%)	17 (17%)	28,976€ (16%)	182,260€
	600 +	14	13 (93%)	39,842€ (94%)	1 (7%)	2,493€ (6%)	42,335€
	Gjithsej	152	129 (85%)	228,050€ (86%)	23 (15%)	37,639€ (14%)	265,689€
Të projektuar 2018	Gjithsej	158	129 (82%)	813,200€ (82%)	29 (18%)	182,813€ (18%)	996,013€

Mallrat dhe Shërbimet

Mallrat dhe shërbimet përdoren për punë dhe shërbime të kontraktuara, uniforma për rojet e pyjeve, armë për rojet dhe pajisjet e zyrës, ndër shpenzimet tjera. Dy deri tre zyrtarë paguhën përmes kategorisë ekonomike të mallrave dhe shërbimeve, meqë ato punësohen duke përdorur kontratat e bazuara në projekte.¹⁵¹ APK gjithashtu përdor mallra dhe shërbime për mëditje për udhëtime zyrtare, ndonëse donatorët kanë tendencë të paguajnë për këto. Gratë kanë marrë pjesë më pak (40%) në udhëtime zyrtare sesa burrat, që nga prilli i vitit 2017, duke marrë më pak (38%) nga shpenzimet për mëditje (Tabela 55). Në vitet e mëparshme, gratë nuk udhëtuan fare zyrtarisht.

¹⁴⁸ MBPZHR, uebfaqja, Agjencia Pyjore e Kosovës, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/agjencioni-pyjor-i-kosoves>.

¹⁴⁹ Uebfaqja e Agjencisë Pyjore të Kosovës, Organogrami i APK-së, në: <http://kosovoforests.org/kfa/index.php?p=2>.

¹⁵⁰ Intervista e RrGK me zyrtarin e Agjencisë Pyjore të Kosovës, Qershor 2017.

¹⁵¹ Takimi i RrGK me Drejtuesin e Agjencisë Pyjore të Kosovës, 9 Mars 2017. Nuk janë të përfshira në tabelën 54, 15 Gusht 2017.

Table 55. Të Punësuarit në Agjencinë Pyjore të Kosovës dhe Zyret Regjinale pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet, sipas Gjinitë, në 2015 – 2017						
Viti	Gjithsej #. i Stafit në Udhëtime Zyrtare	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave	Mëditjet e shpenzuara për Gra	Mëditjet e shpenzuara për Burra	Gjithsej Mëditje të Shpenzuara
2015	9	0 (0%)	9 (100%)	0€ (0%)	2,148€ (100%)	2,148€
2016	9	0 (0%)	9 (100%)	0€ (0%)	2,009€ (100%)	2,009€
2017 (jan. – prill)	5	2 (40%)	3 (60%)	326€ (38%)	538€ (62%)	865€
Gjithsej	23	2 (9%)	21 (91%)	326€ (6%)	4,696€ (94%)	5,022€

Siç ilustron në Tabelën 56, punonjëset gra nuk kanë marrë pjesë në asnjë udhëtim zyrtar të financuar nga organizata të ndryshme jashtë Qeverisë së Kosovës në vitin 2017, që nga prilli. Në vitin 2016, gratë përbënin vetëm 20% të pjesëmarrësve dhe 0% në vitin 2015.

Tabela 56. Agjencia Pyjore e Kosovës të Punësuarit Pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare, të Financuar nga Organizatat e tjera, sipas Gjinitë, në 2015 – 2017			
Viti	# i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	9	0 (0%)	9 (100%)
2016	15	3 (20%)	12 (80%)
2017 (jan. - prill)	5	0 (0%)	5 (100%)
Gjithsej	29	3 (10%)	26 (90%)

Investimet Kapitale

APK përdor investime kapitale në programe dhe projekte menaxheriale; rinovim të objektit; përmirësim të rrugëve pyjore në Zonën e Gjuetisë me Interes të Veçantë të Blinajës pyllëzimi i sipërfaqeve të zhveshura dhe mirëmbajtja e tyre; dhe hapjen e pishinave për parandalimin e zjarrit.¹⁵² Investimet kapitale diskutohen dhe planifikohen me zyrat rajonale dhe komunat. Konsultimet publike organizohen nga komunat përkatëse.¹⁵³

Tabela 57. Agjencia Pyjore e Kosovës Kontratat për Investime Kapitale, Shumat në tri pjesë dhe Operatorët në 2016 - 2018						
Projektet	Viti	Operatori	Pjesa I	Pjesa II	Pjesa III	Gjithsej
Hartimi i Planeve Menaxhuese	2016	NSH "Natural Resources Solution" (Pjesa I & II); "Arneni-P" Group nga Deçan & "ITEG" SHPK nga Prishtina (Pjesa III)	28,969€	26,882€	37,998€	93,849€
Trajtimi silvikulturor i Pyjeve të reja në Kosovë		NTP "Pobergja" nga Deçani & NSHT "Lypeteni" nga Kaçaniku ¹⁵⁴		49,475€		49,475€
Renovimi i Objektit Duboçak		"Sinan ing" Group SHPK & "Conex Group" SHPK nga Prishtina	32,772€			32,772€
Mirëmbajtja e	2016	"JSG" L.L.C	19,859€	19,996€		39,855€
	2017		40,010€	42,433€		82,443€

¹⁵² Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Agjencisë, 9 mars 2017.

¹⁵³ Po aty.

¹⁵⁴ Pjesa I e kontratës është anuluar për shkak të rishikimit të buxhetit. Të Dhëna nga Financat Agjencia e Pyjeve e Kosovës.

Pyllëzimeve Vjeshtore						
Shuma e Përgjithshme e Kontartës			59,869€	62,429€		122,298€
Pyllëzimet Vjeshtore	2016	“JSG” L.L.C (Pjesa I); NSHT “Lypeteni” (Pjesa II and III)	51,920€	41,045€	41,050€	134,015€
	2017		47,200€	36,199€	34,200€	117,599€
	2018		35,400€	40,199€	34,200€	109,799€
Shuma e Përgjithshme e Kontratës			134,520€	117,443€	109,450€	361,413€

Programet dhe Aktivitetet

Kjo Agjenci gjithashtu u jep tokë fermerëve për aktivitete bujqësore, siç janë mbjellja e kulturave bujqësore ose aktivitetet zbatuese të mbështetura nga grantet dhe subvencionet e MBPZHR. Gratë kanë përfituar më pak nga shërbimet e APK-së sesa burrat, që përbënin vetëm 2% të përfituesve ndërmjet 2015 dhe 2017 (Tabela 58). Asnjë femër nuk kishte përfituar nga ky shërbim në vitin 2017, që nga muaji mars.

Tabela 58. Përfituesit për Shfrytëzim të Tokës me qera, sipas Gjinisë, në 2015-2017			
Viti	Gjithsej Kontrata	# dhe % e Grave Përfituese	# dhe% e Burrave Përfituese
2015	90	1 (1%)	89 (99%)
2016	116	3 (3%)	113 (97%)
2017 (jan. - mar.)	2	0 (0%)	2 (100%)
Gjithsej	208	4 (2%)	204 (98%)

APK gjithashtu u jep leje fermerëve, siç janë prerja e drurit dhe produkteve jo-drusore, transportimi i drurit dhe marrja e produkteve jo-drusore. Agjencia nuk mbledh dhe ruan të dhënat e ndara sipas gjinisë mbi lejet e dhëna, edhe pse kjo kërkohet nga Ligji për Barazi Gjinore. Agjencia gjithashtu nuk ka ofruar të dhëna për pyjet private të dhëna për fermerët, bazuar në aplikimin dhe kërkesën e tyre.

Punonjësit e Agjencisë dhe zyrat rajonale marrin trajnim të organizuar kryesisht nga projekte të ndryshme dhe Instituti i Kosovës për Administratë Publike (IKAP). Trajnimi ka të bëjë me prokurimin dhe zjarrfikësit, ndër temat e tjera. Gratë në Agjenci dhe zyrat rajonale kanë marrë pjesë në më shumë trajnime të organizuara nga IKAP-i sesa burrat (Tabela 59).

Tabela 59. Pjesëmarrësit në Trajnimet e KIPA-së sipas Gjinisë, në 2015 – 2017				
Viti	Pjesëmarrësit	Gjithsej #. i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe% e Burrave
2015	Agjencia Pyjore e Kosovës - Zyre	1	1 (100%)	0 (0%)
	Zyra Regjionale në Pejë	1	1 (100%)	0 (0%)
	Zyra Regjionale në Mitrovicë	1	1 (100%)	0 (0%)
Gjithsej 2015		3	3 (100%)	0 (0%)
2016	Agjencia Pyjore e Kosovës - Zyre	4	3 (75%)	1 (25%)
2017 (jan. – apr.)	Agjencia Pyjore e Kosovës - Zyre	3	2 (67%)	1 (33%)
Gjithsej		10	8 (80%)	2 (20%)

Objektivat e rekomanduara

1. Të rritet përqindja e punëtorëve gra në APK, duke përfshirë pozitat vendim-marrëse, nga 15% në prill 2017 në 18% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet për gra, nga 14% në 18%.
2. Rritja e përqindjes së personave që bëjnë udhëtime zyrtare që janë gra, nga 40% në prill 2017 në 45% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet nga buxheti i Kosovës për punëtorët gra nga 38% në 45%. Gjithashtu, të rritet përqindja e grave që bëjnë udhëtime zyrtare, të organizuara nga organizata të ndryshme.
3. Rritja e përqindjes së grave që marrin me qira dhe shfrytëzojnë tokën qeveritare nga 0% në mars 2017 në 5% në 2018.

4. Rritja e përqindjes së punonjësve burra që marrin pjesë në trajnimin e IKAP-it nga 25% në vitin 2016 në 35% në vitin 2017.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative për të angazhuar më shumë gra të kualifikuara në APK dhe drejtoritë e saj.
2. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis pjesëmarrësve në të gjitha udhëtimet zyrtare.
3. Të përdoren masa afirmative për të përmirësuar baraspeshën gjinore në përdorimin e tokës së qeverisë, kështu që fermeret më të kualifikuara gra të mund të aplikojnë dhe të përfitojnë nga grantet dhe subvencionet. Duke pasur parasysh se shumë pak gra në Kosovë posedojnë pronat e tyre, për shkak të rezistencës socio-kulturore në familje dhe komunitete, gratë në veçanti mund të përfitojnë shumë nga ky program. Të bashkëpunohet ngushtë me ZBGJ komunale dhe organizatat e grave për të shkëmbyer informata rreth mundësive të tilla dhe si të aplikohet me gra të ndryshme të përfshira në këtë sektor.
4. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis personave që ndjekin trajnimin e IKAP-it.

Instituti Bujqësor i Kosovës

Instituti Bujqësor i Kosovës është institut hulumtues publik, përgjegjës për monitorimin e cilësinë e kontributeve bujqësore dhe ushqimit; hulumtimin e krijimit të varieteteve të grurit, hibrideve të misrit dhe drithërave të tjera; vlerësimi i pjellorisë së tokës; dhe hulumtimin, identifikimin dhe inventarizimin e agentëve biologjikë të dëmshëm si dëmtuesit dhe patogjenët.¹⁵⁵ Struktura organizative e Institutit përfshin një fermë eksperimentale; Laboratori i Tokës dhe i Ujit; Laboratori për Mbrojtjen e Bimëve; Laboratori i karantinës; Laboratori i Kontrollit të Cilësisë së Farërave; dhe Laboratori Analitik, i cili përfshin Laboratorin e Kontrollit të Cilësisë së Ushqimit, Laboratori i Mbetjeve Kimike, Laboratori i Mikrobiologjisë Ushqimore dhe Laboratori i Bioteknologjisë.¹⁵⁶

Ky Institut nuk aplikon drejtpërsëdrejti për donacione, por aplikon përmes MBPZHR. Përveç kësaj, Shefi i Institutit merr pjesë në bordin e IPA II. Aktualisht, një projekt i madh, i financuar nga Drejtoria e Përgjithshme për Bashkëpunim për Zhvillim në Ministrinë Italiane të Punëve të Jashtme dhe Bashkëpunimit Ndërkombëtar (DGCS-MAECI), është KosAgri. Ai kërkon të përmirësojë prodhimin e perimeve, sipas standardeve të BE.¹⁵⁷ Projekti ka për qëllim rritjen e kapaciteteve institucionale të MBPZHR-së, duke përfshirë këtu edhe Institutin duke furnizuar pajisje të reja laboratorike, papastërti pjellore dhe furnizime të tjera.¹⁵⁸ Banka Botërore financon një projekt tjetër madhor, Projekti i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (ARDP), i cili synon të sigurojë monitorimin e tokave bujqësore dhe produktet përfundimtare të 50 fermerëve.¹⁵⁹

Pagat dhe Mëditjet

Gjithsej 37 persona punojnë në Institut; 28 kanë kontrata të rregullta, ndërsa të tjerët kanë kontrata të bazuara në projekte, të paguara nga kategoria ekonomike e mallrave dhe shërbimeve.¹⁶⁰ Gratë përbëjnë vetëm 32% të punëtorëve në këtë Institut (Tabela 60).

¹⁵⁵ Instituti Bujqësor i Kosovës në uebfaqe, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/instituti-bujqesor-i-kosoves>.

¹⁵⁶ Korrespondencë e RrGK me Laboratorin e Institutit të Bujqësisë në Kosovë, 10 maj 2017.

¹⁵⁷ Faqja e KosAgri, në: <http://www.kosagri.org/>.

¹⁵⁸ Takimi i RrGK me Udhëheqësin e Institutit, 13 prill 2017.

¹⁵⁹ Po aty.

¹⁶⁰ Intervistë e RrGK me Udhëheqësin e Institutit, 13 prill 2017.

Tabela 60. Punonjësit e Institutit Bujqësor të Kosovës, sipas Gjinisë, në maj 2017 ¹⁶¹			
Kategoria e Punonjësve	Gjithsej Total #	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
Stafi i lartë Profesional dhe Administrativ	19	6 (32%)	13 (68%)
Stafi i mesëm Teknik dhe Administrativ	9	5 (56%)	4 (44%)
Stafi mbështetës sipas Ligjit të Punës	7	1 (14%)	6 (86%)
Stafi i angazhuar pa pagesë	2	0 (0%)	2 (100%)
Gjithsej	37	12 (32%)	25 (68%)

Instituti ka në plan të hapë pozita tjera dhe të rrisë personelin e saj në 48 persona në vitin 2018. Megjithatë, kur u pyetën nëse mund të ndërmerren veprime afirmative për të angazhuar më shumë gra si gjini e nënpërfaqësuar, Kryetari i Institutit u përgjigj se këto pozita të reja përfshijnë punën në terren; për shkak të normave socio-ekonomike, burrat pritet të aplikojnë dhe të punësohen më shumë.¹⁶² Kjo sugjeron diskriminim potencial profesional kundër grave në punësim, gjë që do të ishte në kundërshtim me Ligjin kundër Diskriminimit, si dhe me Direktivat e BE-së. Për më tepër, praktika të tilla do të kontribuonin në rritjen e pabarazive gjinore brenda Institutit dhe në lidhje me shpenzimet e tij, në kundërshtim me Ligjin për Barazi Gjinore.

Tabela 61. Punonjësit në Institutin Bujqësor të Kosovës, të kategorizuar sipas Gjinisë dhe Niveleve të Pagës, në 2015-2018							
Viti	Niveli i Pagës	Numri i Përgjithshëm i Stafit për çdo Nivel të Pagës	# dhe % për Burra	Shuma e Shpenzuar për Burra	# dhe % e Grave	Shuma e Shpenzuar për Gra	Shuma totale e Shpenzuar
2015	201-400	17	12 (71%)	37,679€ (56%)	5 (29%)	29,576€ (44%)	67,255€
	401-600	10	7 (70%)	70,790€ (86%)	3 (30%)	11,865€ (14%)	82,655€
	600+	1	1 (100%)	7,912€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	7,912€
	Gjithsej	28	20 (71%)	116,382€ (74%)	8 (29%)	41,440€ (26%)	157,822€
2016	201-400	14	9 (64%)	37,679€ (56%)	5 (36%)	29,576€ (44%)	67,255€
	401-600	15	12 (80%)	70,790€ (86%)	3 (20%)	11,865€ (14%)	82,655€
	600+	1	1 (100%)	7,912€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	7,912€
	Gjithsej	30	22 (73%)	116,382€ (74%)	8 (27%)	41,440€ (26%)	157,882€
2017 (Jan. – Maj)	201-400	12	7 (58%)	11,801€ (57%)	5 (42%)	8,927€ (42%)	20,728€
	401-600	16	13 (81%)	31,547€ (82%)	3 (19%)	6,972€ (19%)	38,519€
	600+	1	1 (100%)	3,311€ (100%)	0 (0%)	0€ (0%)	3,311€
	Gjithsej	29	21 (72%)	46,660€ (75%)	8 (28%)	15,898€ (28%)	62,558€
Të projektuara 2018	Gjithsej	48	24 (50%)	126,192€ (50%)	24 (50%)	126,192€ (50%)	252,383€

Mallrat dhe Shërbimet

Mallrat dhe shërbimet shpenzohen për pagat e punonjësve, të cilët kanë kontrata të bazuara në projekte, udhëtime zyrtare, furnizime zyre, mirëmbajtje të pajisjeve laboratorike dhe furnizim të pajisjeve bujqësore. Gratë përbënin vetëm 25% të të punësuarve që bënin udhëtime zyrtare në 2015 dhe 0% në vitin 2016 (Tabela 62). Në vitin 2015, gratë morën 16% të mëdijve dhe 12% të shpenzimeve të tjera. Asnjë udhëtim zyrtar nuk kishte ndodhur në vitin 2017, që nga muaji mars.

¹⁶¹ Intervistë e RRGK me Udhëheqësin e Institutit, 10 Maj 2017.

¹⁶² Intervistë e RRGK me Udhëheqësin e Institutit, 13 prill 2017.

Tabela 62. Punonjësit e Institutit Bujqësor të Kosovës pjesëmarrës në Udhëtime Zyrtare dhe Mëditjet për udhëtime Zyrtare, Akomodimi, Biletat dhe Shpenzimet e tjera sipas Gjinitë në 2015 - 2017		
Viti	2015	2016
Gjithsej # i Stafit që morën pjesë në Udhëtime Zyrtare	8 (100%)	6 (100%)
# dhe % e Grave	2 (25%)	0€ (0%)
# dhe % e Burrave	6 (75%)	6€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Mëditje	3,383€ (100%)	3,748€ (100%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Gra	543€ (16%)	0€ (0%)
Shuma e Mëditjeve e shpenzuar për Burra	2,840€ (84%)	3,748€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Akomodim	1,860€ (100%)	1,300€ (100%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Gra	0€ (0%)	0€ (0%)
Shuma e Akomodimit shpenzuar për Burra	1,860€ (100%)	1,300€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar në Shpenzime të tjera	723€ (100%)	219€ (100%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Gra	89€ (12%)	0€ (0%)
Shuma e shpenzimeve të tjera shpenzuar për Burra	634€ (88%)	219€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Bileta		217€ (100%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Gra		0€ (0%)
Shuma e Biletave shpenzuar për Burra		217€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Udhëtime Zyrtare	5,966€ (100%)	5,484€ (100%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Gra	632€ (11%)	0€ (0%)
Gjithsej shuma e shpenzuar për Burra	5,334€ (89%)	5,484€ (100%)

Investimet Kapitale

Instituti përdor investime kapitale për rinovimin e objekteve; rritjen e kapaciteteve të laboratorëve duke përfshirë pajisjet moderne që plotësojnë standardet e BE-së; dhe rritjen e kapaciteteve kërkimore dhe prodhuese në tokat bujqësore të Institutit.¹⁶³ Të gjitha investimet kapitale vazhdojnë që nga viti 2015. Në vitin 2018, Instituti planifikon të investojë në Programin Kombëtar për Inventarizimin e Tokave Bujqësore të Kosovës, i cili duhet të vazhdojë deri në vitin 2024. Komunitatet përkatëse që përfitojnë nga këto investime organizojnë konsultime publike lidhur me investimet kapitale.¹⁶⁴ Megjithatë, nuk kishte informata në dispozicion për sa i përket pjesëmarrjes së grave dhe burrave në identifikimin e këtyre prioritetëve të investimeve, planifikimin e ndërtimit të tyre dhe pjesëmarrjen në zbatimin e tyre.

Tabela 63. Investimet Kapitale në Institutin Bujqësor të Kosovës, në 2015-2017			
Titulli i Projektit	Buxheti		
Viti	2015	2016	2017
Ngritja e Kapaciteteve Laboratorike në IBK	230,000€ (40%)	0€ (0%)	250,000€ (57%)
Renovimi i Objektit të IBK	250,800€ (44%)	170,000€ (77%)	150,000€ (34%)
Ngritja e kapaciteteve hulumtuese dhe prodhuese të pronave të paluajtshme të IBK-së	90,000€ (16%)	50,000€ (23%)	40,000€ (9%)
Gjithsej	570,800€ (100%)	220,000€ (100%)	440,000€ (100%)

Programet dhe Aktivitetet

Instituti ofron mundësi për studentët të kryejnë praktikën në laboratorë të ndryshëm drejt rritjes së kapaciteteve të tyre. Më pak burra kanë përfituar nga ky rast sesa gratë, që përbënin vetëm 17% të të gjithë praktikantëve në vitin 2017 (Tabela 64).

¹⁶³ Intervistë e RrGK me Udhëheqësin e Institutit, 13 prill 2017.

¹⁶⁴ Po aty.

Tabela 64. Praktikantët në Laboratore të ndryshme në Institutin Bujqësor të Kosovës, sipas Gjinisë, në 2015 - 2017 ¹⁶⁵			
Viti	Gjithsej # i Pjesëmarrësve	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	3	3 (100%)	0 (0%)
2016	12	8 (67%)	4 (33%)
2017	18	15 (83%)	3 (17%)
Gjithsej	33	26 (79%)	7 (21%)

Megjithatë, më shumë burra (55%) sesa gra (45%) janë përfshirë në punën shkencore të Institutit në vitin 2015 dhe 2016 (Tabela 65).

Tabela 65. Punime Shkencore nga Punonjësit në IBK, sipas Gjinisë, në 2015-2016 ¹⁶⁶				
Viti	Punimet Shkencore	# i Stafit të Përfshirë	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	Studim mbi pjellorinë e tokave bujqësore në zonat bujqësore të Pejës, Istogut, Klinës dhe Deçanit	2	2 (100%)	0 (0%)
	Përbërja esenciale e vajit në kultivarët e Ocimum L., Gazeta Ndërkombëtare e Kërkimeve Ndërdisciplinore Ndërkombëtare	4	2 (50%)	2 (50%)
	Studimi i disa prej kultivuesve të patates në lidhje me sipërfaqen me gjethe, rrënjën dhe sistemin (Solanum tuberosum L.), Gazeta Ndërkombëtare e Kërkimeve Ndërdisciplinore Ndërkombëtare	4	2 (50%)	2 (50%)
	Testimi i disa kultivuesve të patates (Solanum tuberosum L) në lidhje me përmbajtjen e substancës minerale në Kosovë, Gazeta Ndërkombëtare e Kërkimeve Ndërdisciplinore Ndërkombëtare	4	2 (50%)	2 (50%)
	Krahasimi i metodave të përdorura për zbulimin dhe identifikimin e patogjenëve të bimëve të tokës që ndikojnë në kulturat bimë. Simpoziumi i Gjashtë Ndërkombëtar Shkencor Bujqësor "Agrosym 2015". Jahorina - Bosnje dhe Hercegovinë. 15-18 tetor 2015.	2	0 (0%)	2 (100%)
	Xanthomonas euvesicatoria në fara piper: zbatimi i zbulimit të saj dhe studimi paraprak mbi shenjat e gishtave të saj gjenetike. Poster i paraqitur në Kongresin Kombëtar XXI të Shoqërisë Italiane Fitopatologjike (SIPaV), Torino - Itali, 21-23 shtator 2015	2	0 (0%)	2 (100%)
2016	Mbrojtja kimike e pluhurit të vonë të patates dhe rezistenca e varieteteve ndaj patogjenit. Gazeta Ndërkombëtare e Kërkimeve Ndërdisciplinore Ndërkombëtare	2	1 (50%)	1 (50%)
Gjithsej		20	9 (45%)	11 (55%)

Punonjëset gra gjithashtu kanë marrë pjesë më pak sesa burrat në seminare, vizita studimore dhe trajnime, që përbëjnë 25% të pjesëmarrësve në vitin 2017, që nga maji (Tabela 66). Ndërsa një e përafërt e barabartë e grave dhe burrave ndoqën aktivitete të tilla në vitin 2015. Në vitin 2016 gratë përfshinin vetëm 15% të pjesëmarrësve.

¹⁶⁵ Të ndara dhe të llogaritur nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve të furnizuar nga Instituti Bujqësor i Kosovës.

¹⁶⁶ Po aty.

Tabela 66. Pjesëmarrësit në Seminare, Vizita Studimore dhe Trajtime, sipas Gjinisë, në 2015 - 2017 ¹⁶⁷				
Viti	Vizita Studimore, Seminare dhe Trajtime	Gjithsej # i Stafit	# dhe % e Grave	# dhe % e Burrave
2015	Vizitë studimore: njohja e metodave të përdorura për analizat e plehrave, Pragë	3	1 (33%)	2 (67%)
	Vizita studimore: përcaktimi i mbetjeve të pesticideve në bimë, Instituti Bujqësor i Sllovenisë, Laboratorët Qendrorë	3	2 (67%)	1 (33%)
	Vizitë studimore mbi kontrollin e Kroacisë	2	1 (50%)	1 (50%)
	Programi i hapur i Udhëheqjes Botërore "Zhvillimi i Biznesit Bujqësor"	1	1 (100%)	0 (0%)
Gjithsej 2015		9	5 (56%)	4 (44%)
2016	Vizita studimore: Klasifikimi i tokës sipas Bazëve Botërore të Referencës për Burimet e Tokës	3	1 (33%)	2 (67%)
	Vizitë studimore: Instituti CETIT në Podgoricë	3	1 (33%)	2 (67%)
	Spektori shtetëror i farave dhe fidaneve të Republikës së Shqipërisë	2	0 (0%)	2 (100%)
	Seminar: Diagnostimi Veterinar dhe Testimi i Ushqimit, Prishtinë	4	1 (25%)	3 (75%)
	Programi USAID - AGRO, Punëtori për "Materiale Mbjellëse në Kosovë"	1	0 (0%)	1 (100%)
	USAID – Programi i Boronicave, organizuar me temën "Konferenca mbi boronica"	1	0 (0%)	1 (100%)
	Projekti KosAgri, trajnim teknik lidhur me diagnozën e sëmundjeve fungale dhe bakteriale	1	0 (0%)	1 (100%)
	DAAD Projekti dhe UP Fakulteti i Bujqësisë, Konferenca Ndërkombëtare për Bujqësinë dhe Biodiversitetin	1	0 (0%)	1 (100%)
	Projekti i Drenazimit, Interlaborator Network dhe Trajtimi i Kurse Laboratorike	1	0 (0%)	1 (100%)
	Projekti KosAgri, trajnim lidhur me përzgjedhjen e kloneve të pastra autoktone	2	0 (0%)	2 (100%)
Gjithsej 2016		20	3 (15%)	17 (85%)
2017 (Jan. - Maj)	Përcaktimi i Mykotoksinave në Ushqim dhe Ushqim, Poloni	3	1 (33%)	2 (67%)
	Projekti KosAgri, Trajnim për Menaxhimin e Vreshtave nga IPM dhe Bujqësia Organike	2	0 (0%)	2 (100%)
	Projekti i Drenazimit, Interlaborator Netëork dhe Trajtimi i Kurse Laboratorike	1	1 (100%)	0 (0%)
	Certifikimi Ndërkombëtar i Standardeve GAP Ndërkombëtare	2	0 (0%)	2 (100%)
Gjithsej 2017		8	2 (25%)	6 (75%)
Gjithsej		37	10 (27%)	27 (73%)

Objektivat e rekomanduara

1. Të rritet përqindja e punonjësve që janë gra në këtë Institut nga 32% në maj 2017 në 50% në 2018.
2. Rritja e përqindjes së punonjësve që janë gra që bëjnë udhëtime zyrtare nga 0% në vitin 2016 në 10% në 2018, duke rritur kështu shpenzimet për gratë nga 0% në 10%.
3. Përmirësimi i përfshirjes së grave në ndërtimin e projekteve investuese.
4. Rritja e përqindjes së praktikantëve burra në Institut nga 17% në maj 2017 në 25% në 2018.
5. Rritja e përqindjes së punonjësve gra që marrin pjesë në seminare, vizita studimore dhe trajtime, nga 15% në vitin 2016 në 30% në 2018.

¹⁶⁷ Të ndara dhe të llogaritur nga RrGK bazuar në emrat e pjesëmarrësve të furnizuar nga Instituti Bujqësor i Kosovës.

6. Përmirësimi i grumbullimit dhe përdorimit të të dhënave të ndara sipas gjinisë, në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.

Aktivitetet e rekomanduara

1. Të përdoren masa afirmative për të angazhuar dhe promovuar më shumë gra të kualifikuara, duke kontribuar në shpenzime të barabarta për gratë dhe burrat nga kategoria e pagave dhe mëditjeve, sipas Ligjit për Barazi Gjinore. Edukimi i grave dhe burrave, drejt zhdukjes së stereotipave profesionale gjinore, inkurajimit të grave për të aplikuar për pozita dhe instalimit të politikave që do të mbështesin baraspeshën midis punës dhe jetës, duke u mundësuar grave të ndërmarrin udhëtime si pjesë të punës së tyre.
2. Të sigurohet një baraspeshë gjinore midis punonjësve që kryejnë udhëtime zyrtare.
3. Në proceset e prokurimit dhe kontratat, inkurajoni kompanitë që kryejnë projekte të investimeve publike për të përdorur një baraspeshë të grave dhe burrave në të gjitha nivelet e vendimmarrjes.
4. Të inkurajohen më shumë të rinj që të aplikojnë për punë praktike.
5. Të sigurohet një baraspeshë gjinore në lidhje me pjesëmarrjen e stafit në seminare, vizita studimore dhe trajnime.
6. Krijimi i bazave të të dhënave të thjeshta në Excel me të dhëna të ndara sipas gjinisë drejt ndjekjes së përfshirjes së praktikanteve gra dhe burra, si dhe punës shkencore të grave dhe burrave.

Shtojca 1. Buxheti i përgjithshëm dhe shpenzimet nga Departamenti ose Organi, 2015-2017

Kjo Shtojcë përmban buxhetin e përgjithshëm dhe shpenzimet e çdo Departamenti, Agjencie dhe Institucioni në MBPZHR me kalimin e kohës. Duke ndjekur trendet e buxhetimit dhe shpenzimeve, duke marrë parasysh nevojat e ardhshme (duke përfshirë në bazë të analizave gjinore) zyrtarët mund të parashikojnë parashikime më të sakta buxhetore për vitin e ardhshëm. Kolonat që paraqesin përqindjen e buxhetit të shfrytëzuar mund të jenë të dobishme për të vlerësuar mbi- dhe nën-shpenzimet drejt planifikimit më efikas dhe efektiv të buxheteve për vitet e ardhshme.

Tabela 1. Buxheti dhe Shpenzimet e Zyrës së Ministrit sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017 ¹⁶⁸												
Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhet uar	Shpenzu ar	% e Buxh etit të Përd orur	Buxhet uar	Shpenz uar	% e Buxh etit të Përd orur	Buxhet uar	Shpenz uar (jan. – mar.)	% e Buxh etit të Përd orur	Kërkuar	Projekt uar	Projekt uar
Punonjësit	11	11	100%	14	14	100%	14	20	143%	20	20	20
Buxheti Total	168,523€	157,985€	94%	201,545€	236,161€	117%	198,268€	57,088€	29%	251,015€	251,770€	252,529€
Pagat dhe Mëditjet	117,523€	108,625€	92%	135,545€	173,372€	128%	132,268€	39,924€	30%	151,015€	151,770€	152,529€
Mallrat dhe Shërbimet	51,000€	49,361€	97%	66,000€	62,789€	95%	66,000€	17,164€	26%	100,000€	100,000€	100,000€

Tabela 2. Buxheti dhe Shpenzimet e Zyrës për Mekanizmat Institucionalë për Mbrojtjen nga Diskriminimi në Qeveri dhe Komuna sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017												
Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhet uar	Shpenz uar	% e Buxh etit të Përd orur	Buxhet uar	Shpenz uar	% e Buxh etit të Përd orur	Buxhetu ar	Shpenz uar (jan. – mar.)	% e Buxh etit të Përd orur	Kërku ar	Projekt uar	Projekt uar
Punonjësit	3	3	100%	3	3	100%	4	4	100%	4	4	4
Buxheti Total	30,531€	24,158€	79%	29,489€	28,830€	98%	35,024€	6,633€	19%	36,756€	39,270€	40,523€
Pagat dhe Mëditjet	21,558€	19,712€	91%	20,516€	20,500€	100%	26,051€	6,515€	25%	27,729€	30,052€	31,305€
Mallrat dhe Shërbimet	8,973€	4,446€	50%	8,973€	8,330€	93%	8,973€	118€	1%	9,027€	9,218€	9,218€

¹⁶⁸ Të dhënat e marra nga Divizioni i Buxhetit dhe Financave, përveç kolonave "Buxheti 2015" dhe "Buxheti 2016", të cilat janë nga Ligji për Buxhetin 2015 dhe Ligji për Buxhetin 2016. Vlerat në kolonën "Buxheti 2017" Ndryshojnë nga vlerat në Ligjin për Buxhetin e vitit 2017 sepse ato përfaqësojnë vlera pas Rishikimit të Buxhetit. Ky informacion në lidhje me burimin e të dhënave vlen për të gjithë buxhetin dhe tabelën e shpenzimeve në këtë shtojcë. Informata shtesë i janë shtuar disa departamenteve dhe agjencie, duke shpjeguar ndikimin e Rishikimit të Buxhetit.

Tabela 3. Buxhet dhe Shpenzimet e Departamentit të Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2020

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	40			44			73	71	97%	43	43	43
Buxheti Total	2,505,155€	5,060,078€	202%	3,706,469€	3,602,946€	97%	3,678,308€	792,599€	22%	3,748,451€	3,802,744€	3,822,467€
Pagat dhe Mëditjet	303,780€	288,632€	95%	308,033€	313,199€	102%	285,873€	71,046€	25%	340,166€	394,459€	414,182€
Mallrat dhe Shërbimet	487,055€	842,211€	173%	657,353€	995,807€	151%	657,352€	113,801€	17%	673,202€	673,202€	673,202€
Shpenzimet Komunale	55,420€	51,934€	94%	58,183€	44,618€	77%	58,183€	8,040€	14%	58,183€	58,183€	58,183€
Subvencione t dhe Transferet	1,078,900€	3,707,732€	344%	2,682,900€	2,249,323€	84%	2,676,900€	599,713€	22%	2,676,900€	2,676,900€	2,676,900€
Investime Kapitale	580,000€	169,569€	29%									

Tabela 4. Buxheti dhe Shpenzimet e Departamentit të Pylltarisë, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2020

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	7	7	100%	7	7	100%	7	7	100%	7	8	8
Buxheti Total	102,892€	95,102€	92%	95,946€	61,836€	64%	95,797€	11,546€	12%	98,617€	105,123€	105,123€
Pagat dhe Mëditjet	50,872€	44,125€	87%	43,926€	44,146€	101%	43,777€	10,950€	25%	46,597€	53,103€	53,103€
Mallrat dhe Shërbimet	52,020€	50,978€	98%	52,020€	17,689€	34%	52,020€	596€	1%	52,020€	52,020€	52,020€

Tabela 5. Buxheti dhe Shpenzimet e Departamentit të Shërbimeve Këshillimore dhe Teknike, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	12	12	100%	12	12	100%	16	15	94%	16	17	18
Buxheti Total	680,478€	644,139€	95%	567,845€	562,851€	99%	593,540€	35,728€	6%	610,859€	620,859€	620,859€
Pagat dhe Mëditjet	79,098€	66,931€	85%	66,465€	70,934€	107%	92,160€	21,861€	24%	109,479€	119,479€	119,479€
Mallrat dhe Shërbimet	601,380€	577,208€	96%	501,380€	491,917€	98%	501,380€	13,868€	3%	501,380€	501,380€	501,380€

Tabela 6. Buxheti dhe Shpenzimet e Departamentit për Analiza Ekonomike dhe Statistika Bujqësore, sipas Kategorisë Ekonomike 2015-2017¹⁶⁹

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	8	8	100%	8	8	100%	9	9	100%	11	11	11
Buxheti Total	594,700€	528,007€	89%	601,080€	260,380€	43%	614,545€	22,893€	4%	626,082€	626,444€	626,809€
Pagat dhe Mëditjet	53,815€	49,888€	93%	47,527€	52,599€	111%	60,992€	15,241€	25%	72,529€	72,891€	73,256€
Mallrat dhe Shërbimet	40,885€	291,676€	713%	100,885€	207,781€	206%	100,885€	7,652€	8%	100,885€	100,885€	100,885€
Subvencionet dhe Transfere	500,000€	186,443€	37%	250,000€	0€	0%	250,000€	0€	0%	250,000€	250,000€	250,000€
Investimet Kapitale				202,668€	0€	0%	202,668€	0€	0%	202,668€	202,668€	202,668€

Tabela 7. Buxheti dhe Shpenzimet e Departamentit për Vreshtari dhe Vera, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	11	11	100%	11	11	100%	11	11	100%	13	14	14
Buxheti Total	98,685€	95,606€	97%	403,895€	359,923€	89%	334,173€	19,352€	6%	925,210€	604,637€	254,637€
Pagat dhe Mëditjet	68,142€	68,288€	100%	68,353€	68,641€	100%	68,631€	17,157€	25%	81,468€	87,715€	87,715€
Mallrat dhe Shërbimet	28,928€	25,704€	89%	33,927€	32,777€	97%	33,927€	2,029€	6%	190,027€	163,207€	163,207€
Subvencionet dhe Transfere	1,615€	1,615€	100%	1,615€	1,597€	99%	1,615€	166	10%	3,715€	3,715€	3,715€
Investimet Kapitale				300,000€	256,907€	86%	230,000€	0€	0%	650,000€	€350,000	

¹⁶⁹ Sipas një zyrtari të financave, deklarata në fusnotën 168 shpjegon pse shpenzimet nga subvencionet dhe transferet dhe investimet kapitale nuk bëhen në vitin 2016, edhe pse paratë buxhetohen për atë vit, në këto kategori ekonomike.

Tabela 8. Buxheti dhe Shpenzimet e Departamentit Ligjor, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017												
Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	3	3	100%	3	3	100%	4	4	100%	5	5	5
Buxheti Total	39,891€	38,061€	95%	39,980€	34,873€	87%	46,190€	8,885€	19%	55,893€	56,070€	56,247€
Pagat dhe Mëditjet	23,231€	24,339€	105%	23,320€	23,281€	100%	29,530€	7,385€	25%	35,293€	35,470	35,647€
Mallrat dhe Shërbimet	16,660€	13,722€	82%	16,660€	11,592€	70%	16,660€	1,500€	9%	20,600€	20,600€	20,600€

Tabela 9. Buxheti Total dhe Shpenzimet e DRD & MA, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017												
Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	6	6	100%	6	6	100%	13	13	100%	13	13	13
Buxheti Total	20,097,067€	18,073,456€	90%	21,557,635€	19,596,683€	91%	21,982,218€	2,980,668€	14%	25,166,096€	27,177,855€	29,190,548€
Pagat dhe Mëditjet	44,264€	44,175€	100%	43,810€	43,890€	100%	92,392€	22,917€	25%	97,012€	101,862€	106,955€
Mallrat dhe Shërbimet	52,803€	50,428€	96%	62,803€	30,596€	49%	62,804€	6,202€	10%	69,084€	75,993€	83,593€
Subvencionet dhe Transfere	20,000,000€	17,983€	90%	21,451,022€	19,522,197€	91%	21,277,022€	2,951,549€	14%	25,000,000€	27,000,000€	29,000,000€
Investimet Kapitale							550,000€	0€	0%			

Tabela 10. Buxheti dhe Shpenzimet e Departamentit për Politika Bujqësore dhe Tregjeve, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017 ¹⁷⁰												
Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	21	21	100%	21	21	100%	19	19	100%	23	23	23
Buxheti Total	32,766,245€	29,996,166€	92%	25,748,560€	23,269,489€	90%	25,747,544€	2,004,995€	8%	33,057,665€	33,358,453€	33,359,246€
Pagat dhe Mëditjet	158,208€	135,024€	85%	135,545€	146,390€	108%	134,528€	33,640€	25%	157,665€	158,453€	159,246€
Mallrat dhe Shërbimet	613,016€	1,008,413€	165%	613,016€	999,706€	163%	613,016€	7,070€	1%	700,000€	700,000€	700,000€
Subvencionet dhe Transfere	31,995,022€	28,851,128€	90%	23,000,000€	22,123,392€	96%	23,000,000€	1,964,285€	9%	30,000,000€	30,000,000€	30,000,000€
Investimet Kapitale		1,600€		2,000,000€	0€		2,000,000€	0€	0%	2,200,000€	2,500,000€	2,500,000€

¹⁷⁰ Sipas një zyrtari të financave, deklarata në fusnotën 168 shpjegon se pse shpenzimet nga investimet kapitale shfaqen në vitin 2015, por nuk hartohet asnjë buxhet për atë vit.

Tabela 11. Buxheti dhe Shpenzimet e Agjensionit për Zhvillim të Bujqësisë, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017¹⁷¹

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	29	29	100%	35	35	100%	66	56	85%	130	130	130
Buxheti Total	408,925 €	350,138 €	86%	1,333,726 €	616,610 €	46%	720,817 €	155,688 €	22%	2,388,006 €	1,411,907 €	1,436,790 €
Pagat dhe Mëditjet	258,016 €	207,842 €	81%	242,817 €	240,518 €	99%	359,908 €	94,265 €	26%	1,011,091 €	1,016,146 €	1,021,227 €
Mallrat dhe Shërbimet	150,909 €	142,296 €	94%	160,909 €	156,098 €	97%	160,909 €	32,371 €	20%	366,315 €	384,631 €	403,863 €
Shpenzimet Komunale					16,539 €					10,600 €	11,130 €	11,700 €
Investimet Kapitale				930,000 €	203,456 €	22%	200,000 €	29,052 €	15%	1,000,000 €		

Tabela 12. Buxheti dhe Shpenzimet e Agjencisë Pyjore të Kosovës, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	140			158			158	152	100%	158	158	158
Buxheti Total	2,292,062 €	1,899,955 €	83%	2,365,642 €	1,829,389 €	77%	2,856,920 €	248,275 €	9%	3,757,846 €	3,217,422 €	3,302,425 €
Pagat dhe Mëditjet	925,817 €	757,226 €	82%	788,809 €	826,697 €	105%	830,087 €	199,020 €	24%	996,013 €	1,000,589 €	1,005,592 €
Mallrat dhe Shërbimet	€621,483	559,816 €	90%	624,833 €	473,220 €	76%	624,833 €	36,212 €	6%	624,833 €	624,833 €	624,833 €
Shpenzimet Komunale	44,763 €	37,688 €	84%	52,000 €	30,361 €	58%	52,000 €	13,043 €	25%	52,000 €	52,000 €	52,000 €
Investimet Kapitale	700,000 €	545,225 €	78%	900,000 €	499,112 €	55%	1,350,000 €	0 €	0%	2,085,000 €	1,540,000 €	1,620,000 €

Tabela 13. Buxheti dhe Shpenzimet e Institutit Bujqësor të Kosovës, sipas Kategorisë Ekonomike, 2015-2017

Viti	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar	% e Buxhetit të Përdorur	Buxhetuar	Shpenzuar (jan. – mar.)	% e Buxhetit të Përdorur	Kërkuar	Projektuar	Projektuar
Punonjësit	32	32	100%	32	32	100%	31	29	94%	48	54	60
Buxheti Total	367,497 €	558,093 €	152%	584,460 €	397,594 €	68%	692,889 €	81,205 €	12%	1,921,783 €	2,084,424 €	2,002,616 €
Pagat dhe Mëditjet	187,605 €	141,890 €	76%	144,569 €	156,737 €	108%	162,997 €	39,112 €	24%	252,383 €	283,924 €	315,766 €
Mallrat dhe Shërbimet	82,922 €	75,914 €	92%	82,922 €	82,483 €	99%	82,922 €	12,306 €	15%	158,900 €	189,500 €	225,850 €
Shpenzimet Komunale	6,970 €	6,970 €	100%	6,970 €	6,457 €	93%	6,970 €	4,142 €	59%	10,500 €	11,000 €	11,000 €
Investimet Kapitale	90,000 €	333,320 €	370%	350,000 €	151,918 €	43%	440,000 €	25,646 €	6%	1,500,000 €	1,600,000 €	1,450,000 €

¹⁷¹ Sipas një zyrtari të financave, deklarata në fusnotën 168 shpjegon se pse shpenzimet nga investimet kapitale shfaqen në vitin 2015, por nuk hartohet asnjë buxhet për atë vit.

Shtojca 2. Informata shtesë të buxhetit

Tabela 1. MBPZHR Përshkrimi i Kontratave të Investimeve Kapitale dhe Vlerat, në 2015 - 2017 ¹⁷²		
Viti i parashikuar i fillimit të prokurimit	Përshkrimi i Kontratës (2015 – 2017)	Vlera e Parashikuar e Kontratës
2015	Menaxhimi, shfrytëzimi dhe siguri i objektit në Shkollën e Mesme Profesionale “Adem Gllavica” në Lipjan	71,950€
	Furnizim me pajisje laboratorike – Instituti Bujqësor i Kosovës (IBK)	230,000€
	Renovimi i Objektit të Departamentit të Vreshtarisë dhe Verëtarisë (DVV).	300,000€
Gjithsej 2015		601,950€
2016	Furnizimi me pajisje laboratorike për IBK	130,000€
	Renovimi i objektit të Administratës për IBK	170,000€
Gjithsej 2016		300,000€
2017	Zhvillimi i zonave rurale përmes avancimit të shërbimeve këshilluese	200,000€
	Sistemi Informativ bujqësor i Integruar	200,000€
	Rregullimi i rrjetit të rrugëve në Zonat vreshtare të Republikës së Kosovë	200,000€
	Rehabilitimi i sistemit të ujitjes në Kosovë	2,200,000€
Gjithsej 2017		2,800,000€

Tabela 2. MBPZHR Investimet Kapitale në 2016-2020 ¹⁷³						
Dept.	Emri i Projektit	Aktuale në 2016	Aprovuara në 2017	Planifikuara në 2018	Planifikuara në 2019	Planifikuara në 2020
Dept. i Financave dhe Shërbimeve të Përgjithshme	Rehabilitimi dhe Modernizimi në Sistemin e Ujitjes në kompanin rajonale të ujitjes Radoniqi dhe Dukagjini			2,800,000€	2,600,000€	
	Blerja e pajisjeve për Laboratorin në IBK			100,000€	300,000€	
	Gjithsej			2,900,000€	2,900,000€	
Dept. i Politikave Bujqësore dhe Tregjeve	Ndërtimi dhe Rehabilitimi i Sistemeve të ujitjes në Kosovë		2,000,000€	1,187,332€	1,637,332€	1,637,332€
	Gjithsej		2,000,000€	1,187,332€	1,637,332€	1,637,332€
Agjenci oni Pyjor i Kosovës	Hartimi i Planeve Menaxhuese	84,026€	250,000€	250,000€	250,000€	250,000€
	Pyllëzimi i sipërfaqeve të zhveshura	191,516€	400,000€	320,000€	320,000€	320,000€
	Renovimi i Objektit në vend-gjuetin me rëndësi të veçantë në Blinajë	148,817€	400,000€	100,000€		
	Renovimi i Objektit në vend, gjuetin me rëndësi të veçantë në Duboçok,	22,150€				
	Rrallimet para tregtare dhe hapja e bazeneve për parandalimin e zjarreve	49,302€	100,000€			

¹⁷² Korrespondenca e RrGK me Shefin e Divizionit të Prokurimit, 16 Mars 2017.

¹⁷³ Të dhëna nga MBPZHR, KASH 2018-2020.

	Mirëmbajtja e sipërfaqeve të pyllëzuara për tri vitet paraprake		100,000€			
	Rregullimi i oborrit, rrugës, shkallës si dhe ndriqimi i objektit të renovuar në Blinajë		50,000€			
	Renovimi dhe mirëmbajtja e rrugëve në Zonën Kombëtare të Gjuetisë në Blinajë		50,000€			
	Gjithsej	495,811€	1,350,000€	670,000€	570,000€	570,000€
Instituti Bujqësor i Kosovës	Ngritja e kapaciteteve laboratorike në IBK		250,000€	250,000€	250,000€	250,000€
	Renovimi i Objektit të IBK-së – Objekti i administratës	105,855€	150,000€	150,000€	150,000€	150,000€
	Krijimi i kapaciteteve hulumtuese dhe prodhuese të pronave tokave bujqësore të IBK-së	46,063€	40,000€	40,000€	40,000€	40,000€
	Gjithsej	151,918€	440,000€	440,000€	440,000€	440,000€
Dept. i Politikave të Zhvillimit Rural	Ndërtimi i Objektit të Agjencionit për Zhvillim të Bujqësisë		550,000€			
	Gjithsej		550,000€			
Dept. i Vreshtarisë dhe Vertarisë	Rregullimi i rrjetit rrugor në zonat vreshtare të Kosovës		200,000€	350,000€	350,000€	350,000€
	Renovimi i Objektit të DVV	186,907€	30,000€			
	Ndërtimi i tregut të rrushit	70,000€				
	Gjithsej	256,907€	230,000€	350,000€	350,000€	350,000€
Dept. për Analizë Ekonomike dhe Statistikë Bujqësore	Sistemi i Integruar Informativ Bujqësor		202,668€	202,668€	202,668€	202,668€
	Gjithsej		202,668€	202,668€	202,668€	202,668€
Agjensioni për Zhvillimin e Bujqësisë	Blerja e veturave për inspektimin dhe kontrollat në teren		200,000€			
	Ndërtimi i Objektit të Agjencionit për Zhvillim të Bujqësisë	203,456€				
	Gjithsej	203,456€	200,000€			
Gjithsej		1,108,092€	4,972,668€	5,750,000€	6,100,000€	3,200,000€

Tabela 3. Programi i Pagesave Direkte për 2017	
Sektorët e Mbështetur nga Pagesat Direkte	Buxheti i Planifikuar për 2017
Pagesat Direkte për Sipërfaqet e drithërave të mbjellë	6,750,000€ (27%)
Pagesat Direkte për të Mbjellë Farërat e Drithërave	150,000€ (1%)
Pagesat Direkte për Sipërfaqet e Mbjelljes së Elbeve	50,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Sipërfaqet e Mbjellura të Segalit	30,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Sipërfaqet e Mbjellura të misrit	2,700,000€ (11%)
Pagesat Direkte për Sipërfaqet e Mbjella të Lulediellit	20,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Vreshtat Egzistuese	2,150,000€ (9%)
Pagesat Direkte për Prodhimin e Verës në Litër zyrtarisht e deklaruar	350,000€ (1%)
Pagesat Direkte për Pemishtet ekzistuese	1,250,000€ (5%)
Pagesat Direkte për Mbjelljen e Materialeve Prodhimi i Pemëve të Frutave dhe Rrushi i Vreshtareve në Bimët Vegetative	100,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Perimet e rritura në Fusha të Hapura	1,700,000€ (7%)
Pagesat Direkte për Bujqësi Organike	100,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Lopë dhe Buall	4,200,000€ (17%)
Pagesat Direkte për Dele	1,700,000€ (7%)
Pagesat Direkte për Dhi	150,000€ (1%)
Pagesat Direkte për Bletë	2,000,000€ (8%)
Pagesat Direkte për Qumësht sipas kategorive	1,100,000€ (4%)
Pagesat Direkte për Pula	300,000€ (1%)
Pagesat Direkte për Thëllënza	25,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Derra	25,000€ (0%)
Pagesat Direkte për thertoret e raportuara të bagëtive	75,000€ (0%)
Pagesat Direkte për Akuakulturë	75,000€ (0%)
Gjithsej Buxheti për 2017	25,000,000€

BIBLIOGRAFIA

- ASK, Anketa e Fuqisë Punëtore 2016, Prishtinë: 2017, f. 18, në: <http://ask.rks-gov.net/media/3245/lfs-2016-anglisht.pdf>.
- ASK, Anketa e Fuqisë Punëtore 2016, Prishtinë: 2017, fq. 18, në: <http://ask.rks-gov.net/media/3229/afp-2016.pdf>.
- _____, FAO, Bridging the Gap, Programi i FAO për Barazi Gjinore në Bujqësi dhe Zhvillim Rural, 2009, në: <http://www.fao.org/3/a-i1243e.pdf>.
- _____, FAO, Gjinia, jetesa rurale dhe pyjet: Vlerësimi i çështjeve gjinore në pyjet e Kosovës, Prishtinë: 2017, në: <http://www.fao.org/3/a-i7421e.pdf>.
- _____, FAO, CEDAW, Një mjet për politikave të bujqësisë dhe politikave të zhvillimit rural të ndjeshëm gjinor dhe formulimin e programeve, Udhëzimet për
- _____, Faqja zyrtare e MBPZHR-së, Video Galeri, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/video-galeria>.
- _____, Faqja zyrtare e MBPZHR-së, Raporti i Gjellbër, Prishtinë: Dhjetor 2016, në: http://mbpzhr-ks.net/repository/docs/Green_Report_Kosovo_2016_Final_050417.pdf.
- _____, Faqja zyrtare e MBPZHR, Programi i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural 2017, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/webPROGRAMleng.pdf>.
- _____, Grafiku Organizativ, në: <http://www.azhb-ks.net/en/organizational-chart>.
- Këshilla Bujqësore, Broshura, në: <http://keshillabujqesore.com/sq/>
- Komisioni Evropian, Plani i Veprimit për Barazinë Gjinore, Barazia Gjinore dhe Fuqizimi i Grave: Transformimi i Jetës së Vajzave dhe Grave përmes Marrëdhënieve të Jashtme të BE-së 2016-2020, Bruksel: 2015, në: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf.
- Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr. 05 / L-020 për Barazi Gjinore, 2015, në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>, neni. 3.1.17.
- _____, Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji Nr. 05 / L-20 për Barazinë Gjinore, neni. 5, në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>.
- _____, Kuvendi i Kosovës, Procesverbal i Mbledhjes së Komisionit për Buxhet dhe Financa, më 22 dhjetor 2016, në: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2016_12_22_19_6828_al.pdf.
- _____, MBPZHR, Strategjia e Konsolidimit të Tokës 2010-2020, Prishtinë: 2010, f. 5, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Strategy_on_Land_Consolidation_2010-2020.pdf.
- _____, MBPZHR, Dokumenti i Politikave dhe Strategjisë për Zhvillimin e Sektorit Pyjor 2010-2020, Prishtinë: 2009, f. 29, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Policy_and_Strategy_for_Forestry_in_Kosovo_2010_-2020.pdf.
- MBPZHR, Plani i Veprimit për Zbatimin e Politikave dhe Strategjive Pyjore 2010-2020, Prishtinë: 2009, në: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/srb151542.pdf>.
- _____, MBPZHR, Departamenti i Politikave Bujqësore dhe Tregtisë, Programi i Pagesave të Drejtpërdrejta 2017, në: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/Programi_per_Pagesat_Direkte_2017.pdf.
- _____, MBPZHR, Uebfaqja e Agjencisë për Zhvillimin e së Bujqësisë, në: <http://www.azhb-ks.net/sq/misioni-dhe-vizioni>.
- _____, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Departamenti i Shërbimeve Këshillimore dhe Teknike, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-i-sherbimet-keshillimore-dhe-teknike>.
- _____, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Departamenti i Politikave Bujqësore dhe Tregjeve, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-per-politika-bujqesore-dhe-tregjeve->.
- _____, Ministria e Bujqësisë dhe FAO, 2013, në: <http://www.fao.org/docrep/017/i3153e/i3153e.pdf>.
- _____, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Uebfaqja, Njësia për të Drejtat e Njeriut, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/njesia-per-te-drejtat-e-njeriut>.
- _____, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Pyjore e Kosovës, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/agjencioni-pyjor-i-kosoves>.
- _____, Përfituesit e Granteve, në: <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesit-30>, dhe, Përfituesit e Subvencioneve, në: <http://www.azhb-ks.net/en/lista-e-perfituesve>.
- _____, PZHRB Përmbledhje e Informatsve dhe Objektivi i Zhvillimit të Projekteve, në: <http://ardp-ks.org/about-us.html>.
- _____, PZHRB, Përshkrimi i Projektit, në: <http://ardp-ks.org/project-description.html>.
- _____, Qeveria e Kosovës, Rregullorja Nr. 02/2012 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive, 2011, në:

http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miratur nga_Qeveria-finale.pdf, Shtojca 14.

_____, Qeveria e Kosovës, Rregullorja Nr. 02/2011 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive, Neni. 9, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miratur nga_Qeveria-finale.pdf

_____, Qeveria e Kosovës, Rregullorja Nr. 02/2011 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive, Neni. 9, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miratur nga_Qeveria-finale.pdf

_____, Republika e Kosovës, Ministria e Financave, Qarkorja e Buxhetit 2016/02, 2015, në: <http://www.womensnetwork.org/documents/20150909113719743.pdf>.

_____, Republika e Kosovës, Ministria e Financave, Qarkorja e Buxhetit 2018/01, 2017, në: <http://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/282098CA-066F-4D21-A34A-DA5A626C330B.pdf>.

Rregullorja Nr.37 / 2013 për Organizimin e Brendshëm dhe Sistematizimin e Vendeve të Punës në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Republikës të Kosovës, Ligji Nr. 05 / L-068, Për ndryshimin e Ligjit Nr. 04 / L-042 për Prokurimin Publik të Republika e Kosovës, ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 04 / L-237, në: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-068%20sh.pdf>.

RrGK, *Kush Kujdes? Kërkesat, Ofertat dhe Opsionet për Rritjen e Mundësive të Kujdesit të Fëmijëve në Kosovë*, Prishtinë: RrGK, 2016, në: <http://www.womensnetwork.org/documents/20161103153827479.pdf>.

Shoqata e Biznesit të Grave, SHE-ERA, Analiza e Buxhetit Gjinnor dhe Ndikimi i Politikave Fiskale në Nivelin e Varfërisë së Grave në Bujqësi, Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Gjakova: 2007, në: <http://she-era.org/ENG/wp-contentNgarkimet/2013/08/GJINORE-BUXHETIT-ANALIZA-DHE-NDIKIMI-OF-fiskalPOLITIKAVE-ON-THE-VARFËRISË-NIVELI-e-GRAVE-in-bujqësisë-MBPZHR.pdf>.

_____, Udhëzimi Administrativ (MBPZHR) Nr. 02/2017, Për Masat dhe Kriteret e Mbështetjes në Bujqësi dhe Zhvillim Rural për vitin 2017, në: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/330_UA.nr.02.2017_per_Masat_dhe_kriteret_e_perkrahes_ne_B_dhe_ZHRper_v.2017_ang.pdf.

_____, Udhëzimi Administrativ (MBPZHR) Nr. 02/2017, Për Masat dhe Kriteret e Mbështetjes në Bujqësi dhe Zhvillim Rural për vitin 2017, në: http://www.mbpzhrks.net/repository/docs/330_UA.nr.02.2017_per_Masat_dhe_kriteret_e_perkrahes_ne_B_dhe_ZHRper_v.2017_ang.pdf.

Uebfaqja e Agjencisë për Zhvillimin së Bujqësisë, Divizioni i Kontrollit, në: <http://www.azhb-ks.net/sq/drejtoreti-i-kontrollit>.

Uebfaqja e Agjencisë Pyjore të Kosovës, Organogrami i APK-së, në: <http://kosovoforests.org/kfa/index.php?p=2>.

_____, Uebfaqja e Institutit Bujqësor të Kosovës, në: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/instituti-bujqesor-i-kosoves>.

Uebfaqja KosAgri, në: <http://www.kosagri.org/>.

_____, Zhvillimi, neni 40, në: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullore_per_organizimin_e_brendshem_dhe_sistematizimin_e_vendeve_te_.....pdf.

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

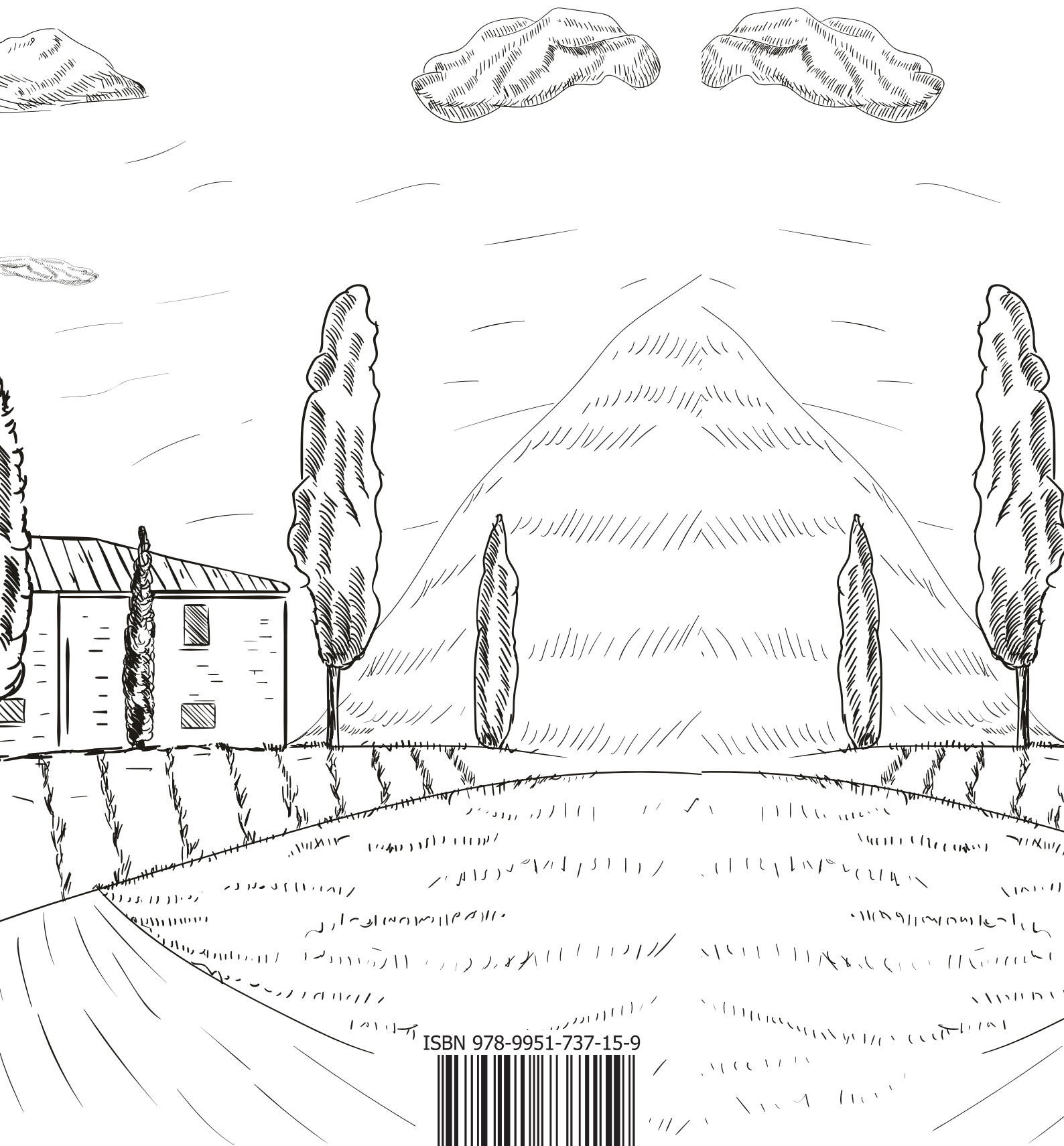
336.12:63(496.51)(047)

Buxhetimi për bujqësi dhe zhvillim rural më të mirë / nga Nerina Guri,
Nicole Farnsworth. – Prishtinë : Rrjeti i Grave të Kosovës, 2017. – 88 f. : ilustr. ;
28 cm.

1. Guri, Nerina 2. Farnsworth, Nicole

ISBN-978-9951-737-15-9

ISBN 978-9951-737-15-9

9 789951 737159